

5 22004 Editura VOX

Str. Petru Maior, nr.32, sector 1, București

Telefon: 2220214

Telefon/fax: 2220213

Email: edituravox @ hotmail`com www`vox.go`ro.

Coperta și ilustrațiile: Vasile Olac
Tehnoredactare: Radu Araiman

Corectura: Lelia Moraru

Ediție îngrijită de Lucia Ovezee

Piața Presei Libere, nr. 1, sect. 1, București

Telefon/fax: 2246904

ISBN: "973-9381 -83-9

POVESTE DESPRE ȘIPOT

Se spune că demult, demult tare, pe vremea când viețuiau încă balauri, zmei și alte vidme, când oamenii mai știau încă limba fiarelor și a zburătoarelor, trăia un cântăreț, pe nume Șipot... Și nu se știe să fi fost pe vremurile acelea alt cântăreț mai vrednic decât el!

Își făurise singur o lăută de arțar și cutreiera cu ea lumea.

Străbătea drumuri nesfârșite, trecea peste munți și peste ape, și poate că nu erau pe lume sate și târguri prin care să nu fi trecut el.

Era înalt, semeț și avea ochii vii. Părul îl purta în plete lungi pe umeri. Pe spate îi flutura o pelerină înverzită de arșițe și ploi. În picioare avea botfori înalți.

Mergea domol, cu pasul legănat, părul în vânt și pelerina fluturând.

Se oprea în poieni luminate de soare, pe țărmul apelor învolburate sau în piețele cele largi ale orașelor. Și cine nu dorea să-l asculte pe Șipot? Se adunau totii oamenii în jurul său...

El rămânea un timp așa, cu ochii pe jumătate închiși, ascultând freamătul mulțimii. Parcă voia să prindă puteri... Pe urmă degetele-i mângâiau o strună...

Sunetul cel dintâi pornea ca o adiere abia simțită, un geamăt dulce, ce se pierdea ușor în vânt.

Când sunetul acela era gata să se stingă, se auzea altul mai lung și mai puternic, apoi altul și altul. Sunetele seânălănțuiau, se ajungeau din urmă, se prefăceau în cântec.

Și el își însoțea lăuta cu glasul, și povestea. Povestea întâmplări vechi, durerile acelor ce viețuiseră cu mult înaintea sa.

Știa mai ales cântece triste, despre viața de demult, și-n glasul său era atâta durere, că bieții oameni care-l ascultau își simțeau sufletele sfâșiate și lacrimiile le brăzdau obraji. Stăteau cu toții vrăjiți, bărbații cu ochii larg deschiși, cu pumnii încleștați, femeile înăbușindu-și suspinele, strângându-și copiii la sân.

Cânta Șipot; după aceea își agăța lăuta pe umăr și pleca mai departe. Mereu mai departe... Fără odihnă...

Auzise din bătrâni că s-âr afla pe lume o țară, țara legendelor.

Și țara asta o căuta!

Erau pe-acolo niște munți înalți, împăduriți, frumoși cum doar prin basme pot să fie, ce-aveau poiene minunate, pe unde zburau păsări cu viers melodios și mișunau fiare neobișnuite, pe unde și apele cântau, sfărmandu-și undele între stânci! Și—aici se afla o peșteră adâncă, în care viețuia un moșneag cum nu se poate mai ciudat. Avea moșneagul acela barba și părul până la pământ, iară sub frunte îi luceau ochii cum încă nu s-a pomenit. Un ochi ardea ca soarele și celălalt ca luna. Când îl închidea pe unul se făcea ziuă; dacă-l închidea pe celălalt se făcea noapte. Avea și un toiag. Și când voia să i se îndeplinească o dorință, bătea o dată cu toiagul în pământ. Și porunea.

Moșneagul acesta avea o oglindă. Cine privea în oglindă vedea toți oamenii și întâmplările care s-au petrecut odinioară, auzea glasuri și cântece, afla povești necunoscute sau altele de mult uitate.

Sub ochii celui ce privea-n oglindă se perindau poveștile aievea, parcă le-ar fi trăit el însuși. Și asta, repede - cum trece clipa...

Era oglinda fermecată.

Și mulți cătaseră s-o afle, să privească într-însa și să-i asculte viersul. Mulți cântăreți își încercaseră puterile s-ajungă până la moșneagul ce-o stăpânea, să afle povești noi, să le pună pe strune.

De unii se spunea c-au și ajuns. Puțini au fost aceia... Dar n-au putut să urce la peștera moșneagului. S-au prăvălit în prăpăstii, l-au ros, mârâind, fiarele, i-au nins zăpezile și i-au spălat pâraiele.

Alții, și mai puțini, s-au urcat. Numai că i-a zărit moșneagul; și el, cu glas de tunet, le-a strigat:

— Ce vreți? Și ce cătați?

Iar cântăreții au răspuns că vor să-și arunce privirea doar o dată în apele oglinzii fermecate pe care-o avea el, să afle, să audă și să vadă ace-eântâmplări de-odinioară ce nu se cunoșteau, poveștile, care fuseseră pierdute, să le pună pe strune, să le cânte.

— Să v-aud viersul! a rostit moșneagul. Nu este vrednic să privească în oglindă, să afle poveștile străvechi, decât acela ce are struna cea mai iscusită.

De spaimă, sau poate, cine știe, nici cântăreții aceia să nu fi fost atâta de măiestri, lăutele lor au țipat jalnic.

Niciunul nu l-a mulțumit pe moșneag. El a izbit atunci toiagul de pământ. Și cântăreții toți câți au ajuns până acolo, cătând să vadă oglinda, s-au prefăcut în bolovani.

— Numai când va veni un cântăreț adevărat, a mai tunat moșneagul, veți prinde iarăși viață. Până atunci rămâneți aci, să nu puteți răspândi taina acestor locuri!

Numai că taina, precât se vede, tot s-a aflat. Unii spuneau că păsările ar fi destăinuit-o ciripind-o prin copaci; dar nu e de crezut. Păsările țineau toate cu moșneagul, i se adunau în păr, pe umeri și pe brațe. El le vorbea, le învăța să-i păstreze taina...

Mai curând vântul. Vântul cel șagalnic. El poartă șoapte, se vâra ici, se vâra colo, aude tot și duce mai departe. Mai curând vântul!

Doar lui îi place să șoptească taine, să le audă cântăreții și ei să le pună pe strune.

Știa lucrul acesta Șipot!...

S-a dus dară și el pe o câmpie. Pe cea mai largă câmpie!... Și s-a oprit acolo, singur, în bătaia vântului, și-a pus pe strune degetele și-n viers a început să-l roage pe vântul cel hoinar:

— Spune-mi tu, vântule, unde e țara legendelor? Unde își are peștera moșneagul ce stăpânește oglinda fermecată? Că eu, legendele de voi afla, pe struna mea le voi cânta și pe-aripile tale le-oi purta! Spune-mi tu, vântule, spune-mi tu!...

A ascultat vântul făgăduiala lui Șipot, și iată că s-a înduplecat.

A început să șuiere vesel, s-a învârtit în jurul cântărețului, i-a spulberat cârlionții, l-a tras de pelerină, i-a dat brânci ștregărește, i-a șoptit la ureche:

— Biharia e țara legendelor! Acolo este peștera moșneagului ce stăpânește oglinda fermecată. Du-te în Biharia! Și chiar la poalele muntelui ai să găsești un copac ce-și are rădăcinile în miezul pământului și frunzișul sus în nori. Sapă la rădăcina copacului și vei găsi o fântână. Coboară în fântână și vei da peste un palat. Înăuntru locuiește un spiriduș, dar pe el îl păzesc trei scorpii. Dacă le vei învinge, spiridușul o să-ți dea aur și argint vrăjit, să-ți faci lăută nouă. Lăută de aur cu strune de argint. Urcă-te apoi la peștera moșneagului și cântă din lăută! Așa îi vei muia inima. Dar nu uita ce mi-ai făgăduit! Phiuuuu! Phiuuuu! a mai fluierat vântul și a fugit.

— Nu! N-am să uit, vântule! a strigat bucuros Șipot, în vreme ce vântul fugea, să nu-l afle moșneagul căi-a dezvăluit taina.

Și a plecat Șipot. Cu pasul legănat, cu lăuta agățată pe umăr.

A mers spre depărtările albastre, întâi o săptămână, pe urmă o lună, un an, alți ani după aceea, neobosit. Din ce în ce mai dornic să afle și să vadă oglinda ce grăia, cânta, în care trăiau aievea poveștile din vremea de demult... A

întâlnit râuri și mări. A trecut prin păduri, peste gorgane, dealuri și munți. Și nu l-a înfricoșat în drumul lui nimic – nici fiarele care-i săreau în cale, nici zmeii sau balaurii care-l pândeau, nici vrăjitorii ce-i urzeau pieirea...

A trecut peste toate și abia într-un târziu a ajuns la poalele Bihariei.

Aci a găsit copacul acela de care-i șoptise vântul. L-a cunoscut îndată. Frunzișul său se înălța până în mijlocul norilor.

Lângă copac era o scorpie verde și neobișnuit de mare.

— Ce cauți lângă copacul nostru? i-a zis scorpia, umflându-se de mânie, cu ochii vineți bulbucați, târându-se către Șipot. Pleacă de aici, sau vrei să-ți afli moartea? Te răpun!

— Nu știu care pe care! a răspuns cântărețul fără teamă.

Și-apoi a rupt pe dată o cracă din copac, a făcut o măciucă, a început să se iupte cu scorpia. S-a luptat el din zori și până-n noapte, din noapte până-n zori. Scorpia l-a mușcat de mâini, de picioare, dar Șipot nu s-a dat bătut, s-a luptat mai departe. Până la urmă a răpus-o.

A început să sape la rădăcina copacului. A săpat cu unghiile, cu pietre ascuțite, și iată că a dat peste ghizdul unei fântâni.

Alături era o altă scorpie, roșcată, mai mare decât cea dintâi.

— Am să te sfâșii, flăcău îndrăzneț! s-a înfoiat și scorpia aceasta și a suflat asupra lui o pulbere încinsă și otrăvită.

— Ba eu te voi prăpădi! a înfruntat-o cântărețul, și a pornit din nou lupta. S-a luptat și cu ea o zi, o noapte, și iar o zi și-o noapte. Nu a ținut seama de mușcături și nici de pulberile otrăvite cu care-i frigea trupul scorpia. S-a luptat mult și greu; dar până la sfârșit a biruit-o și a început să se coboare în fântână, cu un curmei ce se afla acolo, prins chiar de ghizdul de piatră al fântânii.

Fântâna era seacă, dar jos, pe fundul ei, se afla o

scorpie cenușie, mai mare decât toate celelalte. Și ea i-a strigat de departe:

— Coboară tu, coboară, și aici or să-ți rămână oasele pe totdeauna...

— Ba tu ai să-ți sfârșești zilele în luptă cu mine! a glăsuț cantărețul.

De sus, și-a dat drumul în capul scorpiei și iar s-a prins la luptă.

8

Ce luptă a fost aceea!... Scorpia îl împrôșca fără încetare cu valuri de venin înfierbântate și îl mușca plină de furie.

Trei zile și trei nopți s-au tot luptat întruna. Șipot lupta cu vitejie. Lovea cu măiestrie scorpia aceasta mai rea și mai puternică decât acelea pe care le înfruntase mai înainte. Până la urmă a biruit-o; dar rănilor de mușcături, arsurile adânci îl dureau tare. Se clătina și el gata să cadă. Nu știa încotro s-o ia.

Deodată a zărit în fundul fântânii un drum, care se deschidea pe sub pământ. A pornit cantărețul pe drumul acela și a mers. De ce mergea, se îngreuna, se împleticea, otrava mușcăturilor de scorpii îi pătrundea tot mai adânc în trup. Numai că Șipot nu s-a dat bătut. A mers tot înainte, cum a putut, mai mult târându-se, și după șapte zile a văzut înălțându-se un palat subpământean.

A bătut Șipotân porți și din palat a ieșit un omuleț, al cărui cap era mai mare decât trupul, și nu avea picioare aproape deloc, așa că mergea rostogolindu-se. Omulețul era, de fapt, spiridușul pe care-l păziseră cele trei scorpii.

Șipot, la început, a socotit că-i vreun dușman și, istovit precum era, s-a gătit iarăși de luptă; dar spiridușul i-a rostit cu glas subțirel:

— Nu te teme de mine, flăcăule! Eu sunt spiridușul acela ce poate să facă unelte măiestre de cantare. Un vrăjitor m-a osândit să stau aicea sub pământ, păzit de cele trei scorpii, să nu mai pot face unelte. Tu însă m-ai scăpat cu vitejia ta. Cum să te răsplătesc?

— Să-mi dai, i-a răspuns cântărețul, aur și argint vrăjit, să-mi fac lăută nouă!

—Voiati-o voiândeplini! a răspuns spiridușul. Și-n fața sa, Șipota și zărit pe o tipsie aur și argint ce scânteiau ca focul, alături cu-o licoare într-un șip de cleștar.

— Cu sucul ce se află în șipul de cleștar să te stropești pe rănille ce ți le-au făcut cele trei scorpii, a grăit spiridușul, și îndată te vei lecu. Din aur și argint să-ți faci lăută.

S-a stropit Șipot pe rănille făcute de scorpii și a simțit că trupul i se ușurează și că se lecuiește. A pus cu înfrigurare mâinile pe aurul de pe tipsie și și-a făcut lăută, iar din argint și-a făcut strune.

Când i-a fost gata lăuta cea nouă, a mulțumit frumos spiridușului pentru răsplata lui și a pornit grăbit pe calea întoarsă.

A ajuns la fântână, s-a cățarat pe curmeiul cel prins de ghizd și a ieșit afară. A privit întâi așa, o vreme, spre culmile înalte ale Bihariei,

9

Încotro—i era drumul. Și-a agățat lăuta cea veche într-o ramură a copacului care-și avea frunzișul în nori și rădăcinile în miezul pământului, să cânte singură atuncea când îi va bate vântul în strune, și, numai cu lăuta vrăjită după gât, a început să urce către culmi.

Țara Bihariei e sus, aproape de cer. E sus pe munte, între norii albaștri și purpurii, udată de ape spumegoase, răcorită de vânturile reci, scăldată în lumina fierbinte a soarelui, mângâiată de razele reci ale lunii.

Pe creștetele sale de piatră, printre pădurile de brazi, pe poienile înverzite, smălțuite cu mii de flori, trăiesc locuitorii țării legendelor. Sunt tăcuți, purtând pe chipuri asprimea tristă a singurătății, dar cu inimile încinse de foc dogoritor. Ei stau aci din moși strămoși, crescându-și boii sau caii pietroși ca stâncile pe care viețuiesc. Stau aci de când s-a pomenit pământul. De când s-au topit munții de gheață, care se ridicau peste stânci, de când aceștia s-au prefăcut în pâraie și lacuri de azur.

De când au fost țesute cele dintâi covoare de catifele verzi, roșii, liliachii, de ierburi și de flori, de când s-au ridicat cele dintâi trunchiuri de brad...

De-atuncea viețuiesc pe munții aceștia locuitorii țării legendelor, și încă mai de mult, și cântărețul cu lăuta sa de aur urcase printre ei.

Cum a aflat el drumul spre peștera moșneagului și cum s-o fi urcat? Cum s-o fi cățarat? De câte ori s-a prăbușit? Cum a scăpat de colții albi, tăioși ai fiarelor? Flămând, înghețat, singur printre stânci... Nu știe nimeni. Atât se știe, că s-a urcat!

Când a ajuns aproape de peșteră, s-a pornit o furtună. Năpraznică furtună! Pădurile pe văi se tânguiau sub apriga izbire a vijeliei. Fulgere lungi și sclipitoare brăzdau adâncurile negre. Și-atunci, pentru o clipă, se vedeau norii însângerați, gonind împinși de vânt spre miazăzi.

Părul îi atârna lui Șipot în șuvițe ude. Pelerina îi spânzura ca o frunză veștedă, lipindu-se de trup. Picioarele-i lunecau. Numai lăuta strălucea sub fulgerele verzi și, uneori, suna izbindu-se de stânci.

Abia de mai avea Șipot puteri, dar nu se da învins. S-a agățat de cioturile lunecoase... Și-a încordat cele din urmă forțe... Și s-a urcat... S-a tot urcat! Până ce-a ajuns sus!

Furtuna alerga pe munți și prin păduri, cu tropote de cai sălbatici, urla și se izbea cu furie de stânci. Zdrobit de oboseală, cântărețul s-a apropiat de peștera moșneagului și, la luminafulgerelor, a văzut înaintea lui niște porți de aramă. A luat de jos un bolovan și a bătut. Nimeni nu i-a răspuns.

10

11

A bătut iar. Și doar ecoul a răsunat.

Atunci s-a sprijinit de porți, și-a înstrunat lăuta de aur.

Întunericul stăpânea munții. Ploaia cădea cu furie, trăsnetele loveau în jur, dar Șipot cu lăuta la piept,

însoțindu-se cu glasul, cânta

— așa cum nu cântase încă niciodată.

Cânta bucuria lui că a răzbit până în țara legendelor, la peștera moșneagului.

Pe măsură ce cânta, ploaia se potolea, vântul se liniștea, norii se risipeau în pâcle cenușii, luna parcă plutea într-un fum albăstriu. Câteva stele palide, străvezii, luceau sfios pe cer...

Atunci s-a auzit cineva, nevăzut, bătând de douăsprezece ori în porțile de aramă cu un toiag.

Șipot a ridicat ochii.

În fața lui era moșneagul, cu barba și cu pletele până la pământ, în mână c-un toiag. Singurul lui ochi deschis îi pâlpâia ca luna. Zâmbea cu bunătate.

— Bine ai venit, Șipot! a zis el gros. Te-aștept de mult... De sute de ani... Bine-ai venit!...

Șipot îl privea, dar nu putea să rostească niciun cuvânt. Gura i se încleștase. Numai ochii lui grăiau. Se vedea cât se bucura...

Poarta înaltă de aramă era deschisă. Moșneagul a făcut un semn. Șipot a trecut pragul porții de aramă și a intrat în peșteră.

Ce peșteră neobișnuită avea moșneagul! Pereții ei erau înveșmântați în piei de fiare!... Cântec mahnit de tulnic suna din apropiere.

Cine cânta?

Nu era nimeni. Moșneagul n-avea tulnic. Și glasuri sauzeau!

Cine grăia? Nu era nimeni altul lângă Șipot, afară de bătrân.

Numai acolo, într-un ungher al peșterii, se zărea o oglindă. În fața ei era un ciot de stâncă.

Bătrânul i-a arătat oglinda și ciotul de stâncă.

Șipot s-a așezat pe piatră. Era trudit. A privit în oglindă.

Moșneagul a rostit de astă dată blând:

— E miezul nopții, Șipot! E ceasul când acela care privește în oglinda fermecată vede, aude și înțelege tot ce

a fost odată pe meleagurile acestea. Măine, când luna va
răsări din nou, tu ai să fii departe; dar vei purta în suflet
poveștile ce le vei afla. Atuncea să le pui pe strune și să le
cânți. Și cum le vei cânta tu, așa or să rămâie în veac!

12

Cântărețul a ascultat neclintit.

Moșneagul a izbit o dată cu toiagul în pământ și
muntele întreg s-a clătinat c-un huruit adânc. Iar Șipot n-a
mai văzut în fața lui nici peștera, nici porțile de-aramă. N-a
mai văzut decât oglinda fermecată.

Apele cele limpezi ale oglinzii întâi s-au tulburat, ca
unda răscolită de furtună a unui lac; apoi s-au limpezit,
încetul cu încetul...

În apele oglinzii s-au ivit oameni, zâne, dihăanii, zmei
și spiriduși, cu toții laolaltă. După aceea munți, o vale
adâncă între creste înalte și prăpăstioase, în jur cu
bolovani, ca urmele unei cumplite prăbușiri.
Lumina lunii, albă, încremenise parcă pe cerul din
oglinadă...

După aceea oameni și fiare au început să umble, să
grăiască și să cânte, parcă erau alătura de Șipot. A văzut
alte locuri, și alte...
lacuri și izvoare, vârfuri semețe și colibe.

Privea-n oglinda fermecată și vedea totul și auzea.
Rostea cuvinte oglinada fermecată, de parcă era vie...

Trăia legendele din vremea de-altădată cântărețul!
Legendele precum urmează! Precum le-a povestit el însuși,
Șipot, mai târziu...

13

FULG-DE-NEA

A fost odată... Cică ar fi fost odată, prin munții înalți
de piatră ai
Bihariei, o prea puternică împărăție subpământeană...
împărăția sloiurilor de gheață!

Și peste această țară neobișnuită era stăpân Troian.
Era bătrân
Troian și aspru, crunt și neîndurat, cu barba numai țurțuri,
cizme de gheațăân picioare, pe frunte cu un sloi cioplit ca

o coroană, și-n mână totdeauna cu un bici, semnul puterii sale împărătești.

Iar țara lui, precum arată însuși numele, era făcută toată din ghețuri. Stâlpi groși și înalți de gheață sprijineau bolțile cele mai de sus, deasupra cărora era pământul. Și numai o ieșire era spre celălalt tărâm, spre plaiurile din Biharia, pe niște trepte; dar străjile păzeau cu strășnicie aceste scări, și nimeni din împărăție nu avea voie să treacă spre lumea dinafară.

Jos, în cuprinsul împărăției, erau, de asemenea, toate clădite numai din gheață. Case, și garduri, și ulițe, mese, și scaune, și paturi; până și jucăriile copiilor erau făcute numai și numai din gheață.

Ba înseși inimile oamenilor erau din gheață și nu știau să bată sau să se înflăcăreze, nu știau să iubească. Strămoșul împăratului Troian

— vestitul Sloi - stăpânul de altădată al țării le înghețase oamenilor inimile-n piepturi. Leânghețase anume, ca niciodată ei să nu iubească și nici să nu dorească să meargă spre celălalt tărâm, tărâmul verde al Bihariei; să stea pe veci supuși, în tainica și mohorâta împărăție.

Și-avea împăratul o copilă, pe care o chema cu numele cel mai frumos ce se știa pe-acolo: Fulg-de-nea.

Și toate voile i le făcea împăratul fetei sale. Pusese giuvaergii vestiți să-i facă podoabe și colane, cercei, brățări, paftale frumoase, măiestrite din gheață. Chemase grădinari ce alcătuiseră în grădina palatului straturi de flori albe, copaci cu fructe care păreau din argint. Dăduse poruncă la alți meșteri să-i zidească și fetei un palat, cu săli și

14

oglinzi, cu lucruri de preț și țesături făcute toate, cum lesne se înțelege, doar din gheață. Iar jos, lângă palat, pe unda ferecată de frig a unui lac îi pregătise ghețuș, ca Fulg-de-nea să se desfete lunecând și dănțuind pe voia ei.

Îi împlinea orice voie împăratul lui Fulg-de-nea. Și se

mândrea nespus cu ea, cu frumusețea ei de față crescută, subțirică, cu chipul alb ca spuma cea mai albă. Ea îi era urmașă și trebuia să pună odată și odată stăpânire pe tronul său de gheață, să fie împărăteasă!

Atât că fata sta mereu mâhnită. Privea sfioasă-n depărtările cețoase ale împărăției, parcă ar fi dorit să plece într-acolo. Și alte ori cânta. Cânta cântece triste, dureroase.

— De ce ești mereu tristă, fata mea? o întreba adesea împăratul.

Nu avem noi cea mai măreață împărăție, albă și veșnic înghețată? Sau ai tu vreo dorință ce nu ți-o împlinește tatăl tău?

El nu știa că doica, Nana, cu toată opreliștea pe care o hotărâse, îi povestise fetei despre tărâmul ce-i dincolo de scările de gheață. îi povestise cum de pe munte se vede o altă împărăție, împărăția luminoasă a focului ce se întinde sus pe cer, pe care-o stăpânește un viteaz, Sorin. Ca el nu-i altul mai frumos pe lume! Și-i veșnic tânăr! Are puteri nebănuite împăratul din țara focului! Cu paloșul fermecat, pe care-l are-n stăpânire, împrăștie peste oameni căldură și iubire.

Îi povestise Nana copilei împăratului Troian despre iubire, și ea se tulburase din adânc. Aflase cum că, dincolo-n Biharia, oamenii au inimile calde, se leagă între ei cu dragoste fierbinte.

Cum era dragostea aceea nu prea putea înțelege fata cu inima de gheață; dar îi spusese doica, precum știa și ea, din auzite, că toți acei câți se îndrăgesc cunosc o fericire fără seamăn.

Mai povestise Nana că și-n împărăția de gheață se află oameni care ar dori să aibă inimi calde! Și murmurau de opreliștea împărătească. Dar împăratul Troian nu se învoia să-i lase să treacă pe celălalt tărâm.

Și într-acestea, împăratul tot stăruia pe lângă Fulg-de-nea:

— Ce e cu tine, fata mea? Ce gânduri îți frământă mintea? De ce ești tot mereu mâhnită? Spune...

Și Fulg-de-nea a murmurat sfioasă:

—Tătucă, aş vrea și eu să am inima caldă... Să văd cum e... Și-am auzit că viața—i mai frumoasă când îndrăgești pe cineva!

— Cine ți-a spus? s-a mohorât Troian.

15

—Vântul, tătucă. Vântul dimineții, a șoptit fata, vrând s-o ferească de primejdie pe Nana.

— Am să încui porțile! a rostit aspru împăratul. Să nu mai intre vântul... Să nu mai poarte șoaapte... Și tu mai află că împăratul țării focului, Sorin, este acela ce-aduce căldura și iubirea pe pământ. Cine ține la el mă urăște pe mine. Nu uita vorbele acestea, Fulg-de-nea, și înlătură din calea ta orice ispită!

S-a plecat fata adânc în fața tronului și a fugit înfiorată, să-și pună pletele bălaie în poala doicii. A stat un timp așa, plină de temeri neînțelese; dar gândul la Sorin nu-i mai da pace.

— Cum este, doică, împăratul țării focului? Frumos? Viteaz? o întreba pe Nana. Umblă cu calul său de foc prin cerul cel senin? Mai povestește-mi, doică, despre el!...

— Frumos ca el altul n-a fost nicicând! Și-i tânăr și viteaz...

— De unde știi cum este, doică?

— Se știe din bătrâni, din vremea când acest tărâm era ca toate celelalte, și nu-l potopise încă sub îngheț bunicul tău, Sloi împărat.

— Aș vrea și eu să-l văd!

— Pe cine?

— Pe Sorin!

— Taci! Nu mai spune vorba asta! se înspăimântase doica. Ne sfârtecă împăratul cu biciul său grozav.

—Orice s-ar întâmpla... Te rog din suflet, doică bună... Du-măân

Biharia, să-l văd numai o dată!...

— Nu, nu se poate! își frângea mâinile doica.

—Te rog! Altfel mă prăpădesc. îl visez zi și noapte pe Sorin.

Și-atâta s-a rugat de doică fata, atât a mângâiat-o și-a plâns, că până la urmă bătrâna s-a înduplecat.

S-a învoit, pentru că prea era mâhnită Fulg-de-nea. Și doar ea, Nana, o crescuse de mică pe copilă, căci mama ei, sărmana, se prăpădise dându-i viață.

Și-apoi, dacă s-a hotărât s-o ducă până la celălalt tărâm, s-a îmbujorat copila, de n-o mai cunoșteai. A început să cânte, de se înviorase întreg palatul; ba până și împăratul se înveselise, ieșind din încruntarea lui obișnuită.

Pe ascuns, a pornit doica să facă pregătiri, căci era lungă calea până pe celălalt tărâm.

Și-a adus Nana în primul rând un urs, urs mare de zăpadă. Urșii

16

țineau acolo în împărăție loc de cai! A stat și a pândit apoi o vreme când împăratul Troian era mai ocupat cu treburile împărăției. A suit fata lângă ea pe urs și au pornit pe drumurile albe și înghețate.

Era tăcere. Numai sub pașii grei și iuți ai ursului se auzea gheața cum trozneă. Și ursul alerga. Pentru că oricât era de mare, fugea mai repede ca o nălucă. Se cățara pe colțurile de gheață. Sărea peste prăpăstii. Atât de repede fugea, că Nana și cu Fulg-de-nea abia puteau să i se țină pe spinare.

Când au ajuns lângă hotare, când s-au zărit și scările care duceau spre celălalt tărâm, le-a ieșit înainte un străjer. Au trebuit să se oprească.

— E fata împăratului Troian! a spus Nana străjerului ce întindea spre ele o sulită ascuțită.

Iar Fulg-de-nea și-a scos de la brâu, și de la gât, și din urechi, tot ce avea de preț, în nestemate, giuvaere. Le-a întins străjerului și l-a rugat să tacă.

Străjerul a luat acele avuții ale copilei de împărat, le-a îndesat prin buzunări și a lăsat să treacă ursul mai departe.

Ursul a urcat scările și a trecut hotarul.

lată Biharia! Tărâmul celălalt. În toi de noapte.

Copila nu văzuse încă noaptea, pentru că în împărăția lui Troian nu era niciodată noapte, cum nu era nici zi. Doar gheața veșnică și omătul alb, ce se-așternea deasupra, împrăștia o undă de lumină tulbure, cețoasă.

Pe cer ieșise luna. Clipeau stele de aur.

Nici lună și nici stele nu văzuse Fulg-de-nea acolo, sub pământ.

Nu se auzea decât un șopot moale de pârâu. Și vântul ce se strecura prin buruiene.

Și a mers ursul cu fata și cu Nana tot înainte. Nu se mai sătura copila să privească nici ierburile verzi, nici florile scăldate în culori și grele de miresme, nici apele care curgeau șopotind prin păduri.

Așa au ajuns ele în niște locuri albe de flori, ce erau parcă ninse de pulberea luminilor din cer. Aicea ursul s-a oprit. Și Fulg-de-nea s-a coborât de pe spinarea lui.

A șoptit ușor Nanei:

— Numai un pas să mai fac, doică bună! Numai un pas și-am să mă întorc.

— O! Nu te depărta, copila mea, s-a rugat doica, primejdie de moarte ne așteaptă.

17

Dar fata n-a mai ascultat. Era ca amețită de văpaia argintie a cerului și de mirosul tămâioarelor și-al garofițelor. A mers mai înainte, chemată peste voia ei de vraja răsăritului, care o învăluia în flăcările sale purpurii.

Pentru că tot atunci și-n acel ceas se înălța pe cer, mai sus, mai sus, slăvitul împărat Sorin pe calul lui de foc. Și cum se înălța, întâi și întâi către Biharia privea. Nu-i era nicio țară mai dragă lui Sorin decât aceasta, cu munții ei împăduriți, cu apele-i zglobii, cu oamenii ei tari și îndrăzneți, ce își clădeau colibe sus de tot, aproape chiar de cerul pe care el îl stăpânea.

Cum a privit, a și zărit-o pe copilă. Și de-a zărit-o, i-a și căzut dragă. Că nu văzuse încă Sorin pe toată scoarța lumii fată mai frumoasă, cu chip mai alb, mai mlădioasă și mai gingașă, cu ochi mai senini, ca

Fulg-de-nea.

I-a căzut dragă lui Sorin frumoasa fată a împăratului Troian. Și-a oprit dară calul. A zvârlit asupra ei potop de raze - săgeți din cucura-i vrăjită. A înveșmântat-o parcă într-o mantie de aur și inima de gheață a fetei a început să se topească.

Și-n răsăritul acela minunat, a mers frumoasa Fulg-de-nea tot înainte. Și a ajuns într-o pădure, plină de flori, de taine și mai plină... A mers pe o cărare până la marginea unei poieni.

Și dintr-o dată a auzit un zgomot. Un cal înaripat s-a coborât în fața ei. Un tânăr a descălecat, și el era frumos cum nu mai poate fi închipuire. Era îmbrăcat în haine strălucite. Pe umeri îi curgeau plete de aur. La brâu purta un paloș cu tăișul de foc. Și-n spate mai avea și-o cucurăâncărcată cu săgeți, alături de-un arc.

Ea l-a privit cu ochi mari, de parcă se trezea atunci din vis. Și el a îngenuncheat în fața ei și, cu smerenie, i-a sărutat blând poala albei rochii; apoi a spus:

— Eu sunt Sorin, frumoasa mea, tu nu știi cine ești, dar vreau să-ți fiu de-acum înainte rob supus, iar tu să-mi fii stăpână. Și te-oi iubi în veci de veci, dacă ai să te învoiești să-mi fii soția pe care-o caut de mult, în cer și pe pământ!

Iar Fulg-de-nea, la rândul său, cu duioșie-n glas, i-a spus încet:

— Ridică-te, Sorine! Nu-s vrednică săângenunchezi în fața mea. Tu inima mi-ai încălzit și dragostea ce o căutam mi-ai dăruit. Voi fi a ta pe veci!

Sorin s-a ridicat atunci și a întins mâna frumoasei Fulg-de-nea;

18

iar ea i-a prins-o ușurel; și în lumina dulce a dimineții au plecat împreună, pierzându-se sub bolțile pădurii.

Și pentru că lui Fulg-de-nea atâta îi plăcuse tărâmul cel verde al Bihariei, Sorin s-a apucat el însuși de i-a clădit o colibă

aproape de poiana unde o întâlnise pe draga lui întâia oară.

Acolo s-au ascuns.

În zori pleca Sorin la treburile sale împărătești. Își cerceta întreaga zi împărăția de foc, dar seara se întorcea acasă la colibă, în brațele doritei Fulg-de-nea. Și așa au viețuit ei împreună o vreme tare fericiți!...

După o vreme, i-a venit însă copilei lui Troian sorocul să aibă și ea prunc.

Ce bucurie a fost pe împăratul țării focului, abia dacă se poate povesti! În seara aceea chiar, când a venit pe lume feciorașul, Sorin l-a îmbrățișat, a desprins apoi o steluță de pe mânerul paloșului său și a spus:

— Voi pune steaua asta aurită pe fruntea pruncului ce l-ai născut, frumoasă Fulg-de-nea. Și steaua este fermecată. Nici om, nici zmeu, nici fiară nu vor putea să-i facă rău aceluia ce-o poartă.

Măicuța Fulg-de-nea și-a privit feciorașul căruia tatăl îi pusese pe frunte steluța fermecată, l-a strâns la piept, iar împăratul a urmat:

— Și-acum cred, prea iubită Fulg-de-nea, că a venit și vremea să plecăm în țara mea de foc, să locuim într-un palat împărătesc.

Dar soața s-a rugat să mai întârzie o vreme în locurile acelea, să se înalțe puțin pruncul, ca să se bucure și el de brazi și de miresme, de cântecul izvoarelor, de florile fără pereche ale munților.

— Îți împlinesc dorința! a răspuns împăratul frumoasei Fulg-de-nea, înduioșat de rugămintea ei. Atât c-am primit veste că tatăl tău te caută. Vrea să te pedepsească. Mânia nu-i mai trece. Și nu vrea să te ierte că i-ai călcat porunca și că m-ai îndrăgit!

— O să ne ducem noi la el, o să-l rugăm, și-o să ne ierte, a grăit Fulg-de-nea. E tatăl meu. Până la urmă nu se poate să nu se înduioșeze.

Nădăjduia sărmana Fulg-de-nea s-o ierte împăratul, precum nădăjduia în sinea ei că și pe Nana, pe doica sa

cea bună, o iertase.

Numai că-n vremea aceea, de când plecase ea în Biharia, întunecate lucruri se petrecuseră acolo, jos, unde era târâmul alb de gheață.

La despărțirea din pădure, când Fulg-de-nea plecase chemată de

19

flacăra fierbinte a iubirii, doica sa, Nana, rămăsese ascunsă într-un loc umbrît, ferită de căldura ce dogorea de sus, întâi o zi, pe urmă două, trei, cu ursul lângă ea.

Fata nu se întorcea...

Treceau în zbor doar ciute și alte sălbăticiuni. Treceau apoi bouari și pădureni. Și aceștia o întrebau:

— Ce-aștepți aici, femeie? Și ce-i cu ursul acesta de zăpadă, ce nu mai viețuiește pe târâmul nostru de mult? Nu cumva ești din împărăția lui Troian cel rău? Că de la noi nu prea te vezi a fi!

Sta Nana, doica bună, cu ochii pironiți spre zările unde pierise fata, nu răspundea nimic. Doar lacrimile îi curgeau șiroaie.

În cea de-a treia zi a înțeles că în zadar mai stă s-aștepte,

Fulg-de-nea n-o să mai vie niciodată. Cu ochii storși de lacrimi, a hotărât să plece înapoi spre împărăția lui Troian.

Știa ce o așteaptă! De la hotare încă, străjile au strâns-o-n

Așa, legată, au dus-o la palatul lui Troian. Și i-au zvârlit-o la

Troian, posomorât la chip, sta tolănitân jilțul său, aproape de fereastră, privindu-și de-acolo întreaga împărăție. Când i-au zvârlit-o pe doică la picioare, a ridicat doar în sus mâna în care avea biciul său lung, împărătesc. Cum a plesnit cu el, a sfârtecat-o pe doică în bucăți.

După aceea a trimis iscoade de credință să colinde Biharia, să afle unde e copila. Și pentru că aceștia, orișicât au căutat-o n-au putut s-o găsească, s-a încruntat Troian la chip mai rău ca totdeauna, și inima i s-a împietrit mai tare.

A poftit dară să se adune toți zmeii din Biharia în fața

sa. Trăiau pe atunci, se zice, pe plaiurile bihorene o mulțime de zmei: da-n fruntea lor era Lăstuș, zmeul cel mai mare și mai nemilos.

S-au adunat dar, precum spun, toți zmeii în palat și împăratul le-a grăit astfel:

— V-am chemat, zmeilor, și mai ales pe tine, Lăstuș, să m-ajutați și să-mi găsiți copila, pe alba Fulg-de-nea... Și dacă mă veți ajuta s-o aflați, orice răsplată îmi veți cere, vă voi da. Vă învoiți?

— Ne învoim! a rânjit zmeul cel mai mare. Dar tu să-ți ții cuvântul împărătesc. Să mă plătești cu ce-ți voi cere la timpul potrivit.

— îmi voi ține cuvântul! a dat răspuns Troian, cu glas tare.

Cum a rostit acest cuvânt, zmeul Lăstuș s-a și rotit într-un picior.

Zmeii ceilalți s-au rotit tot asemenea. Și-n locul unde stătuseră ei până atunci, n-a mai rămas decât un fum înecăcios.

20

Și duși au fost!

S-au dus toți zmeii să găsească urma copilei lui Troian. Au umblat ei, au scotocit munte cu munte; până la urmă au găsit locul în care își ascuseseră iubirea Sorin și Fulg-de-nea.

Lăstuș a făcut vrăji. Zmeii s-au prefăcut în trunchiuri de copaci.

Au stat așa de strajă acolo, în jurul colibeii făcute de Sorin, așteptând timp prielnic. Și timpul acela s-a ivit curând.

Din țara focului venise veste că pe împăratul Sorin îl cheamă treburi cu grăbire la hotare. S-a gătit dară Sorin de drum mai lung. Mai înainte de plecare, a îmbiat-o încă o dată pe soața sa, să vină alături cu el, să se așeze în palatul lor împărătesc. Dar ea i-a înconjurat gâtul cu brațe moi: și l-a rugat să îngăduie până ce-o mai crește pruncul. Iar băiețelul lor râdea în leagăn și bătea din mânuțe, parcă ar fi zis și el la fel, parcă s-ar fi rugat de tatăl său, ca să-l mai lase acolo, în țara de poveste.

Din nou s-a muiat inima împăratului Sorin, și s-a învoit de dragul soatei sale; dar, pentru ca s-o știe ferită de primejdii, la plecare și-a scos de la brâu paloșul de flăcări pe care îl avea, i l-a dat ei, și-a sfătuit-o astfel:

— De va veni vreun vrăjmaș asupra ta, să nu te temi. Cu paloșul acesta fermecat poți să răpui chiar și pe-un zmeu. Să nu mi te desparți de el nicio clipită. Și el te va scăpa de orice rău.

Și-a îmbrățișat apoi soția, a încălecat pe calul său înaripat și a pornit în zbor spre treburile care-l așteptau.

În urma lui, în ușa colibei din poiană, a rămas ea, cu o mână fluturând drum bun și cu cealaltă ținându-și strâns copilul.

Venise iară primăvara și florile împodobiseră pământul...

A luat și Fulg-de-nea câteva viorele și le-a împletit în păr, în timp ce prin văzduh treceau ușoare adieri, care duceau cu ele zvon domol de bucium și sunet de tălângi.

Pacea și liniștea păreau că-s așternute peste munte; dar nu era așa...

Pentru că, dintr-o dată, trunchiurile în care erau ascunși toți zmeii au început să se rotească. Și Fulg-de-nea a văzut îngrozită în fața ei ceata de zmei, care de care mai urâți, mai înspăimântători. În mijloc sta Lăstuș, cu chipul ca de fiară. Și el a mârâit sălbatic printre colți:

— Eu sânt Lăstuș. Zmeul cel mai vestit. Și-am venit să te iau. Te

21

așteaptă tatăl tău, Troian. Vin dar la mine-n brațe, să te duc în zbor. Și... de vei fi înțeleaptă, a mai spus rânjind zmeul, până la urmă ai putea să mă îndrăgești. Și-așa ți-o fi pedeapsa mai ușoară! O clipă, doar o clipă, a înțepenit fără suflare Fulg-de-nea: dar iute și-a venit în fire. A prins în mână paloșul de la Sorin, l-a ridicat și-a zis așa:

— Să pieri în lături, zmeu nesocotit! Ai uitat oare că sunt soața lui

Sorin? în lături, zmeule, că te pălesc!

La toate s-aștepta Lăstuș; dar ca o fată să cuteze a i se împotrivi, și încă ridicând spre dânsul paloș voinicesc, la asta nu se aștepta. Și-apoi lumina ce se răspândea din paloș îl orbea, tăișul lui de flăcări îl speria. Schimbându-și dară glasul a rostit:

— Ha, ha, ha!... Daz bine, Fulg-de-nea, chiar ai crezut? Eu am glumit. Ha, ha, ha... Tatăl tău m-a trimis să te poftesc să vii la el ca să te vadă, căci e cuprins de dor.

Dar Fulg-de-nea nu s-a lăsat și, ținând paloșul în sus, a strigat iar:

—Înapoi, zmeule! Nu cred nimic din tot ce spui. Fugi înapoi, că te pălesc!

— Așa? s-a înverșunat Lăstuș. Mă ameninți? Atuncea lasă și-ai să vezi cum am să mă răzbun pe tine, pe Sorin, pe fecioraș. Ai să vezi tu cum mă voi răzbuna!

A zis astfel Lăstuș, s-a răsucit pe loc într-un picior, a mai trecut un vuiet de mânie prin crengile copacilor și toată ceata cea de zmei a și pierit, lăsând în urma lor numai fum negru, înecăcios.

Ca un vârtej au pierit zmeii către împărăția lui Troian și-n pragul ușii n-a rămas decât frumoasa Fulg-de-nea cu paloșul în mână, cu trupșorul tremurând ca frunza plopului de munte când simte apropiindu-se furtuna.

A stat așa un timp; pe urmă s-a hotărât. Și-a strâns în grabă puține lucruri, merinde într-o traistă, a luat și paloșul cu sine, a înfășat copilul și a plecat să-și caute ascunziș. Să stea astfel ferită, până va trece primejdia și se va întoarce iar Sorin.

Numai că drumul printre munți e tare greu pentru o femeie împovărată cu copil. Primejdii se arată la tot pasul, fiare și prăpăstii. Și noaptea se lăsase întunecată. Și fără nicio stea...

De n-ar fi avut paloșul ce împrăștiă lumină, de care fugeau fiarele, n-ar fi putut să meargă ea prin munți noaptea! Așa, a mers cum a putut de iute, căutând să se îndepărteze cât mai mult de locurile acelea unde-i veniseră înainte zmeii. A mers...

22

23

Numai că zmeul cel mare n-a stat nici el pe gânduri. Și val-vârtej a năvălit în țara lui Troian, s-a strecurat pe-o gaură de cheie în palat. Și a ajuns îndată în fața scaunului împărațesc.

De atâta ură ce avea în el, Lăstuș nu putea nici să mai vorbească.

Tăcea... Și numai ochii tulburați, și limba vânăta ce-i atârna din gură, printre colți, ca unui lup turbat, lăsau să se zărească mânia ce-l rodea.

— Spune-mi, Lăstuș, mi-ai găsit fata? Unde-i acum Fulg-de-nea și ce s-a întâmplat cu ea? a strigat împăratul.

— Se află în Biharia, a răspuns zmeul, când a putut să-și descleșteze gura. Și-a încălzit inima. Și-apoi s-a îndrăgostit.

— Cum? a tunat Troian. S-a îndrăgostit? Glumești, Lăstuș! Ea!

Fulg-de-nea? Nu! Nu se poate! Și de cine? Spune, Lăstuș, hai, spune tot! Nu vezi că-s liniștit?

— Chiar de Sorin! a mai zis zmeul răgușit. Și fata ta are și-un prunc, de vrei să știi!

— Oooo! a făcut împăratul, ducând mâna la frunte. Ce spui tu, zmeule? Asta-i minciună! Nu se poate! Fulg-de-nea s-a îndrăgostit de cel mai rău dușman al meu, de cel care aduce lumina și căldura, de cel ce ar putea să-mi năruie cu focul lui împărăția mea de gheață? S-a îndrăgostit ea de Sorin, de împăratul țării focului? Nu, nu cred, zmeule, nu pot să cred. A început Troian să-și smulgă barba de mânie și a urlat ca un ieșit din minți:

— Hei, nu se poate, nu, Lăstuș... înțelegi tu? Nu... Nu se poate! Și dacă e așa, de ce nu mi-ai adus-o aici în fața mea cu pruncul ei cu tot, să-i pedepsesc cum n-a fost încă nimeni pe lume pedepsit?

— De ce? Iată de ce.

Și zmeul a început să-i povestească lui Troian cum Fulg-de-nea s-a împotrivit, și cum a pus mâna pe paloș către el, fiind gata să-l pălească.

S-a ridicat atunci Troian din jilțul sau împărătesc, răsufând greu.
A căutat biciul ce-l avea alături de el. L-a rotit în văzduh.
Și avea
Troian în slujba lui un balaur mare, alb, ce zvârlea viscol și îngheț pe gură și pe nări. Balaurul cel mare, alb, cum a rotit Troian din bici, s-a ivit, i s-a plecat lângă picioare. Troian l-a încălecat. Și cu toți zmeii-n urma lui a pornit către celălalt tărâm.

A intratîn Biharia. Pe unde a trecut, Troian și-a rotit biciul, viscolul a suflat, pământul a înghețat, florile s-au ofilit și zăpada s-a așternut peste munți și peste văi ca un lîntoliu alb.

24

N-a trecut mult și-au ajuns la coliba pe care o locuise Fulg-de-nea.

Au izbit ușa de perete și au intrat.

Casa era goală, dar focul mai ardea încă în vatră, cu un ceaun deasupra lui.

Lăstuș a văzut cel dintâi că fata nu mai e aolo, și-a mârâit:

—A fugit Fulg-de-nea.

— Să mergem înainte! a poruncit Troian. Nu poate fi chiar prea departe!

— O s-o ajungem de îndată, a mai țipat Lăstuș. Să ne împărțim pe trei cărări, ca la vânat de ciute. Hai!

—Să ne împărțim! a încuviințat Troian. Și iară au pornit...

Noaptea era aproape pe sfârșite, dar văzduhul tot rămăsese întunecat. Nori grei pluteau încet deasupra munților și doar o geană sângerie de lumină se zărea palidă'spre răsărit.

De oboseală, Fulg-de-nea abia se mai târa. Copilul se trezise în brațele măicuții sale și gungurea. îi cerea sân și întindea mânuțele spre ea.

— Să mă opresc puțin aici, pe mușchiul cesta gros, la poalele copacului, să alăptez copilul! s-a gândit Fulg-de-nea.

. S-a oprit dară în loc, s-a așezat și a întins sânul copilului să sugă.

Din asfântit pornise să bată un vânt tăios. Și ochii bieteii Fulg- de-nea se închideau de oboseală.

A ațipit. Un somn iute a furat-o. În somn, visa că era iar copilă în țara înghețată a lui Troian. Și se făcea, de parcă luneca pe unda înghețată a lacului cel mare din grădină. De undeva, de prin văzduh, a venit însă un șarpe mare, s-a înfipt în gheața lacului, și gheața a început să se topească. Troian, care privea de la fereastră, când a văzut că gheața începe să se moaie, a ridicat biciul în sus și l-a rotit.

Balaurul a răsarit în fața lui, și-apoi Troian i-a poruncit să-i dea copilei sale brânci în apa întunecată. Balaurul l-a ascultat. A suflat peste fată. Și, îmbrâncind-o cu suflarea lui de gheață, a cufundat-o în adânc. Ea a țipat și s-a rugat de tatăl său. Voia să iasă afară; dar tatăl său a ras și-a poruncit balaurului să o îmbrâncească iar sub apă. Și-n vremea asta lacul îngheța pe încetul, prinzând-o dedesubt în zale verzi de gheață.

S-a deșteptat din acest vis încă plângând, cutremurată de fiori.

25

De când avea inima caldă, fata lui Troian simțea frigul ca toți ceilalți.

Și frigul se făcea tot mai puternic.

Din depărtări se auzea un şuier mare. A început apoi să ningă.

Și Fulg-de-nea a înțeles că tatăl său i-aproape, că o urmărește.

S-a ridicat și a început să fugă, ținându—și pușorul strâns la piept.

Fugea și-aluneca în gropile înșelătoare, acoperite cu zăpadă, se ridica și iar fugea... Ninsoarea însă se întetea, și vuietul din urmă răsuna tot mai tare.

N-a mai trecut decât puțină vreme și Troian, cu zmeii după el, au ajuns-o.

Și împăratul, tatăl său, i-a poruncit:

— Oprește-te din fugă, Fulg-de-nea! Un pas dacă mai faci, cu biciul te voi sfârteca!

Și Fulg-de-nea a stat, nu pentru ea, ci pentru pruncul ce-l purta la sân. A îngenunchiat în fața lui Troian și s-a rugat de el astfel:

— O, fie—ți milă, tată, și nu mă oropsi. Față de tine am greșit, ce-i drept; dar fericită sunt cu soțul meu Sorin. Și acesta, tată, e copilul meu, nepotul tău. Dacă de mine nu ți-e milă, îndură-te de el!

— Nu mă îndur de nimeni! a zis el, cu cruzime. Tu mi-ai călcat poruncile și-ai părăsit împărăția ce trebuia cândva s-o stăpânești. Ai îndrăgit pe cel mai rău dușman al meu. Pentru aceasta te voi pedepsi. Am să te zăvoresc în temnița de sub palat, și-acolo am să te țin, copil nevrednic, până ce inima-ți va îngheța precum a fost.

A început să plângă cu suspine Fulg-de-nea. Avea un paloș să se apere. Și-ar fi putut să lupte. Pe toți i-ar fi zdrobit într-o clipită. Numai că nu putea lovi cu paloșul în tatăl său. În tatăl său n-avea putere să lovească fata. De-aici i-a și venit pierzarea. A lăsat paloșul în jos, tot nu-i putea sluji; dar zmeul a și prins de veste. S-a prefăcut în șarpe și s-a târât încet până la paloș și i s-a încolăcit îndată pe mănunchi. De-acolo a sâsâit către Troian:

— Măria ta, să nu uiți ce-ai făgăduit. Răsplata mea. Îți cer copila de nevastă!

— Orice îți dau răsplată, Lăstuș, a zis Troian, afară de copilă. Pe Fulg-de-nea vreau eu s-o pedepsesc.

— De nu vrei să-mi dai fata, îți cer copilul ei, a sâsâit din nou Lăstuș.

Auzind vorbele acestea, Fulg-de-nea a vrut să-și prindă paloșul

26

în mână: dar șarpele a mușcat-o. Și mâna i-a căzut ca moartă în jos. A

întins și mâna cealaltă. Și tot la fel s-a întâmplat.

S-a aruncat atunci cu trupul peste prunc, să-l apere, țipând din răputeri:

— Copilul nu vi—I dau. E pruncul lui Sorin. Nu, nu vi —1 dau!

Dar împăratul, tatăl său, a și prins-o de coade târând-o după el, pe spatele balaurului; și-a răspuns lui Lăstuș:

— Îți las copilul ei, Lăstuș. Să faci cu el ce vrei. Al tău să fie de asemenea și paloșul pe care în chip de șarpe tu te-ai încolăcit!

Și a rotit apoi din bici Troian. Balaurul s-a repezit în goana cea mai mare către împărăția ghețurilor, sub pământ.

Lăstuș a luat din nou înfățișarea de zmeu. A prins în gheare feciorașul și, întinzând aripe mari, a pornit iute-n zbor. S-a îndreptat către o pădure, pe care-o știa el și unde trăiau lupi. Acolo s-a oprit din zbor și a azvârlit de sus copilul, drept în mijlocul unui haitic. Și fiarele s-au repezit la el, iar zmeul a început să țipe spre soții săi ce-l așteptau.

— M-am răzbunat, și pe frumoasa Fulg-de-nea că m-a înfruntat, și pe Sorin ce vine adesea oamenilor în ajutor, și pe
pe copil l-am omorât.
L-am azvârlit de-a dreptul între colții lupilor flămânzi. Ha, ha, ha!...

— S-a întors după aceea zmeul să ia cu sine paloșul de foc al lui Sorin. A vrut să-l ridice de mănunchi, dar n-a putut. Au încercat și ceilalți zmei, și tot asemenea s-a întâmplat. Că, pasămite, paloșul era vrăjit și zmeii nu aveau putere asupra lui.

Iar paloșul sclipea acolo, nemișcat, unde-l lăsase Fulg-de-nea.

Sclipea... Și focul din tăișul său topea zăpezile ce acoperiseră pământul atuncea când venise Troian, le prefăcea-n pâraie ce se scurgeau spre văi.

Văzând că paloșul rămâne neclintit, Lăstuș a dat poruncă de plecare. Și zmeii, prefăcându-se în fum urât mirositor, au și pornit către sălașurile lor. Era tocmai la

vremea când balaurul pe care se aflau Troian și fata lui intrau în țara cea de sub pământ.

La semnul lui Troian, balaurul a stat, pufăind zăpadă și îngheț pe nări. Și împăratul, după ce a descălecat, a prins-o pe Fulg-de-nea de cozi. Așa, târâș pe lespezile reci, a dus-o pe fata lui ce suspina și-a azvârlit-o înlănțuită în temnița de sub pământ.

A încuiat cu zece lacăte închisoarea și-a poruncit oștenilor să sune-n goarne, să se adune poporenii acolo-n fața lui.

Atâta doar, că-n vremea cât o smucise împăratul pe Fulg-de-nea

27

de coade, din părul ei căzuse o viorea de munte, plină de parfum. Și tare s-au mai minunat cu toții, poporenii, și de culoarea, și de mireasma acelei floricele viorii. Așa ceva nu le fusese încă dat să vadă acolo-n mohorâta împărăție, sub pământ.

Floarea trecea din mână în mână și toți priveau codița verde, dar mai ales petala viorie. Și toți trăgeau în piept mireasma primăverii și se îmbătau cu ea.

— Asta-i aromă, ziceau ei, de sus, de-acolo din pământul cel verde al Bihariei, dar și din părul cel bălai al fetei îndrăgostite.

— Așa sunt florile—n Biharia? se întrebau unii pe alții locuitorii din împărăția lui Troian.

— Da, da! răspundeau alții. Se spune că acolo-s numai flori, iar oamenii au inimile calde, sunt veseli și sunt fericiți.

— Să plecăm dară acolo! s-au ridicat și alte glasuri.

— Păi, să plecăm!., răspundeau toți ceilalți. De ce sorbeau mai mult parfumul florii, de aceea se făcea parcă în mintea lor lumină. Și sufletele li se aprindeau de o dorință ce le fusese până atunci necunoscută. Doreau și ei, ca oamenii ceilalți, să afle, să cunoască fericirea de a iubi, de a fi iubit.

Și-acum clocotea întreaga împărăție de-acea minune
ce-o savarșise adar onibncRja\j-rfi“V-am,i,

Unerit5^niraTJa\$/cy3âitii?1

— Să se deschidă porțile degrabă! strigau supușii. Vrem să plecăm.

— De nu, să se păzească împăratul! spuneau alții cu glas de amenințare.

Și cine știe ce cuvinte de hulă ar mai fi rostit în vânzoleala aceea poporeni, de nu s-ar fi ivit tocmai atunci pe treptele palatului Troian. Așa s-a făcut liniște, căci împăratul a făcut mulțimii semn cu biciul Să tacă și-a rostit încruntat:

— Supușii mei! La toți aș vrea ca să fie întâmplarea aceasta învățătură. Și cine va tânji de astăzi înainte să-și încălzească inima, să-mi părăsească fără voie împărăția; ca fata mea va pătimi!

— Preaînălțate împărate, au început atunci să se ridice glasuri, noi încă te poftim s-o ierți pe fată, pentru că inima i-e caldă, așa cum spui. Și noi ne-am săturat să ne simțim mereu aceste sloiuri reci de gheață în piept. Și te rugăm să ne dai învoire să părăsim împărăția și să plecăm pe celălalt tărâm!

— Nemernicilor! a răcnit Troian. Și parcă nu-i venea să-și creadă

28

r1

auzului acele vorbe ce le rostea mulțimea. Nemernici ce sunteți!

Cunoașteți voi cum am să pedepsesc eu astfel de cuvinte îndrăznețe?

Am să vă potopesc sub nea. De vii am să vă îngrop. Și-mi voi aduce în locul vostru alți supuși!

Negru de supărare, s-a tras apoi Troian la sine în palat, în vreme ce afară creștea, ca niște valuri mânioase, huietul mulțimii. S-a urcat iute în turla cea mai înaltă. Și-acolo a rotit din bici.

Balaurul s-a și grăbit să vină la poruncă.

—Pe toți să-mi-i acoperi, să-i îneci sub zăpadă! a strigat împăratul cu vocea grea de ură. Niciunul să nu scape, să nu rămână viu! Cu fata mea cu tot. Nu-mi trebuie

supuși cum sunt aceștia. Am să-mi iau alții. Alții.

Și viscolul a început să bată; zăpada s-a pornit să crească, pe toți supușii să-i îngroape.

S-a înălțat întâi zăpada până la treptele palatului, apoi mai sus, mai sus și de fereastră. A potopit și ulițe, case, oameni. Gemete răsunau de pretutindeni. Se tânguiau femei, copii, bătrâni. Toți care-și pierdeau viața sub munții de zăpezi. Și toți ziceau:

— Vrem să plecăm! Ni-i prea destul de împărăția ta, Troian! Iară de jos, din temnița de gheață de sub pământ, unde fusese zăvorâtă t-ulg-de-nea de tatăl său, cruntul Troian, cu gând ca să-i înghețe inima, se auzeau suspine și fata lui rostea:

Tată, tată dragă, nu-ți fie de șagă, c-aici sub pământ...

mi-ai săpat mormânt...

Da ' nici în mormânt liniște nu simt...

Că mi-e dor de viață, de flori și verdeață.

Lacrimi curg amare;

Pruncul unde-i oare?

Dar soțul iubit?

Visu-i nesfârșit!

Nu i-am sărutat nici când am plecat și cât or mai fi, cât or viețui

29

nu i-oi mai zări!

Tată, tată dragă, nu-ți fie de șagă, c-aici sub pământ mi-ai clădit mormânt!...

Auza Troian împăratul suspinele fetei și gemetele supușilor. Și supărarea îi creștea de două ori mai mult. Urcat în turn, își rotea și mai tare biciul. Balaurul sufla și mai vârtos pe nări și pe gură viscol cu zăpadă și îngheț fără seamăn. Și zăpada se urca, se urca întruna.

Abia când a ajuns zăpada până la ferestrele turnului, a făcut semn împăratul fiarei sale de credință să contenească viscolul, de teamă să nu-l îngroape până la urmă și pe el.

A făcut semn, și viscolul a stat, dar gemetele celor ce

se înăbușeau sub munții de zăpadă și plânsul fetei sale se auzeau acum în liniștea de moarte mai deslușit, mai tare. De sub palat, din temnița de gheață, copila lui spunea plângând lacrimi amare:

Tată, tată dragă, nu-ți fie de șagă!

Tu m-ai zăvorât, mi-ai zidit mormânt.

Dar nici în mormânt liniște nu simt...

Dorul mă cuprinde, inima-mi aprinde, după pruncușor, după pușor...

Tu mi l-ai răpit și l-ai azvârlit în brațe de zmeu pe copilul meu, pe nepotul tău...

Dorul mă cuprinde, inima-mi aprinde, și plâng și suspin, și după Sorin, soțul meu iubit, împărat vestit...

El când va veni

30

și când va zări că tu m-ai răpit și m-ai osândit, rău s-o mânia, rău s-o răzbuna!...

Tată, tată dragă, nu-ți fie de șagă!

Dorul mă cuprinde, inima-mi aprinde...

Și dorul zdrobește gheața și-o topește.

Dragostea mă arde și-n jur totul cade...

Totul se topește și se prăvălește...

Tată, tată dragă, nu-ți fie de șagă!

Dorul mă cuprinde, inima-mi aprinde și tu te-oi căi, rău te-oi mai căi!...

Când s-au auzit răsunând aceste cuvinte, împăratul a început să strige, să acopere glasul fetei și al supușilor osândiți la pieire. Și râzând ca un nebun, a răcnit către afundurile acoperite de zăpezi, scoțându-și capul cu barba zburliță pe fereastra turnului:

— Așa?... Vă doare osânda mea? Încălziți—vă acuma cu toții inimile acolo sub zăpezi. Nemernică fată! Nesocotiți supuși! V-am spus c-o să v-ajungă pedeapsa mea! De vreți inimă caldă, să stați așa pe veci!

Și peste toată împărăția a răsunat râsul nebun al împăratului:

— Ha, ha, ha!... V-am pedepsit!

Și-n temnița de sub palat sta Fulg-de-nea. Știa că

tatăl său n-o s-o mai ierte niciodată, că n-o să-și mai vadă pruncușorul, nici soțul drag, nici munții, ierburile verzi, că n-o să mai audă cântece de bucium. Și jalea îi sfâșia inima...

Lacrimi tot mai fierbinți curgeau din ochii ei, pe lespedea de gheață, și trupul i se zguduia în suspine.

În mintea ei vedea coliba clădită de Sorin, poiana în care se jucase pruncușorul și munții ce-i erau atât de dragi. Își amintea de tot ca într-o poveste. Durerea ei nu avea margini...

— O!... Cum să ies de-aci, să văd din nou lumina? gema copila, înlănțuită în temnița de gheață. Cum să-i mai văd pe cei care-mi sunt dragi?

Și se lupta, plângând, lovind pereții tari de gheață, trăgând de lanțuri, să le rupă. Striga:

— Sorini... Ajută-mă să scap...

Sorin era departe. N-auzea.

— Copilul meu! Copilul... se jeluia măicuța îndurerată. Copilul ei? Îl azvârlise zmeul între lupi.

— Cum am să pot ieși de-aici? plângea sărmana Fulg-de-nea cu deznădejde.

Și lacrimile ei, care curgeau pe gheață, ardeau așa de tare, c-au început sub fierbințeala lor să se topească pereții tari și lespezile reci...

Un abur albăstrui pornise să se înalțe din alba nepătare a zăpezii.

De sus, din turlă, împăratul a văzut. S-a mohorât la chip și, ridicând în sus sprânceana, a privit cu neliniște într-acolo.

Și aburul a fost întâi ușor, apoi mai gros... Zăpada a început să se cufunde. Nămeții s-au muiat. Iar lacrimile fetei ardeau din ce în ce mai tare. Se topea temnița de gheață. Și temeliile palatului se clătinau.

Palatul tot pornise să se lase într-o parte. Turla se prăbușea. Se prăbușea întreaga împărăție. Zăpezile și gheața se cufundau către adânc, se prefăceau în ape spumegânde, acolo sub pământ.

Și cu cât dorul o cuprindea mai mult pe Fulg-de-nea, cu-atâta inima-i se înflăcăra. Din inimă se răspândea un foc care topea și ultima fărâmbă de gheață, de zăpadă.

Se prefăcea și ea în apă, în apă proaspătă și rece cum e gheața...

Se prefăcea frumoasa Fulg-de-nea într-un izvor, ce izbucnea din acel loc unde fusese înlănțuită.

Nu mai era din preafăloasa împărăție, acum, decât o apă mare și, printre valurile ei, plutea Troian, fără coroană, cu părul răvășit strigând pe cât putea:

— Lăstuș! Voi, zmeilor! Săriți într-ajutor! Dar zmeii nu veneau, zmeul Lăstuș mai era încă mândru că împăratul Troian nu își ținuse vorba împărătească și nu îi dăruise răsplata pe care o ceruse, pe alba Fulg-de-nea.

—Să bată viscolul! Săânghețe iară totul! striga din răspuțeri Troian.

32

Dar viscolul, balaurul, văzând primejdia, fugise, îl părăsise. Și atunci, se povestește că înainte de a se cufunda de tot în apă, ar mai fi auzit împăratul slab de tot un glas:

Tată, tată dragă, nu-ți fie de șagă!

Dorul m-a cuprins, inima mi-a-ncins, și tu te-oi căi, rău te-oi mai căi!...

Să fi fost izvorașul în care se prefăcuse trupul fetei cel ce murmurase astfel de cuvinte? Să fi fost numai o părere din spaima cumplită ce-l cuprinsese pe Troian? Nu știe nimeni! Destul că, gătit de frica morții, a mai răcnit o dată împăratul:

— Ajutor! Săriți într-ajutor! Se topește împărăția mea
de gheață!

Și pierde împăratul ei. Pier eu, Troian! Săriți!!

Nu i-a răspuns decât un glas slab de tot:

Dorul m-a cuprins, inima mi-a-ncins...

Apoi glasul s-a stins cu totul. Troian s-a cufundat și el sub unda rece.

Stâlpii înalți de gheață, ce sprijineau înainte bolțile cele mari ale împărăției de sub pământ, căzuseră cu

zgomot, de-au hăulit toți munții până în depărtări. Și stâncile ce se aflau deasupra bolților de gheață s-au prăvălit. Au îngropat sub ele pe toți acei ce viețuiseră, și acel tărâm de gheață.

După aceea, apele s-au tras, sau le-a sorbit pământul în tainițele lui. N-a mai rămas la suprafață decât un izvorăș ce izbucnea către lumină, din locul unde fusese înlănțuită Fulg-de-nea. Și-n jurul lui au rămas bolovani, brazi sfărâmați, ruină și mâhnire.

A udat însă apa izvorășului tot locul și iarba a început să se înalțe ca prin farmec. Și flori au înflorit. Multe, multe de tot... Locul acela prăbușit s-a prefăcut într-o poiană înflorită, așa cum sunt pe munte pretutindeni.

Niște ciobani, care treceau pe-acolo, au văzut iarba și florile ce smălțuiau poiana, s-au așezat lângă izvor, au făcut stână.

Și au numit locul acela, unde fusese împărăția: Stâna de vale...

N-a trecut mult de-atunci și s-a întors Sorin, prin slavă, pe calul său înaripat, cu pletele de aur fluturând pe umeri.

Și cum venea, deodată a zărit la poale de pădure un foc mare

33

arzând. Nu era foc precum credea, ci paloșul lăsat spre ocrotire soaței sale, ce se afla acolo printre brazii întunecați. Și-n grabă a pornit către coliba din poiană, pe care el însuși o clădise pentru iubita—i Fulg-de-nea.

Acasă, nimeni. Ușa trântită de perete. Și leagănul pustiu. S-a înspăimântat mai tare împăratul. Cine i-a răpit soția? Cine i-a luat copilul? Și ce s-a întâmplat în lipsa sa?

A încălecat din nou Sorin și a plecat prin munte. A mers de asta dată pe drumuri de pădure, gândind că astfel va mai găsi vreo urmă a celor petrecute. A luat-o întâi către lăcașul zmeilor, dar ei pieriseră, ascunși în tainiți nevăzute.

A tot gonit pe munți în sus și în jos, pe văi, pe creste și iată, într-o pădure, pe unde umblau lupii, a mai zărit un

scutec.

Scutec de prunc în locurile acelea? L-a cunoscut Sorin. Copilul său și al lui Fulg-de-nea avea astfel de scutec.

Simțea că-și pierdea mintea împăratul! A colindat, a scotocit tot locul – copilul nu și-a mai găsit.

A gonit iar Sorin pe munți, și iată într-un hățiș o albă fâșioară din rochia ce-o purtase Fulg-de-nea.

Striga prin munți Sorin, de răsună văzduhul întreg până departe:

— Hei, Fulg-de-nea, răspunde-mi!... Cine te-a luat? Pe unde ești?... Copilul nostru unde-i?... Hei, Fulg-de-nea...

Și nimeni nu răspundea la strigătul lui jalnic.

A gonit iar... Și lacrimi îi brăzdau obrajii.

A mai gonit... N-a gonit mult și a văzutân cale o movilă, dar nu era movilă, ci un balaur alb.

El singur mai trăia, din toți aceia ce viețuiseră în împărăția lui Troian.

Trăia, pentru că avusese aripi și scăpase, lăsând pe împăratul său, Troian, în părăsire.

Fugise să se ascundă-n pădurile din munți, căutând să scape acolo, nevăzut. L-a prins Sorin pe-acel balaur și l-a lovit cu paloșul de foc, plin de mânie.

De teama morții, fiara a povestit slăvitului Sorin cum a pierit împărăția lui Troian, sub lacrimile și sub focul inimii ce-ardea de dor a preafrumoasei Fulg-de-nea.

A ascultat povestea cu durere Sorin; a încredințat apoi balaurul în paza unui bihorean bătrân, Andrei, să nu mai poată fiara face niciun rău.

Și a plecat spre locurile acelea, unde fusese împărăția lui Troian.

34

S-a repezit cu calul său în zbor, până-a ajuns pe culmea împădurită a Băiții. De-acolo a privit în vale. Și fie că amărăciunea îl copleșise, fie că ochii lui erau încețoșați de lacrimi, n-a mai putut cunoaște locul unde fusese cândva împărăția de gheață.

S-a avântat atunci pe culmea învecinată, pe Munceii.

Și de-astă dată l-au văzut ciobanii care-și pășteau mioarele lângă Stâna de vale, i-au povestit cum auziseră și ei, că-n acel loc fusese împărăția prăbușită, l-au arătat și izvorășul minunat, ce murmură acolo printre pietre, la lumină, și care avea putere, ziceau ei, să înflorească locurile pe unde trece și să tămăduiască suferințe.

S-a aplecat Sorin să soarbă apă. Și apa din izvor era ca gheața.

Fusese plâns și ars în suflet de mâhnire împăratul. Cum a sorbit, s-a răcorit.

Și apa susura, de parcă rostea blând un glas de fată, de parcă auzea pe draga-i Fulg-de-nea:

...Tu, cât vei trăi, eu te voi iubi...

Eu te voi iubi!...

Ci tu să te duci, calea să apuci, să cați fecioraș, rumen, drăgălaș.

Dacă-l vei afla, să-l trimiți coala, apa să mi-o bea.

El o fi cândva mângâierea mea!

Și tofi câți or bea, ici, din apa mea, din acest izvor, să se răcorească, să se liniștească toată viața lor.

Lacrimile mele chinul să li-l spele!...

Tu cât vei trăi, eu te voi iubi...

Eu te voi iubi!...

35

S-a ridicat de lângă izvor împăratul Sorin și a simțit că sufletul i s-a liniștit, durerea nu l-a mai ars.

A încălecat pe cal și, înălțându-se în văzduh, a pornit deasupra

Bihariei, să-și caute feciorașul pierdut. Știa că avea copilul său o stea în frunte, ce-l apăra de moarte și primejdii. Nădăjduia mereu să-l afle ascuns pe undeva.

Și a umblat el, a tot umblat deasupra pădurilor Bihariei.

A umblat vreme îndelungată, ani nesfârșiți.

În tot acest timp nu și-a aflat însă copilul.

Nu a putut să afle pruncul său și al frumoasei Fulg-de-nea!

Au trebuit să vie alte întâmplări, ca taina aceasta să

fie dezlegată...

Au trebuit să se petreacă fapte vitejești. Fapte și feți viteji, pe care-n alte povestiri îi vom vedea...

36

MOARA ZMEILOR

Se spune apoi că-n timpurile acelea să fi căzut o dată, nu știu cum, Biharia în ghearele cele cumplite ale zmeilor... Erau sărmanii oameni în stăpânirea lor; nu puteau să le stea împotriva. Dacă poșteau zmeii bucate, le luau de la bouari; lemne dacă doreau, îi sileau pe pădureni să le aducă, să-i și slujească, să le clădească tot ce aveau ei de trebuință.

Creșteau copacii mari și drepți, zmeii îi doborau sau îi strâmbau; luau mana pășunilor când înverzeau; otrăveau izvoarele; și câte alte rele nu făptuiau! Și pe flăcăi, când îi zăreau pe munți, îi îmbrânceau și-i doborau în prăpăstii; iară pe fete le furau, le duceau în sălașurile lor și le făceau roabe...

Asemeni vremuri de spaimă au fost acelea!...

Și dintre zmei, mai rău ca toți era Lăstuș...

El era căpetenia. Și își avea lăcașul într-un palat măreț, clădit numai din aur, sus între stânci, aproape de culmile Munceii, pe malul unei ape frumoase.

Aci își aducea Lăstuș prăzile răpite de la bouari și pădureni, aci își ascundea și roabele, flori gingașe ale munților, copilele răpite.

Și se mai povestește că tot în acel timp îmbobocea într-o căsuță de pădurean, pe muntele Aleul, o fată cu ochi negri ce se numea Drăgana.

Era frumoasă copila, cum nu se poate spune, că fața ei era mai aibă ca laptele și părul ei cădea pe umeri, vâl lucitor, întunecat ca noaptea. Iar sub sprâncenele codate avea Drăgana gene lungi, tremurătoare, ca streășina pădurii deasupra unor lacuri fierbinți, scânteietoare, în care cine se oglindea simțea că-și pierde mintea și că se îndrăgostește.

Frumoase erau toate fetele din munți. Da, niciodată

nu se mai văzuse vreuna mai frumoasă decât Drăgana! Că pasul ei era ca mersul

37

cel sprintar al ciutelor pe stânci, și trupul îl avea mlădiu, cum este creanga de alun în adierea vântului din zori. Și era proaspătă Drăgana, ca apa ce țâșnește din izvor, și tot ca ea avea glasul cristalin, iar când zâmbea se lumina tot cerul și pământul împrejur...

Și dacă ea era așa cum povestesc, nu este greu de închipuit de ce veneau atâți flăcăi s-o pețescă, s-o ceară de nevastă pe Drăgana!

Că vestea umbla iute, nu numai între munți, ci până hăt departe, peste mări și țări. Și aflaseră de frumusețea fetei feciori de regi și împărați. Voinici neînfricați, cu ghioage ghintuite pe umeri, ori buzdugane, sau încinși la solduri cu săbii lustruite, veneau... Veneau pe jos, veneau călări, urcau pe munți până la casa cu stâlpii înflorați, în care locuia Drăgana și se plecau înaintea ei, cerându-i mâna, îmbiind-o unii cu vitejia și puterea ce le aveau, alții cu avuțiile lor...

Dar în zadar veneau atâți feciori, că fetii nu-i căzuse drag încă niciunul. Și toți făceau calea întoarsă, cu inimile arse de mâhnire.

Se bucurau părinții, bieții, că fata lor i-atâta de frumoasă, c—atâți flăcăi de seamă o râvnesc și fiecare ar vrea să-i fie soț. Mai înainte însă ca Drăgana să-și fi găsit un soț și braț de bărbat să poată veghea cu dragoste și cu putere voinicească asupra sa, zmeii au și aflat de frumusețea ei. Lăstuș a dat porunci. Și numai iacătă într-o bună dimineață, la poarta căsuței din pădure s-au ivit doi zmei. Băteau cu pumnii în ulucă și strigau tatălui Drăganei:

— Să ne dai fata, bătrâne! îți poruncește Lăstuș!

Bătrânul, tatăl fetei, a înghețat de spaimă. Iar mama a început să-și zmulgă părul din cap de deznădejde și să o jalească pe copilă ca pe una dusă dintre vii.

Numai Drăgana, fetică de muntean, nu prea și-a pierdut firea. Și punând mâna pe un topor, a strigat alor

săi:

— Stați! Nu vă înfricoșați! Mai bine luați și voi topoare, să ne apărăm...

Avea curaj copila!... Și dacă tatăl a văzut așa, a pus mâna și el pe un topor, mama pe altul. Și, zăvorând în grabă ușa, s-au așezat în dosul ei, gata de luptă, dacă ar fi îndrăznit zmeii, cumva, să năvălească înlăuntru.

Tocmai la vremea aceea urcau pe munte, spre casa din pădure, niște voinici, care veneau și ei să ceară fata. Zmeii, zărind flăcăii cu ghioagele pe umeri și nevenindu-le la îndemână sădea lupta, au întins aripi mari negre și au zburat către stăpânul lor Lăstuș, să-i spună ce li s-a întâmplat. Și-anume că Drăgana a cutezat să li se împotrivească.

38

S-a mâniat peste măsură Lăstuș, când a aflat, l-a ocărât bine pe cei doi zmei c-au fost neputincioși. Și-a hotărât s-o răpească el singur pe fata cea frumoasă.

S-a înveșmântat apoi în haine de bouar și a pornit prin pădure, spumegând tot de furie.

N-a trecut mult și a ajuns la casa din pădure. Acolo s-a pitit în dosul unui trunchi, și a rămas așa, pândind s-apară fata.

A așteptat un timp.

Lumina zilei asfințise, lăsând peste frunzișul învăluit în umbre al pădurii, o tainică lucire.

Și, dintr-o dată, s-a ivit fata. A coborât cu pasul sprinten, purtând o cofiță. S-a dus către izvor, dar, când a aplecat cofița înspre șuvoiul zglobiu al apei, a întins aripile și zmeul. A prins-o într-o clipă cu ghearele de subsuori și a pornit ca vântul prin văzduh.

Drăgana a țipat, a încercat să se lupte. Nu a fost însă chip să-i scape din gheare lui Lăstuș.

Curând n-a mai rămas pe urma zmeului și a copilei decât o clătinare ușoară de ramuri, încolo, peste creștetele înalte ale pădurii. Și alt nimic. Ba au rămas... Au mai rămas și jalea nesfârșită a mamei, amărăciunea tâtălui și ura tuturor

celor din munți.

Iar buciume au sunat vestea prelung și cu durere. Pe creste au început să ardă focuri.

Și mulți, oho!... ce mulți flăcăi, cei mai voinici din munți., au luat în mâini câte-o bărdiță, topor, sau cuțit lung și au pornit să se lupte cu zmeul, cu Lăstuș!

Dar dintre toți câți au plecat, niciunul nu s-a mai întors... Toți au pierit acolo; pentru că avea zmeul în slujba lui pe un uriaș de piatră. Se asemana c-un munte. Și se numea Buteasa. Era bătrân Buteasa, da' puternic.

La vremea lui, uriașul fusese de-altminteri un viteaz care voise să-l răpună pe Lăstuș. Și se luptaseră împreună. Numai că zmeul biruise; îl supusese unei vrăji și-l luase rob. Acum, vrăjit, uriașul cel de Piatră nu mai știa ce face. Se supunea voinței zmeului. Și acesta îl orânduise să-i fie strajă la curțile—i de aur, dintre stânci.

Și sta strajă Buteasa, privind din înălțime, încolo peste munți. Și cum vedea pe careva că se apropie de curțile zmești, i se așeza în față, perete neclintit. De încerca vreun călător să urce peste el, peretele începea să se cutremure. își zguduia tot trupul uriașul cel de piatră.

39

Cutezătorul se prăvălea-n prăpăstii. Mai arunca Buteasa deasupra bolovani, până ce îl strivea. Veneau după aceea și fiarele, de hăcuiau ce rămânea din îndrăzneț.

Așa s-a petrecut cu toți aceia câți au plecat să scape copila care fusese răpită din pădure.

Și tot mai mult plângeau părinții fetei. Atât jeleau, de se muiau și pietrele de mila lor.

Cursese atâta sânge! Și în zadar, că fata rămăsese acolo prinsă, fără să-i poată da careva vreun ajutor.

Și cum stăteau bătrânii așa, într-o seară, plângând încet pe prispă, deodată au văzut venind spre ei un flăcăiandru, coborând din munți. Era un băiat sprinten, voinic și lat în spete, dar cu mijloc subțire, ca tras printr-un inel. Ducea pe umăr ghioaga

ghintuită, și şuiera voios. A dat frumos binețe voinicul și-a cerut adăpost.

S-au ridicat bătrânii; l-au ospețit pe călător, i-au adus fân pentru culcuș, apoi bucate pentru cină – ce-or fi avut și ei prin casă... S-a așezat la masă flăcăul. Și după datină și-a scos căciula. Dar când și-a scos căciula, bătrânii au văzut că oaspetele lor avea pe frunte o stea de aur.

— Al cui ești tu, copile? Și de unde vii? l-a întrebat atunci tatăl Drăganei, pe acel flăcău ce poposisese-n casa lor. Acesta a început să râdă:

— Te minunezi, bătrâne, poate, de steaua aurită, ce-o am aci pe frunte? Nu știi nici eu de unde-i. Și drept dacă ți —oi spune – poate nici n-o să crezi – când eram mic de-o șchioapă am trăit în pădure cu un haitic de lupi. Urlam și-mi căutam hrana cu fiarele împreună. Ce s-a întâmplat cu mine? Am fost pierdut de mama sau m-a zvârlit acolo vreun dușman? Nu știi nici eu să-ți spun.

Și-apoi voinicul a mai istorisit cum un bouar, care trăia singuratic acolo sus pe munte, l-a prins cu o capcană în hățuș. Tare s-a mai mirat bouarul, cum de-a putut trăi copilul cu fiarele împreună, cum nu i-au făcut rău, nu l-au mâncat de foame... L-a luat după aceea și l-a crescut, l-a învățat și traiul, și vorbirea, precum e la munteni, l-a dat același nume, Brițeu, cum îl chema pe el.

Pe urmă au trecut anii. Bouarul a murit. L-a îngropat băiatul și l-a jelit ca pe un tată ce-i fusese. Și cum în munte, pe pășune, sus, i s-a urât să tot stea singur, a coborât către păduri, să vadă lumea, să știe ce mai este...

40

A ascultat tatăl Drăganei pe flăcău; după aceea a grăit și el:

— Să vezi acum, voinice, că eu știu o poveste din tinerețea mea, despre Sorin. Sorin e împăratul țării de foc, de sus, din slavă. Si soața lui a fost frumoasa Fulg-de-nea. Ei au avut un prunc, căruia împăratul i-a pus în frunte o stea de aur, ca să-l cunoască totdeauna și ca să-i fie ocrotire la primejdii.

Când a pierit Fulg—
de-nea, s-a pierdut și copilul, lăsat într-o pădure lângă
zmei. Ce s-a ales cu el, n-a aflat nimeni, măcar că tatăl său
l-a tot căutat.
Si-acuma măântreb: n-oi fi cumva chiar tu copilul cel
pierdut al lui
Sorin?

Voinicul a început să râdă și mai tare:

— Glumești, om bun? Cum să fiu eu, un flăcăiandru
de la boi, copil împărătesc? Asta nu-i cu putință... Mai bine
dă încolo vorbele de clacă și spune-mi de ce sunteți așa
mâhniți? Văd bine, sunteți plânși.
Când am venit jeleați. Ați fost oare loviți de vreo năpastă?

— Am fost loviți, că ne-am pierdut copila, a răspuns
tatăl.

— Cea mai cuminte și mai mândră fată! a zis și
mama.

— A răpit-o Lăstuș! a mai spus tatăl.

Și-au povestit flăcăului cum a furat-o zmeul pe fata
lor, Drăgana;
cum au plecat voinicii s-o scape; cum s-au luptat zadarnic
și cum s-au prăpădit cu toții, făcuți fărâme de Buteasa -
uriașul ce-l slujește acum sub vrajă pe Lăstuș.

Spunând acestea toate, părinții fetei au început din
nou să plângă.

— Am să mă sting din viață și n-am să-mi văd copila
nici în ceasul morții, a mai rostit bătrânul, privind cu
încrâncenare asfințitul, ceânvăluia parcă în horbote de
sânge munții.

Flăcăul a ascultat și el cu luare-aminte ce-au povestit
bătrânii.

Și-avea o inimă Brițeu, ca pâinea caldă! S-a amărât
nespus de toată durerea aceea a bătrânilor și, fără să stea
pe gânduri, a glăsuț:

— De-acum o să mă duc și eu să dau piept cu Lăstuș,
s-o aduc pe Drăgana aici, la voi acasă!

— Degeaba ți-ai da viața! au suspinat bătrânii. Că
zmeul îl are pe uriaș. Stă-n calea orișicui și îl zdrobește

dară loc cu greu, dând la o parte bolovanii ce-i aruncase peste el Buteasa. Și a început să se agațe din nou.

Iar a căzut; iar s-a urcat. Și fiarele stăteau pitite în pădure, la pândă, mârâind și așteptând să-l poată sfâșia, așa cum se întâmplase cu toți câți încercaseră să vină acolo.

Astfel a trecut ziua, a mai trecut și noaptea. Și-n tot timpul acesta a căzut flăcăul de zeci și zeci de ori.

De câte ori s-a prăvălit, a spart cu capul câte un stei din stâncă; dar nu s-a dat bătut.

Și tot luptându-se astfel, au început să se zărească iarăși cele dintâi lumini cețoase ale zilei.

La acel ceas se deștepta Sorin și-nvălecând pe calul său înaripat, pornea-n văzduh, luminând cerul și pământul cu paloșul de foc pe care îl purta cu sine la oblânc.

42

Din când în când, deasupra câte unui loc ce-i plăceaâmpăratului pșai mult, trăgea calul de frâu, își încetineea zborul și, încordându-și arcul, ce asemeni îl purta cu sine, zvârlea în jos săgeți. Și locurile acelea erau îndată scăldate în căldură și într-o lumină aurie. Iar florile seânălțau văzând cu ochii, sălbăticiunile zburdau, pâraiele cântau și firea întreagă ge înveselea.

Când a ajuns Sorin peste Biharia înflorită, munții păreau făcuți din aur, iar apele din lumină.

Măritul crai a zărit însă sub Munceii pe un flăcău ce se trudea să urce pe Buteasa. L-a ațintit mai bine cu-o rază de lumină; și-n inimă a simțit Sorin o tulburare. Feciorul ce lupta pe vale avea pe chipul său o umbră dragă, cunoscută. Și gura lui, dar mai cu seamă ochii, îi aminteau de soața-i Fulg-de-nea.

— N-o fi chiar el? l-a fulgerat gândul pe crai. Dacă e el, are pe frunte stea de aur.

Și tot atunci Brițeu, simțind raza fierbinte ce-i juca pe față, a ridicat spre slavă capul. Fără să vrea și-a amintit de ce-i spusese bătrânul – tatăl fetii – că s-ar putea întâmpla ca el să fie feciorul pierdut al lui Sorin, scăpat de

la primejdii de steaua cea de aur.

Feciorul și cu tatăl s-au privit ochi în ochi. Iar împăratul, încordându-și arcul, a tras din el săgeata fermecată. Săgeata s-a înfipt din zbor drept în căciula lui Brițuiu, i-a dat-o la o parte de pe frunte. Și ce să vezi? Pe fruntea sa era steluța ce însuși împăratul i-o prinsese în ceasul când flăcăul se născuse.

— Slăvite crai, a zis atunci Brițuiu, îndură-te de mine, dă-mi ajutor să trec peste uriașul ăst de piatră, s-ajung la o copilă răpită de Lăstuș, și să i-o smulg din gheare!

De-atâta bucurie simțea că-și pierde graiul Sorin. Feciorul lui era. Feciorul ce-l căutase atâția ani de-a rândul. Până și vorba, vorba cum o rostea Brițuiu, domol, puțin cântat, se-aseamăna cu a fetii pe care n-o putea uita. Copilul lui era, și-i cerea ajutor.

Fără să stea în cumpănă o clipă, a hotărât împăratul întâi să-l ajute pe fiul lui să biruiască greul. A trasânc-o săgeată, care-a pornit ca gândul. Săgeata a-nceput pe drum să crească. A tot crescut. S-a schimbat într-un cal. Într-un cal murg ce s-a oprit lângă Brițuiu. Și i-a grăit astfel:

— Încalecă, stăpâne, și poruncește încotro să zbor. Brițuiu a înțeles că împăratul Sorin l-a ajutat. Cum îi era degrabă a încălecat pe cal și-a poruncit:

43

— Hai, murgule, să mergem la palatul lui Lăstuș!

— Să mergem! a nechezat calul, întinzând aripi.

Și au pornit în zbor. Cât ai grăi o vorbă, au fost peste Buteasa; au și ajuns în mijlocul grădinilor zmeiești.

Calul s-a coborât pe o alee prunduită toată numai cu pietre nestemate. Și în grădină creșteau flori, care păreau măiestre cupe țesute din argint. Păsări cu triluri calde zburau din ram în ram.

Brițuiu a stat așa un timp și parcă nu-i venea să creadă că poate fi pe lume atâta bogăție, câtă era acolo adunată. La capătul aleii luceau în raza albă a dimineții palatele de aur, cu sute de ferestre și balcoane, și cu pereții bătuți în diamante, safire și rubine. Și prin palat se

vedeau roabe și slujitori nenumărați.

Deodată flăcăul a auzit un cântec. Un cântec domol și dulce, plin de deznădejde.

«Ce-o fi?» și-a spus Brițieu. Și, lăsând calul acolo pe alee, s-a îndreptat către râul din vale, de unde venea zvonul.

Acolo jos, pe țărm, era o fată atâta de frumoasă, că lui Brițieu i-a și căzut pe dată dragă.

S-a apropiat de ea. Și-avea copila părul negru de tăciune și ochi adânci, în care se citea atâta jale și durere, încât flăcăul a simțit cum i se frânge inima de milă.

«Ea trebuie să fie!» și-a zis Brițieu și a strigat-o cu numele ce i-l spusese părinții.

— Drăgana! Tu ești?

Copila, auzindu-și numele, a și sărit din locul unde sta, punându-și mâinile pe inimă cu spaimă.

— Nu te înfricoșa, a zis Brițieu, am venit să te scap. Îți aduc veste bună de acasă, Drăgana!

— Voinice, a răspuns fata, nu știu cine ești; dar orișicine ai fi, de-aici fugi mai degrabă! Buteasa, uriașul cel de piaiă, are un corb în gură. Nu-i corb adevărat, ci e un zmeu de pază. De te-a zărit venind, corbul o să și zboare să-i spună lui Lăstuș. Iar el te va răpune!

— N-o să mă poată răpune, a glăsuit din nou Brițieu. Și colo pe alee am un cal fermecat. Cu el o să străbatem drumul până acasă, ca vântul și ca gândul.

Dar nu a apucat Brițieu să-și termine cuvântul, și cerul s-a înnegurat. Corbul îl vestise pe Lăstuș. Și el venea împreună cu zmeii ceilalți. Aripile lor negre întunecau tot cerul. Urletul lor cutremura toți munții.

44

mm

Wm. 12^

45

— Fugi, fugi, a apucat să mai rostească Drăgana lui Brițieu; dar cu un bubuit puternic zmeii au și sărit îndată pe pământ.

— E prea târziu! a răcnit Lăstuș. Flăcău netrebnic, care ai cutezat să intri în sălașurile mele și să te apropii de fata care-mi va fi soție, am să te nimicesc.

— O să vedem noi care e mai tare, zmeu afurisit! a grăit și Brițeu, în mâini cu ghioaga ghintuită, gata să înceapă lupta.

Zmeul avea un buzdugan de nouă sute de ocale. L-a învărtit cu grabă și a țintit o dată cu putere spre capul lui Brițeu. Dar steaua ce-o purta pe frunte din nou l-a ocrotit. Și buzduganul, ocolind băiatul, a mers pe-alt drum, a ajuns până la Buteasa, s-a înfipt în trupul lui.

Uriășul a urlat de moarte, pentru că buzduganul îi pătrunsese adânc în măruntaie. Și tot atuncea zmeul a văzut steaua ce o avea pe frunte Brițeu.

Și oricâtă putere avea, l-a cuprins frica pe Lăstuș. Știa că doar copilul lui Sorin era însemnat astfel cu o stea în frunte. Și el, Lăstuș, răpise pe Brițeu în pruncie, îl azvârlise lupilor ca să-l sfășie; dar iată că băiatul scăpase și-acum venea pesemne să se răzbune.

Gândind așa, Lăstuș doar a suflat o dată peste fată și a prefăcut-o într-o porumbiță. El însuși s-a schimbat într-un erete. Eretele a prins în gheare porumbița și a zburat către palat. Zmeii ceilalți s-au prefăcut asemeni în ereți și l-au urmat în grabă pe Lăstuș.

Ajuns la sine în palat, zmeul cel mare a legat porumbița de picior cu un lântug într-o firidă.

A suflat apoi și peste palat, peste grădinile acelea fermecate, le-a preschimbat pe toate într-un solz de pește; iar solzul l-a ascuns cu grijă în urechea lui dreaptă.

A scos după aceea din urechea stângă alt solz. A suflat
peste el.
Și locurile unde erau zmeii și fata s-au prefăcut într-o cetate încruntată, având ziduri de stâncă neagră. Iar țărmul cel de apă și toată împrejurimea s-au preschimbat și ele în loc pustiu plin tot numai de pietre ascuțite și tăioase.

A pus Lăstuș pe zmei de pază în cele șapte turle ale cetății, pe margini. El însuși s-a urcat în altă turlă, cea mai

—Tătuică, te-aş ruga ca totuşi să-mi dai voie să mă întorc şi s-o scap pe Drăgana.

— S-ajungem până sus şi-apoi vom pune totul la cale cum e mai bine, i-a răspuns împăratul feciorului, ce nu mai avea tihnă. Puţină răbdare să mai ai şi totul va fi bine.

S-au înălţat apoi mai sus şi-au tot zburat, au tot zburat, până ce, dintr-o dată, au zărit nişte porţi. Erau nişte porţi mari, ce străluceau ca aurul topit. Au răsunat glasuri de trâmbiţe, şi împăratul cu feciorul alături-de el au străbătut acele porţi sub care se aflau oşteni, care sunau din trâmbiţi de aramă.

În faţa lor s-a deschis apoi drum podit cu lespezi aurite, care ducea spre un palat făcut în întregime doar din flăcări. În faţa zidurilor sale înflăcărate erau grădini pline de flori şi de copaci, erau izvoare ce ţâşneau în sus cu limbi de foc.

Totul era aci făcut numai din flăcări; dar focul nu făcea nimănui rău.

Muzici se auzeau pretutindeni. Tineri frumoşi, perechi, perechi, dănţuiau fericiţi. Nu era decât râs şi voie bună.

— Aceasta-i ţara mea, a spus Sorin. E ţara focului şi a iubirii. Aici nu-i niciodată noapte. E totdeauna cald şi tinereţe. Nu e frumoasă ţara mea, băiete?

48

— Ba e frumoasă, zău, tătuică, dar nu ştiu dacă pot să-fi pun şi o întrebare.

— Pune orice întrebare, măi copile! a rostit împăratul vesel peste fire.

Şi punând palmele la frunte, privind în jos, Briţeu a zis cu îngândurare:

—Tătuică! N-ai putea să-mi spui, de-aci Biharia se vede? Şi munţii ei umbroşi pe unde sunt? Dar râul pe-ale cărui maluri am întâlnit-o întâia oară pe Drăgana?

‘S-a uitat îndelung Sorin către Briţeu şi doar după aceea i-a răspuns:

— Ți-e dor de țara unde te-ai născut, copile?

— Mi-e tare dor, tătuică, a spus Briţeu.

— Credeam c-ai să rămâi aici, să împărătești cu mine țara asta!
s-a mâhnit împăratul.

— Nu pot, tătucă drag, nu te întrista, a grăit iar feciorul. Crescut am fost, știi bine, între codri. Și-acolo am fost deprins s-ascult pâraie răcoroase șopotind, să sorb mireasma dulce-amară de pășuni. Nu pot să viețuiesc pe alt tărâm, pentru că acolo jos este și fata ce-o iubesc.

— Nu poți?

— Nu pot, tătucă, nu te supăra, dar de-acolo, din munții noștri, la tine m-oi gândi cu drag cât voi trăi. Ceas după ceas. Și niciodată nu te voi uita.

— Credeam că dacă ai să-mi vezi țara, ai să te îndupleci, a zis Sorin, cu inima întristată că i se îndepărtează feciorul, înțelegând însă că nu-l poate opri, că prea-i e dor de țara unde se născuse, unde era și fata ce-o îndrăgise. Să-mi spui însă, băiete, ce să fac pentru tine? Care-i dorința cea mai mare a ta, să ți-o împlinesc?

— Doar o dorință am, tătucă, tu o știi.

— Care? Spune-mi-o lămurit!

— Să mă ajuți s-o scap pe fata cea frumoasă de pădurean din gheara lui Lăstuș, așa cum mi-ai făgăduit venind aici pe drum.

— O vei scăpa!

Și împlinind voia feciorului, Sorin, cu prețul întristării sale fără margini, de a rămâne iarăși singur, a început să glăsuiască:

—A venit vremea, fătul meu, săânveți cum îl poți răpune pe Lăstuș. întâi și întâi trebuie să afli că steaua care scânteiază pe fruntea ta e din Mănunchiul paloșului meu. Și ea are putere să-ți ocrotească viața. Dacă

49

vreo armă ucigașă e îndreptată către tine, ea nu te poate atinge; fiara, de-o vede, se îmblânzește: zmeii, uriașii, balaurii nu-ți pot face niciun rău.

— îți mulțumesc, tătucă, pentru ea, a zis smerit Brițuiu sărutând mâna lui Sorin. Și-acum, rogu-te, grăiește mai departe.

— Coboară-te, copile, cu murgul ce ți-am dat, a glăsuț Sorin, până la locul ce se cheamă Stâna de vale. Acolo ai să afli un pârâu cu apa ca de gheață. A izvorât din lacrimile mamei tale, din dorul ei aprins pentru noi. Să sorbi din el și ai să capeți putere înzecită. Să cauți apoi pe bătrânul Andrei. El știe multe, o să-ți fie de folos. Abia după aceea să pleci la luptă. Eu voi veghea neconținut, de sus, asupra ta. Și astfel, fătul meu, vei birui.

De cum a auzit și vorbele acestea, Brițuiu și-a luat rămas bun de la tatăl său. Sorin l-a îmbrățișat cu drag și cu durere, lăcrimând din nou. Și încălecând pe calul fermecat, flăcăul a pornit iute în jos, către Biharia.

A călărit, a călărit prin zarea nesfârșită, prin norii albaștri, vineți, verzi ca apele din munți, prin alții purpurii ori galbeni ca iarba vestejită. A coborât, a coborât. Când a simțit deodată ceața cea rea, cum numai peste munți se află, când a simțit miresmele pășunilor și a auzit cântecele aspre ale bouarilor, a știut că-i Biharia.

— Biharia mea! a strigat el. Sunt iar la sânul tău, pământ pe care m-am născut...

A ajuns jos pe munți, și-a căutat să afle mai întâi unde e Stâna de vale. La stână, un cioban i-a arătat izvorul minunat de gheață. A sorbit apă din izvor. Cum a sorbit, i s-a părut că apa-i spune încetinel:

Și cel fecioraș, rumen, drăgălaș, a venii coala, apa să mi-o bea...

Și el dacă bea, ici din apa mea, - să se răcorească, puterea să-i crească, și să biruiască unde va umbla, unde va lupta!...

Lacrimile mele chinul să i-i spele...

50

Și cât va trăi, eu îl voi iubi.
Tare-I voi iubi, și îl voi dori...

A băut Brițeu apă din izvorul de gheață. Și-a amintit cu drag de maică-sa și a simțit că i-au crescut puterile înzecit.

Pe urmă s-a urcat din nou pe cal; a căutat, după sfatul tătâne-său, pe Andrei, bătrânul. A aflat de la pădureni, pe drum, că Andrei și doi feciori ai săi de suflet, Paltiş și Gruieş, păzesc cu toții laolaltă balaurul cel alb, cea viețuit cândva în țara de gheață a împăratului Troian. Mai au în strajă ploaia cu șuvoi, o iapă sălbatecă și trăsnetul cel rău, un cerb cu coarne și copite de oțel.

Pe balaur l-a prinsânsuși Sorin, când a pierit împărăția de gheață a lui Troian, dar iapa cea sălbatecă și cerbul cel cu coarne și copite de oțel i-au prins bouarii și pădurenii sus în munți, l-au zăvorât, să nu mai poată face rele.

A călărit deci mai departe Brițeu, spre o pădure mare, din coasta muntelui Bohodeiul, unde i se spusese că locuiește Andrei cu fiii săi. Aveau aci sub coastă o peșteră adâncă, unde țineau sub pază cele trei vidme.

Când a ajuns Brițeu la peșteră, era sub seară și toți pregăteau cina. Andrei, bătrânul, pusese în frigare zece boi. Flăcăii săi copseseră-n cuptor un munte întreg de pâini și aduseseră de la izvoare un râu întreg de apă în butoaie.

Și-apoi, tot după legea cea veche a ospetiei, întâi și întâi a trebuit să se așeze Brițeu la masă.

A mâncat bine și a băut. Și după ce i-a cinstit masa, a vrut Andrei să-i asculte și păsul.

L-a ascultat cu luare-aminte. A stat un timp și-a cugetat; pe urmă a hotărât:

— A venit dară vremea să-l zdrobim pe Lăstuș! De când aștept eu ceasul acesta! De când doresc eu bălălia asta! O să luăm vidmele cu noi, ca să ne fie de ajutor și o să plecăm. Voi ce ziceți, feciori, plecăm în noaptea asta sau plecăm mâine în zori?

— în noaptea asta! au răspuns feciorii amândoi, într-un cuvânt.

Andrei a răs pe sub mustăți, pentru că el știa mai dinainte răspunsul celor doi feciori.

51

După aceea au descuiat zăvoare. Andrei a scos balaurul, Paltiş, iapa sălbatecă și Gruieș, cerbul cel cu coarne și copite de oțel. Le-au pus la fiecare câte un frâu de fier. Au luat în mâini jordi de aramă încinse în foc și-au încălecat pe vidme ținându-le pe cât puteau mai bine strânse în frâiele de fier. Brițeu s-a urcat și el pe cal. Și au plecat cu toții laolaltă, gonind din răspuțeri.

În revărsat de zori au fost în fața lui Buteasa. Uriașul de piatră nu s-a mișcat din locul lui ca să le închidă calea. Gemea doar gros și huruia vârtos din toți rărunchii lui de piatră.

— Ce e, uriașule? Ce gemi așa? l-a întrebat Brițeu.

— Cum să nu gem, a mormăit uriașul, dacă am fost rănit de moarte cu buzduganul lui Lăstuș? Mi-a sfărâmat rărunchii. Și zmeul, pe care l-am slujit atâția ani, nici nu s-a ostenit să vie să m-ajute!

— Dar tu, Buteasa, ai fost o dată un viteaz, a grăit Andrei. Și zmeul te-a înfrânt prin videnie, după aceea te-a pus sub vraja lui. Te-a osândit să-l și slujești.

— Acum, dacă m-a lovit cu buzduganul, a pierit toată vraja! a huruit Buteasa. Nu mai sunt robul lui.

— Atunci de ce nu te răzbuni pe zmeu? a grăit Brițeu.

— Ba, cum de nu, m-aș răzbuna, dacă mi-ar scoate cineva din măruntaie buzduganul. Că mult mă chinuiește greutatea-i pe rărunchi.

— Să ți-l scot eu! a zis Brițeu.

— Dacă faci asta am să-ți spun și-o taină, a huruit iară Buteasa.

Brițeu atât a așteptat. A dat poruncă murgului. S-au înălțat până la locul unde se-nfipsese buzduganul în trupul lui Buteasa, făcând o bortă cât o peșteră de largă. A intrat înăuntru, în peștera de piatră. A luat de acolo buzduganul, care-i zdrobise uriașului rărunchii, și a ieșit cu el afară.

Când l-a văzut Buteasa pe flăcău ieșind cu buzduganul, când s-a simțit mai ușurat de suferință, l-a învățat:

— Află, băiete, că toată puterea lui Lăstuș e într-un ulcior cu apă vie, ce-l ține totdeauna lângă el. Dacă ai să izbutești să sfarمی ulciorul, dihania se va preface într-o stană. Și eu să știi că—ți stau într-ajutor să-i răpunem pe zmei.

— Bine, uriașule! s-a bucurat Brițeu, rotind în mână buzduganul.

S-a coborât apoi în zbor cu murgul lui, pe țărmul apei care curgea la poaiele cetății, unde făcuseră conac Andrei și fiii lui de suflet.

Cu toți au pornit sfatul, cum să se desfășoare bătălia. Pe când se sfătuiau, s-a ridicat deodată pe turla cea de sus a zidurilor negre un

52

r

sul de fum înecăcios. Fumul s-a răsucit, din el s-a ivit chipul lui Lăstuș.

Acesta a grăit către flăcău cu vocea cea mai mieroasă:

— Brițeuule, dragă Brițeu, de ce vrei tu să fim dușmani? Nu crezi că e mai bine să uităm trecutul? Tu să-mi lași mie pe Drăgana, eu să te umplu de avuții!

— Ehei, măi zmeule, a spus flăcăul, află că dragostea curată nu se răscumpără cu aur. Că nu e nicio avuție de pe lume să o poată plăti. Și ce mai vorbă lungă. A venit vremea să dai socoteală pentru faptele tale; și orice ar fi pe lume, noi doi ne vom lupta.

Auzind zmeul răspunsul lui Brițeu, s-a aplecat de mijloc deasupra turlei în care se urcase și a rostit cu prefăcătorie și mai mare:

— Te necăjești degeaba, măi Brițeu. Drăgana îmi va fi mireasă.

S-a învoit să facem nunta. Iar pentru tine-s fete ca frunza și ca iarba.

Nu copile sărmane de pădurean ca ea, ci zămislite anume de regi sau împărați. Pe oricare vrei pot să ți-o dau de

soție.

Cum a zis zmeul vorbele acestea, a și bătut din palme. De peste râu s-a auzit un fâlfâit; și a venit în zbor o coțofană. A bătut coțofana din aripi în fața lui Brițeu; și s-a schimbat pe loc într-o fată frumoasă, cu părul negru corb, ca al Drăganei, cu buze umede și pârguite, și brațe moi și albe, înveșmântată în haină de mătase viorie împodobită toată-n nestemate.

— De vrei, pot să-ți fiu mireasă! a rostit fata cu glas îmbietor.

Brițeu a șovăit o clipă privind la frumusețea fetei și zmeul, hohotind, i-a strigat răgușit:

— Așa este că șovăi? Așa-i că e frumoasă? Ei, ia-o tu pe asta, și lasă-mi pe Drăgana. Astfel vom avea pace.

Atâta că flăcăul s-a scuturat pe dată de tulburarea cel cuprinsese și a răspuns:

— Ia—ți, Lăstuş, coțofana! Nu pentru ea am venit până aicea, să fac război cu tine. Mai bine hai, grăbește-te la luptă!

Cum a rostit așa Brițeu, a ridicat mâinile în sus fata cu părul negru. S-a făcut iară coțofană și a zburat peste râu.

S-a schimbat zmeul la obraz de ciudă, dar iute a bătut din nou din palme. Și-n locul coțofanei s-a ivit pe dată o altă pasăre — o fâsă. A dat și ea din aripi, și s-a schimbat în fața lui Brițeu într-o fată cu Părul ca arama, ochii ademenitori și straie lungi din catifele roșii. A zâmbit fata cu dorință spre Brițeu și l-a chemat la pieptu-i, ce se zbătea sub alțița bogată, cusută cu rubine.

53

A izgonit-o Brițeu și pe aceasta, zicând:

— Mie nu-mi trebuie altă fată afară de Drăgana!... Zmeul și-a strâmbat tare chipul schilav; dar a bătut pentru a treia oară din palme. Și-n locul fâsei s-a ivit o brumăriță, o pasăre micuță, cenușie. Și brumărița a fâlfâit ușor din aripi, și s-a făcut o

fată cu părul de aur, în veșmânt feciorelnic, cu ochii plecați în jos, ce-a șoptit cu sfială:

— Eu sunt copila care-ți trebuiește.

— Și e bogată cum nu-i alta în lume, a mai clănțănit zmeul.

— Pieriți! Pieriți, înșelătoare! s-a mâniat Brițeu. Voi vreți să o îndepărtați de mine pe Drăgana, dar mie numai ea mi-e dragă. Pieriți!

Iar tu, Lăstuș, gătește-te că începem lupta.

A zis astfel Brițeu; și a pierit brumărița. Zmeul s-a închis în turlă; de-acolo a răcnit:

— Cu trei fete mândre, ca trei zâne, te-am îmbiat, Brițeu. S-alegi din ele una. Și să-mi lași mie pe Drăgana.

— Bine ai făcut, Brițeu, că n-ai ales pe niciuna, a spus atunci

Andrei. Toate trei fete au fost de fapt doar una: zmeoaica Tarița, sora lui Lăstuș. Numai că a venit mereu sub alte înfățișări. Și ea pofta să-l încuscrească pe Sorin, prin tine, cu Lăstuș, să-l scape de pedeapsa ce-l așteaptă!

— N-ai vrut să te supui voinței mele, a mai urlat o dată din cetate vocea învrăjbită a lui Lăstuș. Așa ai fi scăpat de ura mea. Să știi că steaua pe care o ai în frunte nu te mai poate ocroti. Am țesut vrăji ce-o fac neputincioasă. Tot nu te învoiești să pleci pe-ací încolo și să-mi lași mie pe Drăgana?

— Nu, zmeule, a spus feciorul. Nu voi pleca de-aicea decât după ce te-oi zdrobi. Și orice-ar fi să fie, de-o trebui să mor, tot voi lupta cu tine!

A zis așa Brițeu și a dat semn de luptă. Andrei cu fiii săi au pregătit cele trei vidme și s-au suit pe ele, ținând frâiele în mână: bătrânul pe balaur, Paltiș pe iapa cea sălbatecă, Gruieș pe cerbul cel cu coarne și copite de oțel.

— Buteasa, tu ne stai într-ajutor? Îți ții cuvântul? l-a întrebat încă o dată Brițeu pe uriaș.

De sus din slăvi, Sorin sta și el gata ca să-și ajute fiul. Auzind întrebarea lui Brițeu, a încordat o dată arcul, lăsând să-i fulgere o săgeată fermecată în inima de piatră a

lui Buteasa.

Săgeata a încins tot trupul rece al uriașului de piatră; i-a dat putere să mai lupte; și el a glăsuț:

54

— Sunt gata, voinice, să lupt acum și eu, să îmi răzbun robia în care m-am aflat atâta timp la zmeu!

— Uriașule! a tunat zmeul din cetate. Dacă ai să ții cu mine, am să te vindec, și-am să te las să pleci prin lume liber.

— Nu, zmeule, a răspuns Buteasa, nu-mi trebuie mila ta și nici nu cred cuvintele-ți videne. Mai bine vreau să mă răzbun!

—Îți mulțumesc, uriașule! s-a înveselit Brițeu. Fii dară gata! Și tu, Andrei! Pornim!

Și-a început bătălia...

Nemaivăzută și nemaiauzită luptă!...

Se spune că întreaga lume a stat atunci pe loc, ca să asculte bătălia așteptată de oameni de vreme îndelungată. Nici râul n-a mai curs, nici frunzele n-au mai șoptit, nici gâzele n-au mai zburat. Pe cer s-au oprit norii din mers. Vântul n-a mai bățut.

Și toți, și toate au rămas așa, fără suflare, așteptând să vadă: cine va birui? Cei buni, Brițeu, cu Andrei și fiii lui, ajutați de Sorin? Sau răii: Lăstuș cu zmeii săi?

Fierseseră, se povestește, zmeii în cazane mari de fier, în clocot, plumb și smoală. Le-au și vrăjit așa ca steaua pe care o purta Brițeu să nu-i mai poată feri trupul. Să-l poată arde până la os cu plumbul și cu smoala clocotită.

Și-au început să zvârle cazanele încinse de acolo din turle.

Numai că împăratul Sorin veghea...

Privise în piatra inelului pe care-l avea în deget și îi văzuse pe zmei când făceau vrăji peste cazanele în clocot.

A luat atunci săgeți din cucură. Și-a țintit cu una în steaua ce-o avea pe frunte Brițeu, dându-i putere nouă să se împotrivească vrăjii și să-i ferească trupul de arsuri.

A mai tras trei săgeți către Andrei și fiii săi de suflet. Săgețile împăratului Sorin n-au făcut niciun rău celor trei oameni; ba, dimpotrivă, le-au mai dat tărie în brațe și putere, ca smoala și plumbul clocotite, care curgeau de sus, să nu se lipească de ei, să nu-i primejduiască.

Brițeu, dârz, s-a repezit atunci spre temeliiile cetății, dând cu putere în zidurile negre cu buzduganul.

De câte ori a dat Brițeu, de-atâtea ori s-a clătinat cetatea c-un bubuit, de parcă se răsturna întreg pământul.

Și-n vremea asta, Andrei a împins cu jordia de aramă balaurul

55

pe care-l călărea. Balaurul a și pornit să sufle viscol pe nări, ca-n vremea lui Troian cel crunt, lovind cu vuiet mare în zidurile negre.

Cei doi flăcăi, Paltîș și Gruieș, au năvălit asemeni cu ploaia cea sălbatică și trăsnetul peste cetate. De sus, au început să cadă peste turle bolovani grei de stâncă, pe care-i azvârlea Buteasa.

Au hăulit atuncea din străfundul lor toți munții. Râul se revărsase peste țarmuri, iar jos, la poalele cetății, pământul a început să se topească și-apoi să fiarbă, de atâta plumb și smoală azvârlită de zmei din turlele cetății.

Și lupta a urmat întreaga ziua, până ce stele s-au aprins pe cer, să lumineze calea reginei nopții, Luna, venită într-un rădvan de argint, ca să privească înfricoșătoarea bătălie.

De-atâta înfierbântare – pentru că zmeii clocoteau neconținut smoala și plumbul în cazane – cetatea se făcuse roșie ca focul și strălucea ca un rubin în noapte.

Oho! Ce zile și ce nopți au fost acelea! A mai trecut o zi și încă o noapte. S-au mai scurs alte nopți și alte zile, în totul șapte.

Și-n acest timp, în smoala și în plumbul care curgeau de sus, au pierit toate vietățile, până departe-n jur. Au pierit fiare. Și-au dat sfârșitul peștii în apa unde se scursesese mîzga aceea otrăvită. S-au prăpădit gângăniile în miasmele fierbinți, ce se înălțau acolo pretutindeni. S-au

pârjolit pădurea și buruienile... N-a mai rămas nicio floare.

Numai Brițeu și cei trei soți ai săi de lupta n-au îndurat nimica.

Săgețile acelea fermecate, țintite de Sorin, i-au oțelit la trupuri și i-au ferit de orișice primejdii, și orișice urgie. Dar în schimb ei au tot lovit cu și mai multă putere în cetate.

Așa loveau, că zidurile au început de la o vreme să se sfarme.

Cădeau bucăți ca nucile la vale. Au început să cadă, să se surpe zidurile negre!

Și s-au fărâmițat mai mult sub bolovanii lui Buteasa.

Biharia întreagă s-a zguduit în focul cea mare al bătliei!

Și-n depărtări, pe munți, și pe pășuni, și în păduri, bouarii, pădurenii, au lăsat tulnice și buciume de-o parte, femeile au uitat copiii fără hrană lângă vetre, orișice lucru și cuvânt a încetat. Și toți au stat s-asculte zgomotul năprasnic al luptei dintre oameni și zmei, gândind cu îngrijorare în cugetele lor: „Oare se va sfârși acum domnia și puterea cea rea a zmeilor peste Biharia? Sau ei vor birui și vom rămâne în stăpânirea lor pe veci?”

56

Și fiecare ar fi dorit să se grăbească către vârtoarea bătliei, să vină într-ajutorul lui Brițeu, dar nimeni nu putea să se apropie de locurile aprinse și mistuite de acele suvoaie clocotite, ce le zvârleau fără contenire zmeii, pe pământ.

Numai că iată, în ceasurile acelea de cumpănă și grijă, deodată a răsunat peste Biharia un urlat ce-a umplut de înfiorare pe fiecare om.

Ce s-a întâmplat?

S-a întâmplat că-n toiul bătliei, Brițeu, tot lovind cu buzduganul acela de nouă sute de ocale, a izbutit deodată să facă o spătură în zidurile negre ale cetății.

Când zmeii au văzut spătura și buzduganul lui Brițeu lovind mai cu mânie, ca să lărgească locul, au aruncat cazanele într-o parte și-au strigat lui Lăstuș,

cuprinși până-n călcâie de spaimă:

— De-acum, stăpâne, încetăm lupta, feciorul lui Sorin a pătruns în cetate.

Fără să mai aștepte răspunsul lui Lăstuș s-au prins cu ghearele unul de celălalt și au sărit cu toții, țipând și făcând larmă, pe pământ.

Buteasa i-a văzut când au sărit și a căutat în pripă un bolovan mai mare, să-i zdrobească; dar n-a găsit. Plin de mânie, a ridicat brațele-n sus și și-a smuls capul său greu de piatră de pe umeri. Și, ridicându-și în sus capul, l-a zvârlit pe urma zmeilor să-i nimicească.

Atâta că Buteasa era bătrân și istovit de frământările acelor zile, de rana ce-o avea în măruntaie și n-a ținut destul de bine. Capul i s-a sfărâmat fără folos în râul ce curgea pe-alături și unda lui a dus la vale bolovanii.

Trupul de piatră al uriașului s-a preschimbat în munte ca toți munții, având pe culmea lui adâncitura de unde a smuls bătrânul capul acela mare, greu, cu păr de ferige și brusturi, cu barbă verde de licheni.

Numai că zmeii, înfricoșați, s-au repezit în partea cealaltă, pe un munte ce se înălța acolo, chiar în fața lui Buteasa. Și înghiontindu-se unul în celălalt, doborând în drum brazii, au și pornit la goană.

Dar înainte de a ajunge pe vârful muntelui, s-a avântat pe urma lor și Gruieș, călare pe cerbul cel cu coarne și copite de oțel.

Cerbul a pătruns repede între zmei. Și trăsnetele cu care lovea cerbul, din coarne și copite, trăsnete verzi, ucigătoare, îi loveau cumplit pe zmei. Fiecare trăsnet doboră un zmeu și-l prefăcea într-o viperă lucioasă, neagră, ce luneca și se-ascundea sub bolovani.

Niciun zmeu n-a scăpat. Doar Gruieș, călărind pe cerb, a mai

57

ajuns pânăân vârful muntelui și, de-acolo, a strigat spre tatăl său, Andrei, vestindu-l că i-a doborât pe toți.

Cât Gruieș îi nimicea pe zmei, Brițuiu a tot lovit în ziduri. A tot lărgit spărtura ce-o făcuse. A pătruns în cetate

călare pe murgul său.
A dat năvală-n sus pe scări! A ajuns până-n turlă. Și sus, pe ziduri, iată-l pe Lăstuș, înfricoșat și încercând să fugă.

În dinți zmeul ținea lăntugul de care era prins piciorul porumbiței.

Ulciorul cel cu apă vie, în care își avea toată puterea, era în mâna stângă. Și-n mâna dreaptă ținea strânsă o făclie, armă de zmeu, mai tare ca o spadă sau ca un buzdugan. Cu acea făclie Lăstuș putea să pârlăască întreaga lume.

Tocmai își întinsese zmeul aripi și se urca în văzduh.

Brițeu a dat pintenii și a pornit cu calul după zmeu. Îndată l-a ajuns; și l-a prins de-o aripă. Și amândoi au început să lupte, în timp ce viscolul sufla, ploaia sălbatică bătea și trăsnetul cădea de pretutindeni.

Zmeul s-a întors, l-a lovit pe Brițeu cu făclia ce-o ținea în mână. Pe nări a început să sufle arșiță. Și pulberi otrăvite a azvârlit din gură.

Zadarnic a încercat acestea toate zmeul. Brițeu a rămas neatins. Făclia luneca pe lângă trupul flăcăului, iar pulberile otrăvite și arșița îl ocoleau.

Văzând Lăstuș că nu-l poate răpune pe Brițeu, a vrut din nou să fugă și să scape; să se piardă în lume, luându-și cu sine numai pe Drăgana, schimbată-n porumbiță.

Scrâșnind din colți, răgând cu înverșunare, a lăsat dară lupta la o parte și-a fâlfâit puternic din aripi; a pornit iar să zboare.

Dar murgul fermecat al lui Brițeu l-a ajuns îndată de pe urmă. Flăcăul l-a izbit din zbor cu buzduganul. Și lupta a început din nou...

mai tare... Tot mai tare... S-au coborât, lovindu-se unul pe altul, pe-o culme înverzită, învecinată cu cetatea. Aicea lupta a urmat mai îndârjită. S-au luptat zile, nopți – cine mai știe cât s-or fi luptat. Până ce, dintr-o dată, l-a lovit flăcăul pe zmeu cu buzduganul

atâta de puternic, că zmeul a căzut de-a berbeleacul de pe culme, până la zidurile sale negre, de unde-și luase zborul. Și, sub greutatea loviturii, ulciorul cel cu apă vie, unde-și ținea ascunsă el puterea, i s-a spart, făclia i s-a stins. Zmeul s-a prefăcut îndată în stană de piatră la poalele cetății.

Acolo a rămas pentru vecie.

În locul unde s-a sfârâmat ulciorul a izvorât o apă, s-a prăvălit la

58

r

vale, schimbându-și cursul pe la mijloc, aidoma unei mori, căzând apoi cu vuietânr-o prăpastie adâncă, vrând parcă săânghită, să macine sub apă și stana închircită a zmeului Lăstuș.

Și-apoi când zmeul a pierit, Brițeu a văzut cum vine în zbor o porumbiță deasupra morii acesteia de piatră și de apă - a morii zmeilor. Era o porumbiță ce scăpase dintr-un lăntug ce îl ținuse zmeu-n gheară.

Și ea s-a pogorât în fața lui Brițeu. Când a ajuns chiar lângă el, a mai bătut o data din aripi și s-a ivit în locul ei Drăgana.

Brițeu a luat-o în brațe pe copila care-i era dragă și pentru care se luptase pe viață și pe moarte cu toți zmeii.

Iară copila s-a strâns cu dragoste la pieptul flăcăului...

A mulțumit după aceea Brițeu lui Andrei și celor doi feciori ai săi, pentru ajutorul ce i-au dat. Și după ce au luat cu sine - tot după sfatul bătrânului Andrei - un solz de pește fermecat, aflat într-o ureche a stanei, Brițeu a pornit pe murg, cu draga lui, spre muntele Aleul, spre casa părintească din pădure. Și cât s-au bucurat bătrânii, când au văzut copila ce o credeau moartă.

Și ei, Brițeu și Drăgana, au hotărât să și pornească nunta...

S-a plecat dară voinicul cuviincios înaintea părinților copilei. Și le-a cerut-o soață pe Drăgana. Ei l-au îmbrățișat,

l-au binecuvântat pe amândoi și le-au urat să fie de-a pururi fericiți.

Atunci Brițuiu și-a amintit de solzul cel de pește, pe care îl scosese din urechea dreaptă a stanei lui Lăstuş. A suflat peste solz – precum aflate taina mireasa sa, în timpul cât stătuse în cetate. Și, ca prin farmec, s-au ivit acolo pe muntele Aleul palatele de aur bătute în pietre scumpe ce le avusese zmeul, grădinile întinse, dezmiardate, pline de flori și păsări rare, cu alei prunduie numai în nestemate. Și prin palate au început din nou să robotească slujitorii aceia pe care îi avusese zmeul.

Voinicul s-a îndreptat către palate, ținând pe draga lui de mână și-a slobozit pe toți copiii de munteni ce-i avusese zmeul în robie.

Apoi a început, cum se înțelege, nunta!...

La nuntă au venit însuși mărețul Sorin, apoi bătrânul Andrei și fiii săi de suflet și toți bouarii, toți pădurenii din Biharia-că avusese zmeul bucate și băuturi, cât nu se pomenește acolo, în beciurile palatului de aur.

Și-au petrecut... Și-au jucat... Și fluiere-au cântat... Și cetere, și buciume-au sunat cu veselie, nu numai pe Aleul, ci până-n depărtare pe munții Gruieș, Buteasa și Brițuiu, prin locuri unde se dăduse bătălia, în preajma morii zmeilor.

59

Ba încă, după obiceiul muntenesc, au venit înaintea mirelui toți ceterașii, legați cu chischineie, năframe albe, după gât. Și unul dintre ei, în timp ce strunele îl îngânau, a zis cu glasul subțirel, prefăcându-se, în hazul tuturor, că-i fată:

Spune-mi, Brițuiu, curat, în ce ape te-ai scăldat, de ești falnic și viteaz, și dezmiardat la obraz?

Alt ceteraș i-a și răspuns de îndată cu glas gros de voinic:

Spun, Drăgano, adevărat...

Apa-n care m-am scăldat, este dorul – știi tu bine...

Cine-1 simte, să suspine, să vină-n brațe la mine...

Mesenii au hohotit; dar ceterașul cel de-ai doilea a

mai spus:

Zi, Drăgano-i rândul tău, tu-n ce apă, în ce tău, te-ai scăldat, te-ai îmbăiat, de ți-e trupul mlădios și ți-e chipu-așa frumos?

Iar ceterașul cel dintâi a răspuns subțirel:

Spun, Brițuiu, adevărat,
Apa-n care m-am scăldat,
E dragostea pentru tine...

Cine-o   știe,   să   suspine
Și   să   mă   cuprindă-n   brață.
să mă ție-așa o viață!...

Apoi, în veselia tuturor, ceterașii au dat cu toții
laolaltă   glas   zicând:
Dragostea-i ca mierea dulce, de ce-o guști, nu te-ai mai
duce...

Miere dulce-i dragostea, dac-o guști, ai tot gusta.

După vorbele acestea s-a înțetit jocul și veselia, în
timp ce alt cântăreț, cel mai ghiduș dintre toți, a mai grăit
astfel:

La nuntă de-asta venim, să petrecem, să glumim, că
și eu la pasa mea, am ce bea și ce mânca,

60

da ' nu-mi vine a și juca...

Haide dară să cântăm, să cântăm și să jucăm, pe miri
să înconjurăm, și-un trai bun să le urăm!...

Așa au tot nuntit și s-au veselit, șapte zile și șapte
nopti. În cea de-a șaptea zi, s-au adunat bouarii și
pădurenii la poalele pridvorului de aur, în care se aflau
mirii, și unul dintre ei a spus:

— Voinice Brițuiu, tu ești acela care-ai scăpat prin
vrednicia ta pământul strămoșesc de sub urgia zmeilor...
Și tu ne-ai scos de sub călcâiul lor afurisit. Ție ți se cuvine
dară să ne ocârmuiești și să ne aperi de alte rele ce s-or ivi
în viitor. Și cum Biharia nu a avut, nici nu are împărat, noi
te-am ruga să ne fii tul...

— Trăiască împăratul Brițuiu! au răsunat glasurile
voioase ale muntenilor.

Și fiul lui Sorin nu s-a putut împotrivi, că era lumea

plină pe-atunci pe toate tărâmurile de vidme, șerpi, balauri, zmei și alte fiare... Vremuri grele puteau oricând să se întoarcă. Și-au vrut muntenii să aibă în fruntea lor un braț viteaz, un os din osul luminatului Sorin.

Astfel s-a învoit Brițieu să fie împărat. Și-a cârmuit el vreme îndelungată, alături de Drăgana lui, cu înțelepciune și cu vitejie, luptând și înfrângând pe toți dușmanii, căutând să facă uitați toți anii aceia întunecați, când stăpânea Lăstuș peste Biharia.

Numai că urmele acelor cumplite întâmplări din vremea lui Lăstuș tot au rămas: ruinele cetății celei negre, stânci aspre, colțuroase, străjuite de brazi dreپți și întunecați, asemuindu-se cu o moară părăsită, plină de vipere lucioase, înveninate.

Mai jos de moara «dracilor de zmei», cum le spuneau odinioară muntenii, sau «moara dracilor», cum e numită și astăzi, involburat și înspumat, trece un râu. Pe țărmul său era copila, când a văzut-o întâia oară Brițieu și când cu frumusețea-i l-a vrăjit. În amintirea fetei, râul a fost numit Drăganul. Și încă se mai zice că oarecine de se așază pe mal, la ceasul când în unde ard stelele din cer, el poate să audă cum apa șopotește legenda cea străveche ușor, fără sfârșit...

61

GHALUMER

Mai este un loc anume în Biharia, nu prea departe de muntele

Băița, pădurosul, unde se află o cascadă. Și apa din cascadă are, pe cât se spune, o vrajă. Din ea parcă se aude un glas șoptind înfierbântate stihuri de dragoste.

Odinioară, precum se povestește în legendă, apa aceasta, cascada Ghialumer, nici nu se pomenea. Necum să stihuiască!

Aci, cum se mai știe din bătrâni, a fost numai un castel fălos și plin de bogăție. Castelul.inui crai, pe nume Mătieș.

Și craiul Mătieș avea o împărăție pe cine știe unde! Dar, obosit de lupte, sătul și de domnie, craiul se hotărâse

să lase scaunul unui fecior mai mare, și el să se odihnească aicea la castelul pe care-l avea în munte.

Voise Mătieș ca să-și petreacă restul de zile ce mai avea, fără de nicio grijă, numai în veselie.

A dat poruncă dară să i se încarce avuția în lăzi încăpătoare de aramă, bine ferecate. Și lăzile le-a pus în care trase de boi vânjoși de munte.

Și au pornit spre noile sălașuri. Atâta avuție avea cu el, atâta aur, scule și pietre prețioase, atâția bani, tot ce strânsese craiul în lunga lui domnie, că se plecau în jos de-atâta greutate carele și-abia se mai târau pe drumuri de pădure.

În frunte mergea craiul, călare pe-un cal roib, purtând la sold o spadă ce înspăimântase lumea. În urma sa veneau într-o caleașcă mare, smerite și supuse, soția și o copilă, Ileana.

Și după ei urmau: Amira, tovarășa de joacă a Ilenei, și tatăl său, Gomora, acela care știa să afle tâlc în stele, putea citi în lună, cunoștea și zodiacul, putea să afle de vin vremuri mai rele sau mai bune, de e război sau pace... Dar câte nu știa? El însuși îl sfătuisese pe craiul Mătieș să părăsească scaunul și să-și afle odihnă aicea la castel.

62

Și craiul ascultase, pentru că sfetnic bun i-era Gomora. De aceea-l și ținea mereu în preajmă și vorba sa o prețuia întotdeauna.

Și copilei craiului, Ilenei, îi era dragă Amira. Crescuseră de altminteri împreună. Și laolaltă le fusese jocul.

Și când mergea copila de crai la vreo plimbare, când țesea horbote și pânză, când se gătea, când învăța să dănțuiască, mereu era alături și Amira.

De mici se deprinseseră să-și spună orice taine. Și una dintre ele când plângea cealaltă sigur lăcrima și dânsa, la fel, când râdea una, râdea fără îndoială și cealaltă.

Și-acum, dacă se așezase craiul aci în munte la

era ca înainte.
Țeseaceva, cânta... Deodată, fărăvreo pricină, se înroșea la față. Sau îi venea să joace. Cânta iară, tăcea... Pleca apoi în grabă. Din nou se întorcea, parcă voia să-i spună ceva Ilenei și nu-ndrăznea.

—Ce-ai tu, Amiră fată? a întrebat-o Ileana într-o zi. Nu mai ești tu aceeași, nu ești ca altădată. Ți s-a-ntâmplat ceva?

Amira s-a împurpurat la față mai rău. Era gata să spună. Și a tăcut din nou. Dar prietena, Ileana, s-a tot rugat de ea și a stăruit:

— Ce e? Ce s-a-ntâmplat? Ai uitat oare că-mi ești ca și o soră și trebuie să-mi spui orișice ai pe suflet?

Până la urmă, Amira s-a înduplecat și, punând palme reci pe obrajii aprinși ca jarul, a început să își mărturisească taina:

— Iubesc, iubesc pe un tânăr, Ileană!

— Cine-i? a vrut să știe fata de crai, cuprinsă de uimire. De-aici e? Vreun curtean? Și e bogat, frumos?

— Nu, nu-i curtean... Dar e frumos, cum nu-i niciun curtean, s-a înflăcărat Amira. E-nalt, tras prin inel, cu ochi ce te-nfioară. Și-are un glas, Ileană, ce-n inimă-ți pătrunde. Stihuri când glăsuiește, parcă-i un vrăjitor. Și-ți vine atuncea să pleci cu el oriunde, orice-ar fi să se întâmple, nimica nu-ți mai pasă.

— Și tatăl tău, Gornora, el ce spune? Vrea ca să ți-l dea de soț?

— Nu. N'rci nu vrea s-audă. Zice că Ghialumer, așa precum se cheamă, este necredincios. Că el rostește stihuri, pe fete le vrăjește cu vorbe mincinoase, că lui totuna-i sunt, ori ochi albaștri, negri sau verzi. La fete, deopotrivă el inima le frânge. Pe urmă, după ce ele îl îndrăgesc, le lasă plângând cu amărăciune. Se duce. Minte pe-alta!...

— Și-așa e? De-i astfel, e cam rău.

— Nu... Nu-i așa! a zis gata de ceartă, orbită de iubire, Amira.
Chiar el m-a încredințat că nu este nimic adevărat din tot

ce spune tata...

A ascultat Ileana tot ce-a grăit Amira: cum Ghialumer, o dată în parc, a aşteptat-o şi stihuri i-a şoptit cu dulce glas, molatic, l-a jurat apoi că-i va rămâne de-a pururi credincios şi dacă vreodată îşi va călca cuvântul - el singur se blestemă să se preschimbe-n apă şi să se piardă-n lume...

— în apă să se schimbe, de-şi va călca cuvântul şi n-o fi credincios? E tare jurământul! a spus încet Ileana.

— E tare şi îl cred! a mai rostit Amira. Şi-mi voi urma iubitul...

64

Şi a plecat Amira, urmând pe Ghialumer sus, colo între codri, pe muntele Băiţa, unde stihuitorul avea coliba lui. S-a dus fără să-şi mai asculte tatăl, ce-i prezisese multe nenorociri de o să-i calce sfatul.

A făcut apoi Gomora şi vrăji, ca să-şi întoarcă fata acasă. Ce n-a făcut? Dar vrăjile, se ştie, nu au putere de este dragoste curată... Şi dragostea Amirei era mult mai curată decât cerul albastru; şi vrăjile au rămas neputincioase. Se povesteşte că era nespus de fericită Amira, pe-acea vreme. Credea că toată lumea e a ei; că ei îi cântă munţii în zvon de păsărele; că stelele şi noaptea sunt pentru ea făcute! Iar Ghialumer rostea, acolo în coliba plină de flori de munte, aduse de Amira, stihuri fără pereche...

Un timp a tot rostit. Apoi stihuitorul a glăsuat mai rar. Mai rar a stat acolo în colibă. A tot plecat. S-a dus pe la castel.

Şi craiul, aflând fapta Amirei, hotărâse că ea e vinovată şi nu mai are voie s-o vadă pe Ileana; şi nici măcar să-i calce piciorul la castel.

A venit Ghialumer la ospetele mari ce le da Mătieş şi acolo stihuia... Privea dănţuitoare ce se roteau în juru-i. El însuşi dănţuia cu mintea ameţită de vinuri. Şi când îl întrebau curtenii despre Amira, le răspundea că nu-i mai este dragă... Şi despre jurămintele, zicea că acestea sunt

cuvinte ce nu se pot păstra!

Și-a mai trecut o vreme. Nu mult...

A uitat Ghialumer cu totul de jurământul care-l făcuse
Amirei. A
părăsit-o!...

Umbla sărmana fată a lui Gomora prin păduri, plângând cu plâns de moarte; se furișa prin munte ca o sălbăticiune, căuta să își ascundă de oameni durerea și rușinea.

Și nimeni nu știa de soarta sărmaneii rătăcite. Ba nu, știa Gomora. Sub bolțile afumate el tot vrăjea. Fierbea într-o căldare sucuri verzi, otrăvite. Și-n aburii care se ridicau, o privea pe fata lui.

Sărmana lui Amira!

Și-atunci s-a dus Gomora la craiul Mătieș, plecându-și jos genunchii pe-o lespede de piatră.

— Stăpâne, a zis el, umilit, vin la tine să-ți cer astăzi dreptate. Viu ca să-l osândești pe Ghialumer, ce amăgește inimi de fecioare, își calcă jurămintele făcute și-azvârle-n drum pe acele fete ce l-au crezut, îți cer pentru credința care ți-o port, să-l osândești la moarte, căci mi-a înșelat copila.

— Pe Ghialumer? s-a minunat mult craiul. Tu știi, Gomora, cât ești

65

de prețuit aci la curtea noastră. Și voia ta aș vrea să ți-o-mplinesc.

Dar el, stihuiorul, ne face o fală mare față de înalții oaspeți pe care îi primim. Stihuri așa de măiestrite cum face dânsul, nu poate încă nimeni altul a ticlui.

—Vor mai cădea și alte copile nevinovate pradă lui! a zis Gomora.

A răspuns craiul:

— Ele sunt vinovate, nu trebuie s-asculte pe un stihuior despre care oricine știe că amăgește fetele fără minte! Și-acum, te du, Gomora, la tine acolo sub bolți, vezi de clondire și de unsori. Auzi?

A scrâșnit vrăjitorul și-a jurat răzbunare, zicând în gândul său:

— Lui Ghialumer eu singur am să-i plătesc! Dar și tu, crai nevrednic, ce te-am slujit o viață și care pentru fala ce-o ai și pentru o desfătare nu vrei să faci dreptate, curând ai să dai seamă!

Și-n timpul cât Gomora nu mai avea alt gând decât să se răzbune, o veste începuse să se audă prin munți.

Se povestea anume că Ileana, fata lui Mătieș, se pregătea acum să iasă în lume, să vadă, să cunoască. Să-și afle chiar și-un mire. Și că au fost poftiți să vină la ospăț Brițuiu și Drăgana; alți împărați vestiți din țări îndepărtate. Ba chiar și mândra Lună. Și s-ar putea să vină și învâlvoratul Sorin.

Fuseseră aduse bucate și băuturi alese; și pentru acel ospăț, fuseseră tocmiți și-alți măscărici decât aceia pe care-i avea la castel craiul.

Tarate întregi veneau; apoi și dintre aceia ce știau să zugrăvească sau să cioplească-n piatră și-n lemn chipuri de oameni.

Voise Mătieș să rămână ospățul acesta de pomină, în basme, în cântece, zugrăvit pe pereți și chiar cioplit în piatră, de se putea.

În fruntea tuturor pusese însă craiul pe Ghialumer. Îi și dăduse poruncă s-alcătuiască stihuri în cinstea fetei care ieșea în lume pentru întâia oară.

Și-n sinea lui, mărețul crai gândea c-o să urmeze după aceea și nunta c-un mire drag, vreun prinț, sau chiar vreun rege, ce l-o alege fata.

Chiar și Ileana aștepta vreun Făt-Frumos, cu pletele de aur, vreun crai viteaz, sau rege, sau vreun prinț pe care ea îl va îndrăgi... Și fata lui Mătieș visa cum vor plecaâmpreună prin codrul plin de vrajăâncolo către zarea încinsă de lumini, în timp ce glas de cetere or să sune într-un duios alint cântarea cea străveche de nuntă... Iar Mătieș și soața lui vor flutura din drum năframa, urându-le noroc și cale înflorită celor doi miri.

Aşa visa copila lui Mătieş. Dar nu sunt toate în viaţă
aşa cum le visează copilele sprintăre.

Şi înainte de ospăţ, se zice c-a întrebat-o craiul pe
fata lui dacă nu are vreo dorinţă. El, craiul, vrea să-i
împlinească dorinţa pe loc, oricare ar fi...

— Ba da, am o dorinţă! a zis atunci Ileana, şi-a căzut
în genunchi. De mult vreau să te rog. îndură-te de aceea
care mi-a fost tovarăşă de joc şi las-o să se întoarcă la
castel. Noi, când eram micuţe, Amira şi cu mine, aşa ne-am
înţeles, să mergem împreună la cel dintâi ospăţ...

S-a încruntat rău craiul.

— Cere-mi orice, a răspuns el, dar numai asta nu...
Să vie lângă tine o fată ce şi-a plecat urechea la cele dintâi
vorbe şi-apoi s-a dus în lume nebună, zvânturată? Să şadă
lângă tine o fată ca Amira? Nu!
Niciodată! Nu!

A lăcrimat Ileana şi s-a rugat mai mult de tatăl său s-
o ierte; dar craiul a rămas până la urmă neclintit.

A fost Ileana peste măsură de mâhnită. Numai că
oaspeţii începuseră să vină.

Taratele cântau. Se aşterneau mese bogate. Fata s-a
luat curând cu griji mărunte. Şi-a şters de lacrimi ochii şi a
început să uite. Da zor

— să se gătească pentru petrecere.

Şi iată, a venit seara care fusese hotărâtă pentru
ospăţ! La castel

I sunau muzici. în jurul meselor întinse stau craii,
regii, prinţii şi vitejii, toţi câţi fuseseră poftiţi. Iar mai
încolo, în picioare, lângă ziduri, fusese
! adunată întreaga ceată a celor ce erau tocmiţi:
povestitori, stihuitori,
| zugravi şi cioplitori de chipuri, apoi pitici, dănţuitoare, ori
din aceia
care înghiţeau săbii, mâncau foc, făceau farmece.

Făclii fuseseră aprinse; şi-aşa de multe erau, de
parcă era ziua!

Sute de slujitori grăbeau prin sala cea mare, ducând
bucate sau băuturi. Şi cetera duioase oftau încetişor.

Dar, dintr-o dată... au început să bată tobe. Cobora fata. Venea de mână cu tatăl său, cu craiul Mătieș, pe treptele de marmură care duceau de sus spre sala de ospăț. Pasul ei lin abia de-atingea covorul de mătase, care fusese așternut pe trepte. Trupul îi unduia ca trestia, când adie vântul în faptul dimineții. Horboteleân care era înveșmântată foșneau. Colanele bogate din nestemate străluceau; și-n păr avea garoafe făcute de meșteri giuvaeri din pietre de rubine. Avea obraji rumeni și ochii lăsați în jos, puțin și de sfială, dar și pentru că așa se cade unei fete de crai, ce vine pentru prima oară la un ospăț.

Lăutele au sunat și glasuri de trâmbițe s-au risipit în depărtări. În fața fetei au ieșit prinții sosiți de pe întreg pământul.

— Ne închinăm, Ileană, ție! au rostit ei, toți într-un glas, și s-au plecat înaintea ei. Așteptăm umiliți să-ți cobori ochii către noi și să-ți alegi pe unul cu care să începi danțul!

Și toți feciorii aceștia de crai, cu spete largi, înalți, cu ochii viforoși, viteji fără de margini, ce colindaseră unii întreg pământul, luptându-se cu zmei și căpcăuni, au început să se înfățișeze Ilenei.

Sub bolțile bogate ale sălii bogate de ospăț, în orbitoarea lumină a făcliilor cu miros de rășină, privirea senină a Ilenei căuta să afle pe acela pe care ea-l visase în visele-i de fată. În haine încărcate de fireturi, ținând la șolduri săbii lucitoare, toți prinții așteptau cu frunțile înălțate spre fată. Și fiecare dorea să fie el acela care să-i poată prinde mâna ei mică, albă și, după o plecăciune, să înceapă cu ea danțul.

Ileana își plimba ochii la unul și la altul.

— Dar acolo? Cine-i, tată? a întrebat Ileana sfioasă pe tatăl său.
Cine e oare prințul ce stă acolo, la o parte, în fața cetelor de măscărici?

A prins întâi să zâmbească Mătieș; dar pe urmă a început să râdă.

— Acela? Nu-i prinț, fată. E doar stihuitar. Ai să-l auzi

pe dată rostind. Stihuitor de frunte, ce-i drept. Însă nu-i prinț!

—Că n-o fi Ghialumer?... El... care... Amira!... s-a îmbujorat de-a binelea la chip Ileana.

— El este!... s-a necăjit oleacă Mătieș. Nu-I mai privi. Mai bine vezi de prinții care așteaptă să înceapă danțul!

— Ei bine, atunci să fie oricare! a zis Ileana, și-a aruncat un trandafir aprins ca focul. Vreau ca să dănțuiesc!

Prinții s-au repezit în clinchete de săbii și cea care a izbutit să prindă trandafirul a fost un tinerel sosit din miezănoapte.

El a prins trandafirul, Ileana i-a dat mâna și danțul a început...

De când era pământul Bihariei pământ, nu se știa să fi fost încă atâta veselie, precum a fost în noaptea aceea. Castelul tot se zguduia și munții hăuleau. Sunau străvechii codri până-n depărtări. Jucau și fiarele. Până și Luna, regina nopții, ce nu voise să vină la ospăț, ca să nu rămână cerul prea pustiu, se spune că juca-n rădvanul ei de argint, uitându-se de sus să vadă ce se petrece acolo la castel.

68

Și când danțul s-a terminat, au început să joace măscăricii comediile lor. Zugravii, cioplitorii de chipuri au început și ei îndată lucrul, silindu-se cu meșteșugul lor să prindă pe pânze și pe ziduri, în lemn, în lut, sau chiar în piatră, pe oaspeții de vază ai craiului.

S-a făcut apoi liniște deplină și Ghialumer a început să stihuiască, să spună cuvinte măiestrite, așa cum ticluise el anume pentru fată.

În mână avea o liră bătută-n pietre scumpe. Din când în când suna, mângâind-o pe strune. Sta drept în fața fetei și stihuia. Era înalt și zvelt, cu o mantie pe umeri, cu părul parfumat, rostind cuvinte calde, cum nu mai auzise Ileana niciodată.

— Frumoasă ești, îi spunea el în stihuri, cum nu mai este chip, nici floare îmbălsămată, nici stea în toiul nopții...

Cum nu-i nici vorbă sau cântec să te poată cânta...

Și-n viersul său, el a șoptit povestea unui cântăreț care îndrăgise o copilă de crai. Și la început stihul lui a sunat mângâietor, parcă scânteia lacul, scaldând în unda lui pe însăși mândra Lună. Deodată lira i-a sunat străpunsă de un fior. Și el arăta clocotul ce se întetea în pieptul acelui tânăr. Iar stihul i-era aspru, parcă venea furtuna și gemeau greu copacii... Și-apoi părea că se pornise furtuna, ce alerga nebunește, sfărâmă tot în preajmă.

Ghialumer povestea cum craiul pedepsise pe cântărețul care îndrăznise să-și ridice ochii la fata lui. Și fata s-a măritat c-un altul, c-un prinț, iar cântărețul a rămas singur și trist.

A mai sunat o dată din liră și stihul parcă înfățișa cum totul se liniștește. Și-n vâlul greu de ceață, care urma furtunii, și-n pulberea luminii, rămânea numai jalea.

Așa s-a sfârșit stihul. Toți câți au stat la masă, cu ochii umeziți, au rămas ca de piatră, zdrobiți și ei de jale. Au stat, și-au ascultat cu toții, dar inima Ilenei bătea așa de tare, mai-mai să-i spargă pieptul, și două turturele se tot zbăteau să iasă de sub cămașă afară. Sta ca vrăjită Ileana de stihul măiestrit.

Și Ghialumer, ca păsărarul care a întins multe lațuri, știa căantr-unul dintre ele i s-a mai prins o pradă, copila cea de crai.

— Și-acum destulă mâhnire! a spus în clipa aceea craiul.

Frumoase sunt ale tale stihuri, Ghialumer, măcar că nu-s decât deșarte închipuiri. Cum are să îndrăznească un cântăreț să se înalțe cu gândul până la o fată de crai? Și noi ne-am adunat aci să ne veselim. Să înceapă iarăși danțul!

70

— Să înceapă, au fost destule stihuri, au glăsuț și prinții. Să înceapă veselie!

Și craiul însuși și-a poftit copila la danț... A fost după aceea petrecerea mai vie, mai cu zgomot. Vinul a curs cu spumeân poloboace, și apoi pe gâtlejuri. Bucate, nu mai

spun, fripturi de cerbi, de păsări; boi întregi se frigeau pe cărbuni.

Dulciuri, care de care mai bune, erau aduse pe tăvi întinse, și fructele în coșuri erau purtate.

Și-au petrecut, nu știu cât timp, pentru că nimeni n-a vrut să socotească.

Numai că-n toată vremea asta, Ghialumer nu a privit decât numai la fată. Și glasul-i arzător a rostit alte stihuri...

Și când șoptea el stihuri, se opreau orice glasuri. Iar struna tremurată a lirei așa se tânguia, că sta privighetoarea în ram fără să ciripească, nu mai curgea nici râul, nici vântul nu sufla.

Parcă împietrise lumea. Și numai el șoptea ușor cuvinte-n stihuri, și lira lui suna în noaptea fără seamăn.

Ileana sta pierdută în jilțul-i și-l privea. Și nu știa c-afară la geam venise Amira, cu păr zbârlit, cu fusta zdrențuită și plină de ciulini, înțelesese totul și plângea cu hohot, pentru că ea pe Ghialumer tot îl mai iubea.

Iar jos, sub bolta-i afumată, Gomora, cu fața lui boțită, fierbea și tot fierbea la buruiene. Privea în aburi și-i vedea: pe crai, pe fata lui, Ileana, pe Amira, care sta la geam, pe Ghialumer. Și-i blestema pe toți zicând așa:

— Aha! Blestemul meu i-ajunge pe rând. Întâi vine Amira, care m-a părăsit. O văd cum se căiește. Urmezi tu, Mătieș, crai prea nedrept, lată, Ileana ta l-a îndrăgit pe Ghialumer, amăgitorul, pe care tu nu ai vrut să-l pedepsești. Stihuitorul vine după tine, Mătieș. Blestemul meu o să-l ajungă curând pe Ghialumer!

Așa s-a petrecut.

Ospățul a durat zile și nopți. Și când s-a isprăvit, prinții și craii s-au suit în rădvane, sau pe cai și au plecat. Tarafurile au tăcut și mesele s-au strâns.

Au rămas numai zidurile zugrăvite și niște chipuri de piatră sau de lemn, care fuseseră cioplite de meșteri la ospăț.

A mai rămas și craiul, mâniat că nu putea pricepe cum, din atâta noian de oaspeți, Ileana nu găsisese niciunul

vrednic să și-l aleagă soț?

71

Ba oarecine dintre sfetnici îi și șoptise că fata lui privise-n timpul ospățului mai mult la Ghialumer.

— Așa să fie oare? se tot întreba craiul. Cum? Fata lui? Să îndrăgească pe-un măscărici care îndrugă stihuri, pe care-l avea în slujbă, pe care doar c-o vorbă putea să-l și răpună? Nu, nu se poate!

Și totuși, în mânia lui cea mare, poruncise craiul ca Ghialumer să nu mai fie primit de-acum încoloân castel. Și de-l vor mai vedea cumva că se ivește, să-i smulgă limba, limba cu care stihuieste. Și lira să i-o zdrobească de cel dintâi copac.

Fata de crai aflate vestea. Și de atunci se închisese în cămară cu ochiânlăcrămați, semn că așa era, că bănuiala craiului era întemeiată.

Și tot atunci se zvonise că Amira venise înaintea lui Gomora, căzuse în genunchi și se rugase s-o ierte.

— Nu pot! îi răspunsese acesta, fără să întoarcă fruntea spre fata sa. Nu pot! M-ai părăsit, fugind fără de minte, au răs toți de Gomora.

— Atunci, zisese fata, îndură-te de mine și fă-mă o păsărică. Să pot plânge prin ramuri! Și să m-ascund de oameni, să nu mai râdă nimeni de fata lui Gomora!

— Asta așa va fi! spusese vrăjitorul cu glasul răgușit. Și cum plecase fata din fața lui, Gomora a făcut semne în aburi, cum numai el știa. Iar fata lui, Amira, s-a preschimbat deodată într-o cintează mică. Cinteza a zburat, s-a pierdut în pădure, ciripind cu durere.

A mai'trecut un timp. Ghialumer n-avea pace. S-a dus, deci, într-o zi, tocmai în munte, sus. Și a cules de acolo floarea reginei, albă. A prins-o într-un buchet. Și umbrele înserării când, lin, s-au coborât, învăluind castelul într-un adânc mister, când Luna, dalba Lună, ieșea încet pe cer și aleile din parc se argintau ca-n vis,

Ghialumer a venit. Ca fiara cea flămândă, dibaci, s-a strecurat în parcul înflorit, l-a aruncat buchetul Ilenei pe

fereastră. A pus mâna pe liră. Și ea a dat un sunet, un zvon
așa de trist, că inima copilei s-a strâns.

Mai palidă ca moartea, fata sta nemișcată în patu-i
alb ca neaua.
Doar o făclie micuță-și tremura umbrele pe pereți. Încolo
nicio suflare.
Luna se ascunsese tăcută după un nor. Șopot molcom de
frunze abia se deslușea; și-n încăperea fetei plutea
îmbătătoare mireasmă de trandafiri și crini.

Stihul lui, ca un murmur ușor, îl auzea. El îi jura
iubire pe viață și îi spunea:

72

— Prințesă ești, Ileana, stăpână-mi ești, și eu rob
umilit, un biet stihuitor; da-ți jur că nu-i pe lume iubire mai
presus decât a mea.

Gomora, jos, sub boltă, sta singur și privea în aburi
ce se-ntâmpla.
Vrăjea fără-ncetare și nimeni nu știa ce puneau el la cale.
Dar vedea tot prin aburi.

Văzând stihuitorul acolo la fereastră, fără să mai
aștepte, și-a pus pe cap tichia de vrăjitor. A luat în buzunar
un șip cu sucuri otrăvite, ce-l avea pregătit. Și a fugit
degrabă la craiul Mătieș.

— Hai, vină! i-a strigat fără să se aplece, așa ca de
obicei. Vină să-ți vezi copila cum este amăgită de-acel
stihuitor, pe care tu n-ai vrut să-l osândești când te-am
rugat. Și află că Gomora nu-i iartă pe cei ce nu au milă de
dânsul și nu-l ascultă... Hai!

O! ce s-a temut craiul! A sărit de pe tron, lăsându-și
pe spatează mantia aurită și a fugit s-ajungă pe vrăjitor,
care mergea spre parc. S-au pitulat acolo în dosul unui
trunchi.

Și iată, sub fereastră sta Ghialumer, vestitul, și
stihuia:

— Ileană, nu te teme. În brațe te voi lua și amândoi
spre țara de visuri vom pleca. Hai, vino, nu te teme, Ileană,
draga mea!

Copila venise la fereastră și-l asculta cu inima răcită

la pământ.

— Copila! Moare fata! a dat răcnet și craiul, văzând-o pe Ileana cum cade aproape moartă...

Și-atuncea Ghialumer, auzind aste vorbe, a mai slăbit strânsoarea.

Atât a fost de-ajuns ca iute vrăjitorul săâși deșarte șipul peste stihuitor

Șipul s-a revărsat în gâlgâit subțire pe fața și pe ochii lui

Ghialumer. Și el s-a preschimbato pe loc într-o cascadă.

În grabă a sărit craiul, și-a luat în brațe fata, și-a dus-o la castel. Și-a bolit multă vreme între viață și moarte Ileana. În fierbințeala ei, în timpul bolii, rostea adesea numele aceluia care pierise: Ghialumer.

Credea c-o pierde craiul. A chemat'vraci. Pe cei mai buni din lume. A chemat vrăjitori.

Și toți au îngrijit-o cu leacuri și unsori.

Au îngrijit-o astfel, că într-o bună ziuă, fata s-a făcut bine.

A mai oftat o vreme gândind la Ghialumer; dar cum se întâmplă adesea, în timp, a uitat totul.

Și-a pus la cale craiul alte ospețe. Alți cântăreți și alți stihuitori au proslăvit-o. L-a uitat și pe Ghialumer. A dăntuit c-un prinț viteaz. El a cerut-o de soție. Și împreună au plecat spre un castel pe care-l avea prințul în asfințitul lumii.

Pe vrăjitor l-a izgonit îndată Mătieș, să nu-l mai vadă, să nu-și mai aducă aminte de tot necazul pățimit. Și când a rămas

singur Gomora, cuprins de jalea fetei pe care o schimbase în păsărică, s-a aruncat de sus, de pe Băița, în prăpăstii.

Când craiul Mătieș s-a stins și el, castelul s-a părăginit. Comorile ce le strânsese le-au risipit nepoții. Iar zidurile s-au sfărâmat încetul cu încetul.

Nu se mai văd decât câteva pietre, ce-s înnegrite de anii ce s-au scurs. Și lângă ele sună cascada Ghialumer.

Necredinciosul tânăr, ce-i pedepsit și preschimbato în apă de

vrăjitor, nu are de unde ști că nici stră-stră-nepoții celor de pe vremuri nu mai viețuiesc.

El crede că mai este Ileana la fereastră și îl ascultă.

Și tot mai stihuiește cu gândul s-o amăgească și pe ea!

În serile înstelate, de vii lângă cascadă, auzi din glasul apei și murmurul de stihuri. Ce spune, nu înțelege, dar știe orișicine că-s stihuri de iubire.

Și tot de-atunci, se spune că zboară și o cintează cu aripile sure prin munte.

Cinteza-i fermecată. Și noaptea, când se-așterne prin case somn adânc, ea vine la ferestre. Privește de-s pe-acolo copile mărișoare. Și dacă sunt, prin somn le povestește legenda cu o fată care a crezut o dată în vorbe înșelătoare și a plecat în lume cu un amăgitor.

Iar în Biharia de atunci i-o zicătoare. O spun bătrânii la copile:

— E bine să priceapă fiecare glasul de cintează... Și multe-s de înțeles dintr-o poveste, cum este aceea despre Ghialumer!...

LACUL ZÂNELOR

Apoi se povestește că, într-o vreme, zânele cele bune ale munților au hotărât să își aleagă un loc anume în Biharia, unde să-și facă un palat de cețuri...

Aci să locuiască!

Au umblat zânele toată Biharia, și n-au găsit loc mai frumos decât pe valea ledului, în apropierea muntelui Murgășul. Aci, într-o poiană, și-au clădit ele un palat de cețuri; și jos, pe vale, și-au făcut un lac, în care să se scalde.

Și când se lăsa seara cu umbre tănuite, ieșeau și zânele din așezarea lor de cețuri. Se adunau acolo pe poiana înflorită și dănuiau ori se scăldau în lac, până ce venea ziua. Atunci se prefăceau în cețuri și piereau în palat.

Ce nopți erau acelea! Ce bucurii și zvon umpleau

toată poiana!
Veneau zânele toate, își azvârleau pe iarbă uşoarele lor
văluri şi lunecând în apă se jucau, înotând, plutind ca nişte
nuferi.

De sus cernea lumină frunzişul vineţiu pe trupurile
albe de zăpadă.
Şi zânele cântau. Sub viersul lor adormea tot în preajmă:
prin vizuini, dihăanii, prin buruieni, gângăanii. Adormea şi
pădurea, vântul cel cald al nopţii se anina în ramuri şi
aţipea acolo. Sub vraja din poiană şi-n cântecul duios al
zânelor nu şoptea nici frunzişul, iar florile, cu capul plecat,
dormeau şi ele...

Oricine ar fi vrut să treacă prin poiană în. acest timp
nu putea să le vadă pe zâne, pentru că adormea.

Era o pace blândă şi-un somn odihnitor, sub vraja din
poiană şi-n cântecul domol...

Când terminau scăldatul, ieşeau râzând din lac,
stropindu-se cu apă, își puneau iară văluri pe ele şi
dânţuiau.

Niciuna dintre zâne nu era însă așa de mândră când
dânţuia precum era Alina, regina lor. Cu mijlocel subţire,
mlădiu cum este

76

creanga de alun când bate vântul, Alina dânţuia şi se
frângea, se legăna încet, nici n-atingea pământul. Şi-apoi
era atât de frumoasă Alina, cum nu se pomenise să mai fi
fost vreo zână. Pe umerii ca neaua îi cădeau plete lungi, în
valuri aurite. Şi ochii, ochii ei verzi şi-adânci străluceau lin,
mângâietor ca nişte stele, sub tremurarea blândă a
genelor.

Străluceau ochii Alinei ca stelele care răsar cele dintâi pe
boltă în amurg.

Şi așa, precum se spune, regina avea drag pe un
viteaz, Midvei, feciorul împăratului Briţeu.

El locuia-n castelul său, ca într-un cuib semeţ de
vultur, pe-o margine de stâncă, în cel mai înalt vârf al
munţilor. în vârful Cucurbeta.
Şi de aci veghea toţi munţii, cât se putea vedea în zare.

j Curând, curând Alina și Midvei aveau să facă nunta; și zânele urmau să își aleagă altă regină în locul ei. Alina, devenind mireasă, se preschimba în ființă muritoare.

Dar până atuncea, regina zânelor cânta și se gândea numai la dragul ei Midvei, ziua și noaptea, când dănțuia pe pajiștea înflorită, când se scălda în lacul cea limpede cum e cleștarul, cu brațe ridicate

I sub cap, când se-odihnea și când privea spre cerul albastru cu ochii întredeschiși.

\ Și mai era regina Alina totodată și ocrotitoarea
viețuitoarelor pădurii:
sălbăticiuni de toate felurile, fiare, dihănii mici, gânganii și
păsări.

Spre zori, când încetau scăldatul și danțul, o zână se schimba în ciocârlie și, înălțându-se în văzduh, pornea să cânte și să vestească viețuitoarele că pot să se adune în poiană. Alina bătea ușor cu palma într-un trunchi ce se afla acolo lângă lac. Trunchiul se prefăcea în jilț. Regina se-așeza și asculta păsul dihăniilor ce i se înfățișau, le mângâia și le făcea dreptate.

Cel mai adesea însă trebuia să certe lupii, ce erau veșnic lacomi și hrăpăreți. Și mereu dădeau iama prin cuiburi de pădure. Le certa rău Alina pe fiare, mâhnindu-se adânc că sunt atât de crude.

Astfel își treceau vremea Alina și celelalte zâne!

Ba, uneori venea pe țărmul lacului cel verde și Midvei. îi dăruise zâna un inel, pe care flăcăul îl purta totdeauna în deget. Și era prea destul să răsucească acel inel în deget, ca în locul lui Midvei să se ivească un vultur, care zbura spre lacul din poiană. Acolo, vulturul se prefăcea iar în flăcăul viteaz al lui Brițuiu, care-i era drag zânei. Se luau ușor de mână, se plimbau prin pădure, pe malul lacului, și își făureau visuri despre acele zile ce trebuiau să vină.

Numai că tot pe atunci pornise să se-audă prin munți și-o veste rea. Și vestea o aflase întâi Alina, pe urmă și Midvei.

Se povestea că a început să umble prin Biharia un vânător ce se numea Zăgan.

Era vânătorul acesta feciorul Tariței, zmeoaica, sora lui Lăstuș, acela ce fusese biruit și prefăcut de împăratul Brițieu într-o stană de piatră.

Tarița hălăduia într-o văgăună, sub culmea cea înaltă a muntelui Brițieu. Feciorul său, Zăgan, aci crescuse, în văgăună. Zmeoaica îl hrănise de mic cu lapte de lupoaică și carne crudă, ca pe fiare. Și el crescuse mare, înalt, puternic cum e ursul, ba poate mai puternic și fără nicio milă de oameni sau jivine. Și acuma îl trimisese zmeoaica să prade, să omoare, să vâre groaza în munți.

Sălbăticiunile, care-l zăriseră pe vânător, spuneau că avea o față ca de om, cu-o barbă creată și ascuțită; doar ochii parcă îi sclipeau în sânge, și-avea în ei un rânjet tâlhăresc.

Purta pe el mindir tivit cu aur și călărea pe un cal negru la păr cum este corbul și iute ca săgeata la picior. Pe spate avea un arc mare vânătorească. În jur îi roiau lupii...

Se încredințase de astă dată și Alina, ce ocrotea toate jivinele, că lupul este fiara cea mai rea. Pentru că îi certase pe lupi, aceștia alergaseră cu toții la Zăgan. Și vânătorul folosea fiare în loc de câini...

Pornea în fiecare dimineață vânătorul să cerceteze munții. Nu se temea de nimeni și nu cruța nimic. Și-orice întâlnea în cale, el doboră, fie că era urs, vulpe, căprioară sau sturz, sau numai o șopârlă. Doar de zărea coada vreunei jivine, Zăgan se și năpustea cu calul și o zdrobea-n copite sau o lovea cu piatra ori ochea cu săgeata. Și niciodată nu-și greșea ținta...

Se repezeau după aceea lupii cu colții lor rânjiți și sfârtecau viețuitoarea care-și pierduse viața.

Atuncea vânătorul râdea cu poftă. Se netezea pe barbă. Suna din corn, și iarăși pleca să sfarme săhle. Să samene durere...

Încăi jivinele mărunte ca iepurii, bursucii sau veverițele, nici nu fugeau. Cât îl vedeau pe vânător în

tropotu-i sălbatic prin codri, sau numai de-auzeau haita fioroasă urlând sau cornul lui de spaimă sunând, pe loc înțepeneau. Stăteau așa, cu ochii mari, privind dincotro venea el, și-l așteptau cu inima oprită.

Nici n-apuca Zăgan să o lovească și biata vietate își da suflarea doar de frică.

78

Și se mai povestea c-avea Zăgan și prieteșug cu niște vipere ce viețuiau în munte, printre stânci, la moara zmeilor. Și viperele acestea îi dăruiau otravă feciorului zmeoaicii. De ar fi fost cumva în lupte grele cu cineva, Zăgan putea să moaie câte-o săgeată în venin. Și de-ar fi tras cu acea săgeată, nicio viețuitoare, cât de tare, nu mai putea scăpa.

Asemeni vești grozave umblau; ba încă o brumăriță adusese zvonul precum că vânătorul s-ar fi lăudat prin munte, nu știu unde, că vrea să-și ia soție. Dar nu orice soție. Ci numai pe regina zânelor, pe Alina vrea s-o aibă, s-o ducă în văgăuna de sub munte ca noră de zmeoaică.

Într-adevăr, fusese Zăgan la mama sa, zmeoaica, și la intrarea văgăunii îi strigase:

— He, hei!... Hei, mamă, vină! la vinăâncoace, hei... Din văgăună, țâșnise mai întâi un muget. Pe urmă se văzuse o fumegare tulbure, gălbuie, cu miros de pucioasă. Și de îndată după aceea se arătase Tarița, cu ochi holbați și roșii, cu păr zbârlit și plin de buruiene.

— De ce mă chemi, feciorule? Ce vrei?

— la, ce să vreau, strigase vânătorul, vreau să mă însor. Și-am auzit că pe-o poiană se află niște zâne. Pe care să o iau să ți-o aduc acasă noră? Care-i cea mai frumoasă dintre toate?

Se scărpinase Tarița, gânditoare, în ciuful încurcat de păr de pe frunte, își ridicase apoi un deget descărnat în sus și rânjise:

— Păi cum, feciorule? Să-i aduci noră Tariței pe Alina, regina lor.

Zăgane, să n-ai nicio izbândă la lucrul pentru care-ți trebuiești tigva și blana mea.

Vânătorul a răs. Coborând de pe cal, a luat ursului blana și tigva.

Le-a luat... Le-a pregătit, așa ca să îi vină bine pe el, să se asemeze c-un urs adevărat, și iată a plecat.

S-a dus lângă poiana fermecată, legându-și calul de un copac și s-a culcat cu lupii toți în jur.

Spre dimineață, când a început să cânte ciocârlia, s-a sculat și Zăgan. S-a îmbrăcat în blana de urs, pe cap cu tigva în care făcuse două găuri ca să poată vedea. Și s-a îndreptat spre lacul zânelor.

Acolo, înconjurată de zâne, sta Alina, pe jilțu-i de regină înveșmântată în văluri verzi, subțiri.

S-a apropiat Zăgan de Alina și nu se sătura privind-o. Pe față-l năpădise o sudoare rece. Și-n sine își spunea:

— Frumoasă tare-i zâna... Avea dreptate mama. Ce mijloc! Și ce chip! A mea va fi! Aha! și-și freca mâinile de bucurie. În fața zânei se adunaseră jivine și se plângeau:

— Mărită zână, nu știm ce să mai facem! Zăgan ne prăpădește.

O căprioară, plecată lângă jilțul Alinei, adăugă:

— Deunăzi a trecut pe munte vânătorul și numai eu am scăpat din toată turma mea.

— Și puii ni-i ucide!... a fluierat un sturz.

— Nimica nu rămâne în viață pe urma lui, a mai grăit o vulpe.

— Și ce-i mai rău ca toate, a ciripit subțire, la urmă, și-o cintează,

Zăgan acum se laudă că ai să-i fii nevastă, că o să te răpească...

80

Cât a ciripit vorbele astea cinteza, Zăgan, ce nu era departe de jilț, a azvârlit încolo tigva de urs și blana din spinare și a strigat:

— Da, vreau!

Și vânătorul s-a apropiat cu pasul greu, cutremurând

pământul, de jilțul pe care sta Alina. Iar fiare și dihănii, când l-au văzut, speriate au și țâșnit ca vântul, care încotro... Și aripi de păsări s-au întins, pornind spre înălțimi. Doar zânele au rămas, în frunte cu regina.

— Ce vrei? a spus Alina.

— Doresc să-mi fii nevastă! i-a poruncit Zăgan.

A zâmbit tristă zâna.

— Zăgan, a rostit ea, cu glasul-i ca o strună de ceteră, de ce ești așa de rău și verși atâta sânge? Și de ce vii acuma, vrând ca să pângărești mireasa viteazului Midvei?

— Îți e drag, va să zică? a hohotit Zăgan.

— De ce n-aș spune-o? Mi-este! a mai zis blândă zâna.

— Atunci te voi răpi și fără voia ta! a mai strigat Zăgan.

Și cum a spus cuvântul cel din urmă, a și repezit brațul lui puternic spre zână, s-o prindă, dar tot în clipa aceea Alina și zânele din juru-i s-au prefăcut în ceață.

Nu înțelegea Zăgan; dar urla de mânie, privind ceața subțire ce-n boarea dimineții plutea deasupra apei din lacul de cleștar.

Când și-a venit puțin în fire, vânătorul a fluierat numai o dată, scurt... Calul cel negru a zmucit doar frâul cu care fusese legat de-un trunchi, acolo unde înnoptase Zăgan și-a venit la poruncă. Lupii s-au strâns și ei:

— Întâi vreau să-l ucid pe fiul lui Brițuiu, a socotit Zăgan. De nu ar mai fi el, zâna n-ar cuteza să mi se împotrivescă.

Și încălecând pe cal, a pornit vânătorul prin munți și peste ape, spre moara zmeilor. A zburat peste creste... A trecut peste văi...

Suna din corn întruna... Vâra pintenii-n cal... Și, spumegând de ură, ridica în sus arcul și nimicea în cale tot ce întâlnea... Tot... tot...

Ca vântul a călătorit până la moară. Aicea s-a oprit, l-au dat șerpilor venin. Venin din cel mai tare. A muiat o săgeată bine, bine-n venin; și iarăși a pornit, până-n Bihorul mare.

A tot zorit călare, mereu cu ochii țintă spre vârful Cucurbeta, unde era castelul viteazului Midvei.

Când a ajuns acolo, a strâns în mână frâul și calul s-a oprit.

Era liniște adâncă. în alba dimineață cerul părea de sticlă. Pe

81

castel flutura albă flamura lui Midvei, având pe ea țesută o stemă, cu un vultur ce zbura deasupra unui lac, în cioc cu o coroană. în turlă, sus, se vedea un oștean de strajă, ce avea în mână o lance.

Zăgan a întins arcul și a tras. Straja a dat un geamăt; s-a prăbușit în vale.

A pus cornul la gură Zăgan și a sunat... Tare și lung. UuuuL.

Uuuuuu!... Și sunetul de corn s-a izbit de cetate. Ecoul lui s-a întors în valea unde sta vânătorul: UuuuuL, Uuuuuu!... asemuindu-se cu țipătul de cucuvea.

Atuncea s-a ivit pe ziduri însuși Midvei, în veșmânt lung și alb, înconjurat de tineri cu lănci în mâini.

Trâmbițe au sunat.

— Cine ești tu, străine? a întrebat Midvei. Și-asupră-ne cu moarte de ce te năpustești?

— Ce vreau? a spus Zăgan. Am venit să-ți iau viața, Midvei. Eu sunt Zăgan. De n-ai fi tu pe lume și de nu te-ar iubi pe tine, Alina, zâna mândră, ar fi a mea. Vreau să mi-o fac nevastă. Deci, fii gata de luptă!

Și, fără să mai aștepte răspunsul lui Midvei, Zăgan a încordat arcul din nou și-a tras. A tras mereu săgeți, ochind cu multă grijă, dar plin de-o tot mai mare și mai întunecată mânie.

Cum cade iarba înaltă, când se cosește toamna, așa cădeau oștenii din jurul lui Midvei, loviți de-a drept în inimi de groaznicul țintaș. Au pierit toți. Pe zid n-a rămas decât Midvei.

— Și-acum, a zis Zăgan, noi doi ne vom lupta... Midvei avea pe umăr o praștie de aramă, împărătească. Și cu ea se lupta...

A smuls dară din ziduri pietre, le-a pus în praştie şi a început s-azvârle către Zăgan.

— Eheî, Zăgane, a spus Midvei, în timp ce se lupta, am auzit de tine... Şi ştiu cât eşti de rău. Văd lângă tine lupii. Dar eu pentru Alina sunt gata să mă lupt, nu cu un vânător, ci cu o oştire întreagă, pe viaţă şi pe moarte. Şi dacă vrei o luptă fără de videsuguri zmeieşti, te voi răpune.

— Nu! Eu te voi ucide! a mai răcnit Zăgan, tremurând tot de ură.

Ş-a izbucnit iar lupta, cu şi mai mult temeii.

Plecau val de săgeţi, dar iscusitul Midvei ştia să se ferească; nu-l atingea niciuna.

Veneau apoi, ţintite la vale, pietroaie mari, lovindu-l pe Zăgan când ici, când colo; dar vânătorul era atât de tare, că pietrele acelea nici nu-l clinteau...

82

Şi lupta nu se muia deloc... Durase întreaga ziuă... Şi încă mai dura...

Era pe înserate. Păsări porneau în zbor să ducă veste Alinei. Şi ea, regina, sta acolo pe poiană şi asculta în taină zgomotul băătăiei.

O sfâşia durerea pe Alina. Pieptul i se zbătea. Ochii i erau în lacrimi şi mâinile—şi frângea...

În vremea asta, lupta se întetea mereu. Luptau pe întuneric. Îşi sfărâmasă Midvei de-altminteri întreg palatul, tot smulgând din el pietre. Zăgan, pe de altă parte, nici el nu mai avea decât puţine săgeţi. Şi nu se ştia încă de va birui unul sau celălalt.

Atâta că Zăgan, fiu aprig de zmeoaică, păstra pentru la urmă săgeata muiată în veninul de şarpe.

Pe cer ieşise luna. Sub raza ei, veşmântul alb al lui Midvei era o ţintă bună pentru Zăgan. Şi nu ştiu cum, flăcăul lui Briţeu s-a răsucit şi el puţin, tocmai în clipa când vânătorul îşi încordase arcul, având în el săgeata otrăvită. Săgeata, fulgerând prin întuneric, l-a nimerit în gât, la junghietură, pe viteazul de pe ziduri. L-a străbătut, ieşind pe partea cealaltă şi s-a înfipt în stâncă tremurând...

Midvei s-a rezemat întâi de o coloană prăbușită. Și înțelegând că viața i-e sfârșită, a mișcat doar în deget inelul care-l avea în dar de la Alina. S-a prefăcut în vultur. S-a aruncat în gol, de-acolo de pe munte. Și a zburat...

Zăgan nu și-a dat seama că vulturul acela care pornise în zbor era Midvei. A crezut că flăcăul a căzut în prăpăstii.

A aprins dar o torță și a dat foc castelului, atâta cât mai rămăsese din el.

După ce-a ars castelul, Zăgan a încălecat și a pornit pe vale cântând și hăulind, cu lupii după el.

Alina, pe poiană, tăcea fără suflare, cutremurată de spaimă și asculta. Când zgomotul năpraznic al bătăliei s-a stins, s-a ridicat regina în picioare și a țipat cu deznădăjduire:

— Midvei! Unde ești tu acuma, Midvei?

În vremea asta feciorul lui Brițuiu, rănit de moarte și preschimbat în vultur, plutea... Adesea luneca până jos în frunzișul copacilor și iar se ridica, plutind pe nevăzutele cărări ale văzduhului. Nu mai avea decât o singură dorință: să moară la picioarele Alinei sale și să-l îmbrățișeze ea încă o dată, mai înainte de a-și da ultima suflare. Atâta mai dorea!...

83

Și voia lui s-a împlinit precum se spune. El a căzut acolo pe poiană; s-a preschimbat din vultur în flăcău.

Zâna s-a repezit; i-a prins în palme chipul palid, cu ochii

stinși.

Pierdută i-a strigat:

— Midvei, nu mă lăsa! Rămâi aici cu mine, o, dragul meu, Midvei...

Cum l-a dezmiardat zâna pe cel care murea și cum l-a îmbrățișat!

Ce n-a făcut? Cu apă din lac, cu vrăji... Ce n-a încercat? Doar ca să-l ție în viață... Și n-a putut...

Otrava lui Zăgan a fost mai tare decât puterea ei. A închis

ochii

Midvei, șoptindu-i înc-o dată cât o avea de dragă.

Regina, ca nebună, striga și-l mângâia, căuta să-i dea iar zile, cu fața—I încălzea; dar el de mult plecase...

Sărmana, cum plângea! Ce jalnic chin!

— Cum oare? Midvei al meu s-a dus?... Nu cred!... striga Alina, smulgându-și părul. Midvei nu moare! Nu...

Au luat zânele mortul și l-au pus într-o raclă făcută din cleștar.

Au dus-o sus pe muntele Murgașul. Acolo au așezat-o pe un tron de piatră scumpă de porfir.

Făclii au fost aprinse, deși noaptea trecuse. Se lumina de ziuă!

Când totul s-a sfârșit și cel răpus fusese așezat spre veșnică odihnă, a pus Alina mâna ei mică pe raclă și a rostit:

— Îți jur, Midvei, că te voi plânge atât cât voi trăi. Îți voi păstra credință și n-o să am odihnă până ce vânătorul nu va fi pedepsit!

A plecat apoi Alina capul pe raclă și, rămânând acolo, singura pe munte, a plâns... A plâns ziua aceea neconținut. Și-n jurul raclei, pe pământ, din lacrimile ei au început să crească niște flori roșii.

Pe când se sfârșea ziua, a auzit regina Alina dintr-o dată un glas subțirel și vesel zicând:

— Ajunge acum, regină, cu-atâta plâns!

S-a uitat zâna, să vadă cine îndrăznește să-i tulbure cu asemenea cuvinte durerea, și a văzut alături de ea un omuleț numai de-o șchioapă, cu o barbă până la pământ, care îi spunea:

— Să nu te superi, regină, dacă te tulbur acum, când ești atât de îndurerată; dar eu sunt spiridușul cel bun al munților. Eu am făcut ca lacrimile tale de dragoste să se preschimbe în floricele roșii, ce cresc aicea peste tot. Și am venit să te ajut.

— Mă poți tu ajuta? s-a înseninat o clipă Alina. Ai tu cumva putere mai multă decât mine? Știi vreo taină și poți tu să-i dai viață iar lui Midvei?

— Da, eu pot să-i dau viață, a zis spiridușul cu glasul lui subțire. Și pot să te ajut; numai c-atunci, Alina, n-ai să mai fii regină: zânele or să plece în alte Idcuri și ai să rămâi de-a pururi tu singură în lacul din poiană. Numai așa pot să dau zile lui Midvei. Te învoiești?

— Mă învoiesc, a spus fără să stea în cumpănă Alina. De spui tu că-i dai viață, mă învoiesc!...

— Ascultă dară, a învățat-o pe regină spiridușul. Strânge degrabă florile astea roșii, ce au răsărit din lacrimile tale. Lasă doar una ce-mi trebuie mie. Te du apoi pe vale. Uite că vine seara. Adună-ți zânele; pune-le-n păr la fiecare câte o floare, cântați, prindeți-văân danț, ca mai înainte, intrați apoi în lac și fiecare zână să răsădească pe fundul apei floarea ce-o are în păr. Pe urmă zânele să plece, altminteri se vor preface și ele în flori. Doar tu rămâi acolo..’.

— Și-am să mă schimb în floare? a întrebat Alina.

— Când tu ai să fii floare, Midvei va prinde viață! a glăsuțit subțire, fără să râdă de astă dată spiridușul.

— Așa voi face, întocmai cum spui tu, a dat din nou răspuns, fără șovăire, regina zânelor.

L-a mai îmbrățișat o dată Alina pe cel din raclă; a strâns după aceea florile din preajmă, lăsând acolo numai una, și a plecat spre vale!

Numai că-n timpul cât acestea toate se petreceau, Zăgan umbla prin munte cu haita după el.

Urcase sus cu calul, pe muntele Brițeu, și de-acolo, fălos, strigase să-l audă și mama sa, zmeoaica Tarița, și-o soră pe care-o mai avea acolo, Brizana, și să-l audă oricine, lumea întreagă:

— UhuuuuL. Veniți, măi!... Hei, veniți că eu, Zăgan al vostru, l-am ucis pe feciorul cel mândru al lui Brițeu... l-am răzbunat pe zmei.

L-au auzit zmeoaica și sora sa, Brizana, și au venit chiuind.

— Ce-i măi, ce s-a întâmplat? au țipat amândouă. Le-a povestit

Zăgan, mângâindu-și bărbuța, cum a pierit Midvei.

Și s-a pornit atuncea pe munte, între zmeoaice, o veselie cum nu se știa încă să mai fi fost vreodată.

—Așa? L-ai omorât? Ne bucurăm, Zăgane. Așa ne-ai răzbunat.

Ha, ha, ha!... Și-acum ce vrei să faci?

—Vreau să măânvățați cum s-o prind pe Alina. Că nu mai e Midvei pe care să-l iubească și vreau să fie a mea regina cea frumoasă.

—A ta, feciorul mamei! a zis iute Tarița. Uite, să te duci iarăși acolo în poiană, la, lacul zânelor. Și când se scaldă Alina îi furi de pe țârm

86

brâul. în brâu îi stă puterea, și-atunci te va urma. Dar ca să nu adormi când zânele or să înceapă să cânte...

—îți facem noi o băutură vrăjită! a adăugat Brizana. Am aflat noi o taină. O noapte întreagă și o zi o să ți-o fierbem. Iar mâine, pe înserate, să vii tu și s-o iei.

— Ba voi să mi-o aduceți la moara zmeilor! a poruncit Zăgan.

Brizana s-o aducă!

Și a plecat în goană cu lupii după el, mândru nespus de sine și mai pornit pe rele.

O noapte întreagă și o zi a călărit Zăgan întruna, fără odihnă. N-a băut toată vremea și n-a mâncat nimic. Doar sânge a făcut să curgă. Și-n sine își zicea: „Eu am rămas acum stăpân pe munte. L-am ucis pe Midvei... Și voi avea-o pe Alina în stăpânire...

Se va întoarce din nou puterea zmeilor peste Biharia, ca altă dată...”

A doua zi, spre seară, s-a dus Zăgan la moară. Și i-a adus Brizana vrăjita băutură care-l ferea de somn. A înghițit-o dintr-o sorbitură și, dând calului pinteni, a năvălit cu toată puterea către lac.

Era la ceasul când Alina prinsese flori în părul zânelor, cântând, în cel din urmă danț pe care îl făceau acolo, în poiană.

Și-au dat apoi jos vălurile și lunecând în lac, au

răsădit sub unde florile cele roșii.

În vremea asta Zăgan gonea, cum scapă o săgeată din arc, așa gonea!... Și lovea calul cu pintenii în pântec, să fugă și mai iute.

N-a trecut mult și a ajuns la lacul pe a cărui apă verde Alina mai plutea. Pe țărm era veșmântul, alături de o cingătoare de trandafiri. S-a aplecat Zăgan din fugă, de pe cal, a prins în mână brâul și veșmântul, și a strigat reginei:

— Acuma ți-ai pierdut puterile de zână, Alina! Brâul tău fermecat e-n mână mea. Ești o femeie ca oricare alta. De nu mă vei urma, de nu vei vrea să fii a mea, am să te prind de păru-ți de mătase și-așa am să te duc!

Cu urlete haine s-au strâns și lupii-n jur. Iar zânele au sărit din apă și-au pus pe ele vâluri; și au pierit. N-a mai rămas decât Alina.

— Tu n-ai putere asupra mea, cum crezi, a glăsuț Alina. În schimb, a venit vremea să fii tu pedepsit. Midvei îți va plăti! S-a scufundat în apă și s-a făcut o floare.

— Midvei? a râs Zăgan. El zace în prăpăstii. Ha, ha!... Midvei e mort!... Ha, ha!... Ha, ha, ha!...

87

Numai că tot atuncea pe muntele Murgășul, Midvei s-a ridicat, trezindu-se din moarte. A suflat spiridușul în raclă, racla s-a prefăcut în cal. Floarea, ce rămăsese acolo, s-a preschimbat în paloș.

Încălecând, Midvei a și pornit ca fulgerul spre lac. Zăgan, când l-a văzut cu paloșul în mână, s-a înspăimântat. Dând piteni calului, a încercat să fugă peste munte, strigând cu înfricoșare:

— Hei, ajutori... TarițoL. A înviat Midvei. Și vine... Se răzbună!...

Și l-a ajuns feciorul lui Brițeu pe vânător, lângă râul Drăganul.

Au început iar lupta. Zăgan lupta cu arcul. Midvei avea în mână paloșul fermecat.

Vreo șapte zile și șapte nopți s-au tot luptat întruna...

În cea de-a șaptea noapte, Midvei l-a biruit pe

vânător, și doborându-l, l-a zvârlit în râu. Râul l-a dus la vale. Dus pe vecie a fost...

Îl biruise feciorul lui Brițeu pe Zăgan: dar veselie nu putea să aibă... Era singur în viață, fără de draga lui. Pentru ca să trăiască el, Alina se preschimbase în floare.

A mers dară feciorul lui Brițeu pe malul lacului în care se afla Alina și a privit în apă cu mâhnire. Iubita lui, Alina... Nicicând n-o s-o mai vadă... îi părea rău feciorului că are zile să trăiască.

Deodată, i-a venit în față spiridușul cel bun:

— Midvei, a glăsuț el subțirel, ne vedem iară. Uite, ai zile acum, ca să trăiești cât vei pofti. Nu vrei să-ți fac la loc castelul tău din vârful Cucurbeta?

— Nu vreau decât să fiu alături de draga mea, a răspuns el. Degeaba mi-ai dat viață. Mi-e dor prea mult de draga mea.

— Nu vrei, în locul Alinei, nici avuții, nici alte desfătări?

— Nu vreau nimic, decât pe ea: cu ea în viață sau în moarte, numai să fim alături...

— Eu ți-aș putea împlini această voie, a grăit spiridușul. Atâta doar c-atuncea ar trebui să te prefaci și tu în floare. Să locuiești în lacul zânelor, pe fund. Numai astfel ai să poți fi mereu alături de Alina.

— Fă-mă mai bine o floare, spiridușule! i-a spus iute Midvei. Să fiu lângă Alina mea pe veșnicie...

— Lasă-te atunci să luneci în apă! l-a învățat omulețul cu barba până la pământ.

Midvei n-a stat pe gânduri. S-a aplecat pe marginea lacului și s-a lăsat să lunece înlăuntru. Numai că spiridușul a vrut să încerce dacă și dragostea flăcăului era la fel de tare ca a zânei.

88

Când s-a lăsat plutind în unde, Midvei s-a minunat. Apa nu-i făcea niciun rău.

A lunecat ușor pe fundul lacului și-acolo, într-o scoică

mare, era un tron împărătesc de aur. Din mijlocul acestui tron creștea o floare mare, roșie, ce-și tremura încet petalele subțiri.

Petalele s-au desfăcut și dintre ele a răsărit o fată. Cea mai frumoasă fată din lume.

Era Alina...

De sub o frunzuliță a florii a mai ieșit și un omuleț. Nu era altul decât spiridușul.

— Pentru credința voastră neclintită, v-am răsplătit, a mai zis spiridușul. Rămâneți pentru totdeauna împreună. Împărăția voastră o să fie acest lac fermecat, lubiți-vă și fiți de-a pururi fericiți!...

Zicând cuvintele acestea, spiridușul a pierit.

S-a dus să-l vestească și pe Brițuiu de cele întâmplate. Și mult s-a bucurat Brițuiu, aflând că nora sa va fi Alina, zâna cea bună, aceea care prin jertfa ei dăduse iară zile lui Midvei.;

Alina și Midvei s-au privit cu iubire și credință în ochi, s-au luat de mână...

De vii și acum, precum se povestește, la ceasul fermecat în care slăvită nopții doamnăâși revarsă prin frunze verzi văpaie argintie, zărești în lacul zânelor pe cei doi tineri. Stau așezați pe tronul lor de aur și se privesc cu dragoste nestinsă. Poate de-aceea se și spune-n munte că dragostea curată și fierbinte n-are moarte!...

89

CĂDEREA LUI PALTÎȘ

Mai spun bătrânii că într-o vreme se așternuse pacea peste

Biharia. Împărătea Brițuiu, care-și avea palatul în muntele Aleul.

Pieriseră Lăstuș și zmeii săi. Nu mai erau decât zmeoaica Tarița și tata ei, Brizana, care stăteau ascunse într-o văgăună.

Mai erau niște vidme, ce-i drept, care făcuseră pe timpuri mult rău muntenilor. Era balaurul cel mare, alb, năpraznic, care trăise în împărăția lui Troian, și care sufla viscol pe gură și pe nări; dar îl prinsese de mult Sorin.

Erau și ploaia cu șuvoi – o iapă sălbatică, și trăsnetul – un cerb cu coarne și copite de oțel. Pe-acestea două le vânaseră cu dibăcie muntenii prin hățişuri și le legaseră în ştreanguri.

Pe toate le păzea Andrei, un bihorean bătrân, cinstit de toți muntenii. El le ținea închise în firide frumos pe fiecare, într-o casă de piatră, scobită în muntele plin de prăpăstii, Bohodeiul.

Ca ajutor avea pe doi flăcăi de suflet: Paltiș și Gruieș. Bătrânul îi aflase pe când erau copii, uitați într-o colibă, când tatăl lor și muma fuseseră răpuși de zmeul Lăstuș. Dar el îi luase, îi crescuse acolo în casa lui de piatră, îi învățase să ajungă oameni, să fie și destoinici, și viteji.

Și-acuma îi socotea ca fiind ai lui, și mult se mai mândrea cu-așa feciori. Unul, cel mare, Paltiș, era din fire mai tăcut și întunecat. Celalt, mai mic, era ca ziua, bălai și luminat.

Cel mic era și oleacă mai voinic decât cel mare, mai sprinten, mai isteț; dar amândoi erau viteji ca spada de oțel în bătălie.

Bătrânului i-erău deopotrivă de dragi, unul și celălalt. Știa că o să aibă urmași care să ocrotească și mai departe Biharia de vidme, ținându-le acolo bine zăvorâte.

Și ca să fie bună paza, orânduise Andrei pe fiul său cel mic, pe Gruieș, sus pe munte, pe culmea Bohodeiul, să privegheze întreaga zare. Iar pe cel mare, pe Paltiș, îl hotărâse să fie strajă jos, în văile adânci de la Boleasa.

90

De s-ar fi întâmplat cumva să scape vidmele, pe care le încuia de-altminteri cu-o cheie mare cât un stat de om însuși Andrei, la deal le înhăța Gruieș și jos le prindea Paltiș.

N-ar fi putut să scape pe niciuna din căi. Nici ele și nici alți dușmani n-ar fi putut să dea năvală prin munți, fără să se lovească de îndoita strajă.

Astfel se scurgea vremea... Și așa ar fi trecut în tihnă mai departe, de n-ar fi fost zmeoaica Tarița.

Ea nu putea să uite că Lăstuș, zmeul cel mare, fratele său, ce stăpânise munții odată, fusese doborât și împietrit în stană de Brițeu, cu ajutorul lui Andrei și-al celor doi feciori. Și nu putea să îndure că-i liniște pe munte, și nu mai curge sânge.

Acolo, în văgăuna pe care-o locuia, se sfătuia adesea cu fata ei, Brizana, ce-ar mai putea să facă să tulbure muntenii, să săvârșească rău. Ardea de focul răzbunării Tarița; și fata ei, Brizana, la fel.

De n-ar fi fost Andrei, să țină în paza acele vidme, ar fi putut zmeoaica să le folosească, să pustiască împărăția lui Brițeu. Și mai ales pe balaurul cel mare, alb, ar fi poftit să-l aibă Tarița.

S-au sfătuit zmeoaiceleândelung. Au iscodit prin munți. Tarița s-a făcut o muscă; Brizana, fata ei, s-a schimbat într-un flutur, și au umblat prin case, pe lângă oameni... Au cercetat și casa de piatră a bătrânului Andrei... Și într-o seară a adus Tarița o știre.

Simțise ea că Paltîș, feciorul cel mai mare al lui Andrei, era mai slab de cuget și mai trufaș.

Se luaseră o dată de vorbă Andrei și cu feciorii. Bătrânul le spusese că-i vremea să-și găsească și ei câte-o soție. Gruieș se împurpurase ca o fecioară la chip, și răspunsese că el își va găsi o fată pe-aici, prin munte, curată și vitează, ca să i-o facă noră bătrânului. Dar Paltîș privise îngândurat în depărtare, tăcuse un timp și-abia la urmă de tot zisese că lui nu-i trebuie pădureancă, nici fată de bouar, ci el vizează să se însoțească numai cu vreo copilă de crai sau cu vreo zână...

Răsese Andrei și îi grăise feciorului cel mare:

— Nu-i rău deloc, băiete, de-ai să-mi aduci vreodată ca noră o zână din povești... Dar trebuie s-o meriți, să fii vrednic de ea... Să nu fie doar o deșartă trufie!

— O merit și sunt vrednic! grăise iară, cam mohorât, flăcăul.

Tarița, ca o muscă, era acolo și-a prins îndată vorba lui Paltîș.

— E cam trufaș băiatul, spusese ea Brizanei. Și unde e trufie,
91

degrabă e și pizmă. Și cine pizmuiește pe altul e gata să greșescă.

Noi trebuie să încercăm să-i ațâțăm trufia!

Au pus zmeoaicele la cale să îl ademenească dintr-o dată pa P[^]ftș. Wm-i'săse răzoune. Să se răzbune întâi pe Andrei și pe fii săi; să năpustească apoi împărăția lui Brițeu.

Și iată că într-o zi feciorul cel mare al lui Andrei păzea munții pe vale, așa ca întotdeauna, cu un topor de piatră în mână. Se tot gândea la vorba ce-o avusese cu bătrânul. Și-l cam durea că tatăl său răsese când el a spus că merită și-o zână de soție.

Ce? Nu-i adevărat? E doar copilul cel mai mare al lui Andrei, acela ce apără Biharia de vidme! Este frumos la chip, înalt ca bradul, puternic și viteaz. De ce adică nu l-ar iubi și-o zână?

Pe când socotea astfel în minte, tot cerceta pădurea, prăpăstiile și o poiană largă - ce se întindea acolo la Boleasa. Și pe poiana aceea îmbălsămată de flori roiau și fluturi, mulțime, care mai de care mai frumos zugrăviți.

Deodată a zărit un fluturaș gălbui cu punctulițe roșii, care se așezase pe o floare de merișor. Se ridicase, zburând cu aripi tremurânde și începuse să se învârtă în jurul său, parcă voia să-i facă un semn.

S-a învârtit o vreme astfel în moale fâlfâit; s-a așezat pe umărul flăcăului, pe cușmă. Paltiș l-a tot zburătăcit... Până la urmă a hotărât să-l prindă.

Cum a întins el mâna, fluturul s-a schimbat într-o frumoasă fată, cu părul castaniu în unde lucitoare, ca apa încrețită a unui lac, când suflă vântul, cu buze subțirele și roșii ca zmeura cea dulce. La gât purta frumoasa o salbă preabogată, în degete, inele, și brațele le avea împodobite cu giuvaere bătute în safire și alte nestemate. Iar ochii verzi ai fetei priveau șiret spre Paltiș.

— Cine ești tu? a întrebat-o flăcăul tulburat de atâta strălucire. Ești zână sau crăiasă?

— Sunt zână, a zis ea încet, abia șoptind din buze. Și de-am venit aicea, tu singur ești de vină...

— Sunt fericit de vina ce te-a adus în față-mi, a dat cu îndrăzneală răspuns flăcăul. Și totuși, te mai rog să-mi spui: care mi-e vina?

— Că mi-ești nespus de drag, a rostit dulce fata, zâmbind. Și cum a spus cuvântul, s-a schimbat iarân flutur Brizana cea videană, fata zmeoaicii, pentru că ea era aceea ce-l ispitea pe încrezătorul flăcău al lui Andrei.

92

sssiisii

mm

— $r < .; , ' .$

iiStp}* 4\

93

A stat sărmanul Paltiș un timp năuc, așa, fără să înțeleagă. Cum se ivise fata și cum pierise iară? Pe urmă, de bucurie, a alergat pe munte, să povestească întâmplarea lui tată-său, și lui frate-său, Gruieș.

— A fost un vis? Sau oare într-adevăr venise o zână-n fața lui?

— Mie nu mi se pare un lucru prea curat! îi răspunse Andrei. Iar frate-său mai mic răsese și zisese că-i numai o părere.

Da-n ziua următoare, pe când Paltiș păzea, a venit iar Brizana. S-a pogorât în fața lui, în chip de flutur cu punctulițe roșii, schimbându-se-n copilă cu strai împodobit. Și, luându-se de mână cu flăcăul, au intrat în pădure. Au mers așa o vreme în tăcere; doar inima lui Paltiș bătea înfiorată. S-au așezat apoi pe-un trunchi căzut acolo în pădure.

Și

Paltiș a început să-i povestească frumoasei viața lui.

Brizana se făcea că nu știe nimica și tot se minuna.

— Spuneai c-ai fi feciorul cel mare al lui Andrei. De ce atunci bătrânul, tatăl vostru, a dat locul de strajă cel mai bun, care-i pe munte, sus, feciorului cel mic? De ce să

urce Gruieș pe culmea Bohodeiul, și tu stai ici în vale? Pesemne că-l iubește mai mult decât pe tine, dacă-l cinstește astfel...

Intrase-n inima flăcăului un ghimpe. Ghimpele-i făcea rană.

Venise după aceea și-n alte zile Brizana, și tot la fel grăise. Și tot la fel îi picurase în inimă flăcăului otrava îndoielii, îl ațâțase împotriva aceluia ce-i era frate.

Atâta-l ațâțase, că, într-o seară, flăcăul cel mare spusese

Andrei:

— Mă mir, tătucă, tare, de ce-l tot ții pe Gruieș doar sus pe Bohodeiul, care e locul de cinste al străjii, când drept ar fi să stea acolo feciorul cel mai mare, adică eu...

Se-ntunecase privirea lui Andrei.

—Îl țiiu, măi Paltiș, îi răspunsese bătrânul cu blândețe, pentru că aici nu-i vorba de frate mic sau mare: ci de o strajă bună. Și locul de pe culme este mai greu. Că, nu-i cu supărare, Gruieș e mai voinic, e și mai sprinten decât tine, el i-a răpus pe zmeii ce încercau să scape în lupta cu Lăstuș.

— Lupta cu zmeii este una, mai adăugise Paltiș, și straia este alta...

— Ba nu-i așa, grăise mai departe bătrânul, că jos, pe vale, dacă scapă vreuna dintre vidme, o și prinzi în hățisuri, dar sus pe culme o pierzi.

— Nu-i Gruieș mai voinic ca mine, spusese Paltiș. Să ne luptăm!

94

— Să vă luptați! s-a învoit bătrânul, dar înnegrit de tot la chip și ars în suflet de mâhnire.

Tocmai atunci venea din munte și Gruieș. A râs cu voie bună flăcăul cel mic, când a aflat de ce e vorba, și-a zis:

— Eu nu vreau să mă lupt cu frate-meu mai mare. Mai bine-i dau de bună voie locul!

— Ți-e frică? a zis Paltiș cu asprime.

— De frică nu mi-e, a rostit iute Gruieș, dar n-aș fi vrut să ne luptăm noi, frații, împreună niciodată, ci numai cu dușmanii...

Andrei sta lângă focul care fusese aprins în vatră și așa trăgea de vârtos din pipă, că-n jurul său nu se vedea decât de-o palmă. Numai că ochii lui de tată puteau să vadă și să pătrundă mult mai departe, în cugetele celor doi flăcăi. Și-o bănuială ca un șarpe-l cuprindea.

— Să ne luptăm atunci, strigase Paltîș, vreau, frățioare, să-ți arăt puterea, să vadă și tătuca nedreptatea ce-a săvârșit-o dându-ți ție locul de strajă cel de cinste... Au ieșit dar afară. S-au prins în brațe; și-au început o luptă voinicească, așa precum se știe prin munte din bătrâni. Luptă cinstită, tinerească. Să vadă, să se știe... Care pe care?

S-au frânt ei, s-au proptit, s-au strâns, s-au doborât unul pe altul. S-au tot luptat de seară și până dimineață și când au început să se roșească pădurile pe creste, a simțit Paltîș că îl cuprinde oboseala, în timp ce Gruieș era la fel de sprinten ca-n clipa cea dintâi când se pornise lupta. Și-atuncea, zice-secă Paltîș în focul bătăliei a zărit lângă dânsul un fluturaș cu punctulițe roșii; și-un glas parcă-i șoptea:

—încearcă să-i pui piedică, altminteri te răpune. Și nu e umilință mai adâncă, decât să te doboare fratele cel mic.

«E zâna! se gândise Paltîș. N-o să mă mai iubească dac-am să fiu înfrânt!»

Și n-a mai stat pe gânduri. A întins ușor piciorul. A pus o piedică lui Gruieș.

Piedică în luptă dreaptă? Asta era rușinea cea mai mare-n

Biharia.

Și-acel care-o punea, călca și legea din bătrâni, și omenia...

Și totuși Paltîș a întins piciorul și a pus piedică frățanelui mai mic, ascultând șoapta videană. Gruieș, în focul luptei, nu a băgat de seamă. Numai bătrânul a zărit, când Paltîș a făcut astfel de faptă;

când l-a împins pe Gruieș, să-l doboare.

Dar în zadar a făcut asta fratele cel mare. Gruieș s-a încordat

95

odată bine. L-a pus pe Paltiș jos. L-a învârtit și l-a adus cu umerii pe iarba din poiană. Așa l-a învins!...

N-a mai avut ce spune Paltiș. S-au descleștat.

Gruieș zâmbea voios ca întotdeauna: uitase totul. Numai frățânele cel mare se ridicase din țărână și-i aruncase celui mic pentru întâia oară privire grea de ură. Și-a luat cu el toporul de piatră și a plecat fără să spună nicio vorbă.

— Paltiș! l-a strigat tatăl; dar el nu i-a răspuns, și-a pornit spre vale cu pas domol, cu fruntea la pământ.

Mâhniți erau acum tustrei. Pacea pierise... Cel mai mâhnit era însă tot tatăl. Cum? Frați de-o mamă? Crescuți de el în cinste și dreptate? Și să se întâmple astfel? Să lupte între ei? Să se urască? Parcă nici nu-i venea să creadă bătrânului.

Și într-acestea Paltiș cobora pe Boleasa. în piept simțea mireasma de brad și de rășină, dar greu vuia frunzișul sub streășina pădurii. Și prin păienjeniișul cel verde, prin desişuri, se zărea o lumină...

A luat-o într-acolo, mergând așa în neștire. Ardea tot de

mânie.

Nu știa ce să facă, cum să se liniștească. Și iată, lângă un trunchi sta ea, fata zmeoaicei, ce-l amăgise că-i zână și-i scormonea întruna trufia. Ea, ce pusese la cale lupta între frați și care-l îndemnase la faptă mișelească, sta lângă trunchi, pândindu-l ca o pisică sălbatică, gata săânhațe prada...

—Tu nu vezi? i-a zis ea, râzând de bucurie în sine că izbutea în ce pune la cale, nu vezi că tatăl tău ține mai mult la Gruieș? Pe tine te urăște. Aceasta-i dragostea de tată a lui Andrei. Nu vezi? Mai bine haide să fugim în lume!

Și-atâta l-a învrăjbit Brizana pe Paltiș, atâta i-a vorbit, l-a mângâiat cu prefăcătorie - și mângâindu-l, mai rău

întețea focul care-l frigea în piept - că-n scurtă vreme i-a ajuns flăcăul unealtă.

Era acum Paltiş în mâinile odraslei de zmeoaică, așa cum e toporul în mâna unui pădurean. Sta gata să lovească.

De peste culmi încolo, răsună cânt de bucium. Printre copacii vineți ninsese în dumbrava în care tănuia o pulbere de aur. Fata era alături. Nu mai știa ce face sărmanul Paltiş. Mut a cuprins-o în brațe. Ea l-a încolăcit cu mâna de grumaz. Și-au stat fără suflare o vreme îndelungată, strânși unul lângă altul, obraz lângă obraz, până când el, care n-avea altă voie acum decât a ei, a grăit iar, supus:

96

— Tu, zână, poruncește-mi, și eu am să te ascult!

— Uite, a rostit Brizana, de vrei să fiu a ta, dovedește-mi întâi că ești puternic. Dacă-mi vei dovedi, noi vom pleca în lume și eu ți-oi fi soție. Atunci am să te fac ce-ai să vrei tu, un rege bogat sau crai cuceritor, stăpân pe țări și oameni... N-ai să mai fii sluga bătrânului Andrei, ce nu ți-e măcar tată...

— Și ce trebuie să fac? a murmurat flăcăul ca-n somn. Să fiu așa... Să-ți dovedesc puterea...

Luceau ochii Brizanei și verzi, și sângerii, în vreme ce feciorul cel mare al lui Andrei o strângea mai cu sete în brațe.

— Ce să faci? a zis ea. Să lupți! Să lupți și cu Brițeu, dacă va fi nevoie. Să îngrozești muntenii. Fratelui tău, lui Gruieș, și lui Andrei, aceia ce te-au nesocotit, să le arăți asemeni că ești mult mai puternic decât au crezut ei...

— Cum să le arăt?

—Așa!

Și-a învățat Brizana pe Paltiş ce să facă. În zori să se strecoare în casa lor de piatră. Să dea drumul și ploii cu suvoi, și trăsnetului. S-ajungă apoi la firida unde era închis balaurul cel mare și alb, care sufla pe gură și pe nări viscol și pustiire. Ea îi va

da în mână un frâu, care-i vrăjit, cu el o să lovească în cap balaurul. Să încalece apoi degrabă pe balaur și să pornească prin munte. În cale o să-i iasă ea... zâna. Și ea o să-l învețe atunci ce să mai facă și cum să-și dovedească bărbăția... L-a învățat Brizana acestea toate și s-a schimbat în flutur; a pierit iar ca-n vis...

Era sărmanul Paltiș pierdut parcă-n beție, cu totul fermecat. Și îl rodea trufia. Îl copleșea mărirea ce i-o făgăduise Brizana.

Atuncea l-a auzit flăcăul, de sus, pe tatăl său, Andrei, cum îl striga:

— Paltiș! Te așteptăm la cină și hodină. El a tăcut.

— Hei, Paltiș! a mai tunat o dată vocea lui Andrei. Paltiș, te așteptăm. În noaptea asta face de strajă doar fratele tău Gruieș. Tu vină la hodină!...

— Nu viu, a răspuns el, rămân aici pe noapte. Fac singur strajă.

N-are decât să se hodinească Gruieș.

— De ce? Că-i rândul tău să dormi în astă noapte. Gruieș o să se hodinească abia mâine. N-am hotărât ca-n timpul nopții să stea strajă la vidme numai câte unul?

97

— Nu viu, s-a încăpățânat mai tare Paltiș, să stea acasă Gruieș, că ți-i mai drag. Iar eu rămâi pe munte...

S-a încrâncenat de spaimă bătrânul. Atâta dușmănie între frați?

Oare s-a înșelat și n-a crescut la sânul-i decât un pui de șarpe? Nu poate crede. Nu... A pășit greu în casă, unde-l aștepta Gruieș. S-a întristat cu totul... Ce să fie cu Paltiș? Casa părea întunecată fără de el; și tristă.

— Tată, a grăit Gruieș, zic să-l lăsăm pe Paltiș, sus pe munte, de ține el atâta... Să nu facă vreo pozna!

— Și mie-mi este teamă! a rostit rar bătrânul. Îl roade rău un cariu în trunchi. Nu știu de unde-i vine atâta trufie. Să îl lăsăm acum să-i treacă focul. Și mâine să-l vestim că el va sta de strajă pe culmea Bohodeiul.

— Eu singur am să-l chem, a mai grăit bătrânul. Și s-

au culcat;
fără să știe niciunul că jos, pe vale, învăluit în ținută,
Paltiș al lor pâdea să vină dimineața, să dea drumul la
vidme, să-i părăsească pe cei alături de care trăise până
atuncea, și cu Brizana-n brațe să plece-n lumea largă...

Nu le trecea prin minte că într-o văgăună întunecată,
sub muntele de piatră, Tarița și Brizana săreau de bucurie:

— Aha! Nu știe nerodul de flăcău, zicea Tarița fetei
sale, că-n faptă el ascultă porunca mea și pregătește
moartea celor din munte.
Apoi și moartea sa... Nu știe! Ha, ha, ha!...

Și astfel s-a scurs noaptea. Paltiș, pe vale, rătăcit...
Andrei și Gruieș, fără să nchidă ochii de mâhnire.
Zmeoaicele, jucând de bucurie.

Când zorile au venit și-au început să risipească
noaptea, s-a ridicat bătrânul cel dintâi din așternut, a
cercetat de sunt la fel de bine închise vidmele...

Balaurul atuncea a lovit cu capul în ușile de piatră.
Pesemne că zmeoaica Tarița, schimbată în muscă, îl vestise
de cele ce urmau. El a bătut cu asemenea mânie și-atâta
de turbat, că lacătul cel mare din ușă a zornăit de s-au
clăt't toți munții. Auzind așa zgomot, unii dintre muntenii
ce locuiau pe-acolo prin preajmă s-au cam speriat. Nu
înțelegeau ce este: s-a cutremurat cerul, sau s-a crăpat
pământul?

Pentru că despre vidme nu aveau nicio grijă. Știau că le
păzesc Andrei și fiii săi... Nu puteau fi primejdii.

— Hei, vidmă, a zis Andrei, degeaba te tot zbuciumi.
De-aici nu poți scăpa!

98

Alături, lângă casă, venise însă din vale Paltiș pân-a
se lumina de ziuă și aștepta să plece bătrânul. Sta pitulat.

Andrei a tras zăvorul. A răsucit în ușă cheia lui mare
de fier; a atârnat această cheie într-un copac și a plecat pe
vale, zicând către feciorul cel mic:

— Tu urcă-te pe Bohodeiul și stai de strajă bine.
Aceasta e îndatorirea noastră de temei. Acolo, așteaptă
veste de la mine și despre

Paltiș. Ce-o fi se va vedea!

Feciorul cel mare sta după casă, chincit și aștepta. Avea dinții încleștați și pumnii strânși. Nu știa ce-i cu el. În minte n-avea alta decât îmbrățișarea Brizanei și cruda hotărâre de-a împlini voia ei...

Cum au plecat bătrânul și fratele mai mic, Paltiș a și luat cheia ce spânzura în copac. A dat în lături ușa și a intrat. A mers drept la firida unde era încuiată iapa sălbatică și i-a deschis. Ea a țâșnit pe munte. Pe urmă a dat drumul și cerbului. Și cerbul a sărit pe dată afară.

S-a dus după aceea la ultima firidă, cea mare, a dat drumul balaurului. Când a deschis firida aceasta, se zice c-atâta a urlat fiara cumplită, că Paltiș pentru o clipă s-a înspăimântat. Dar iute și-a venit în fire; și a lovit balaurul în cap cu frâul cel vrăjit, pe care îl primise de la Brizana.

Balaurul atuncea, vrăjit, s-a lăsat într-o parte, dând voie feciorului cel mare al lui Andrei să-i sară pe spinare și să-i așeze frâul pe cap.

— Acuma sunt puternic! a strigat Paltiș. Toți or să-mi știe
frica.

Unde ești, zâno? Vin! Așteaptă-mă!

Și ploaia începuse să cadă peste munte în șuvoaie, să înece și colibele... Trăsnetul vărsa valuri de foc și aprindea pădurea...

Prăpădul se pornise...

Tulnice se jeleau...

Și-n acest timp, Tarița juca acolo în văgăuna ei cea neagră și tot spunea:

— Așa, așa, Brizana! Tu trebuie să-i răzbuni pe zmei; și mai cu seamă pe Lăstuș, răpus cu ajutorul lui Andrei și-al celor doi feciori. Și-acuma, iată, unul dintre ei ne e unealtă nouă... Așa, Brizana!... Ha, ha, hal...

Gruieș, care ajunsese la locul său de strajă, pe culmea Bohodeiul, a auzit deodată că a început să urle balaurul. Și a privit în jos spre casa lor de piatră.

pe

munte.

S-a ridicat în zbor și a trecut pe lângă el ca vântul.

A smuls Gruieș un bolovan mare din coastă și l-a zvârlit după sălbăticiune, să-i sfarme spinarea și s-o doboare; dar iapa ajunsese cine știe unde și i-a scăpat...

A pornit iapa mai iute peste creste, înecând satele din munte sub ploaia cu șuvoi, spălând spre văi cu valurile sale colibe, oameni, și mai ales copii, femei, bătrâni...

— Vai nouă! a strigat Gruieș. A scăpat ploaia cu șuvoi și o să înece Biharia întreagă... Săriți, tătucă, Paltiș să prindem vidma!

Pe când rostea cuvintele acestea, fără să-i treacă măcar prin minte trădarea fratelui cel mare, iaca și cerbul cel cu coarne și copite de oțel sărea afară din casa lor de piatră. Trăsnea și scânteia. Și-n drumul lui se aprinsese pădurea pe de-a rândul.

Fără să șovăiască, de acolo de sus, din culmea Bohodeiul, Gruieș s-a zvârlit în văzduh. Și cum era de sprinten și de isteț, astfel a socotit în săritură, că a ajuns de-a dreptul pe spinarea cerbului cu coarne și copite de oțel. L-a apucat de coarne; și-așa din zbor l-a pedepsit, lovindu-l în frunte cu toporul, nu tare, ca să moară, dar într-atâta cât să cunoască spaima.

Pe când zbura, l-a văzut și pe Paltiș călare pe halaur, fugind nebun prin munte. Balaurul sufla viscol pe gură și pe nări, făcând prăpăd prin codri, risipind în prăpăstii colibe, pădureni, bouari și vite, totul ce rămăsese nedoborât de ploaia cu șuvoi.

Numai odată când sufla balaurul, câte-o pădure întreagă

dobora.

Creștea apoi zăpada ca niște munți albi și înghețați peste munții verzi și înfloriți. Iar la răscruce sta Brizana și-l aștepta pe Paltiș.

Când a ajuns aproape de ea, Paltiș a tras de frâul vrăjit.

Balaurul a stat. Și s-a plecat iar într-o parte. Brizana a sărit și ea alături de flăcău. Și glasul ei cel rău și ascuțit a

sfredelit

urechile

lui

Gruieș:

— Să semănăm prăpădul, Paltiș, toți să se înfricoșeze,
să
Biharia întreagă... Și să se știe astfel cât de voinic ești tu...
Așa să-ți speli rușinea c-ai fost înfrânt de Gruieș. Și-acum
să ne îndreptăm către
Aleul, să sfărâmăm palatul lui Brițeu!

— Să mergem! zicea Paltiș cu ochii la Brizana, cu
mintea amețită, neștiind nimic ce face.

Dar colo, în poiană, se și afla Andrei, care-l căuta pe
Paltiș.

100

Or: ... Jcc...

xt'jo-: - „XKAS:Vi«tl (a

Și într-acolo zbura balaurul, purtându-i îrvSpâTTSre
pe Pâftis și
Brizana. Cum a văzut și asta, a început să strige feciorul
cel mic, către cel mare:

— Stai, Paltiș! Ce-i cu tine? Uite, în vale-i tata! L-a
zărit și bătrânul pe fiul său cel mare.

— Unde-ai pornit, nebune? a rostit și el tare. Stai!
Unde mergeți? Stați!

Și-a înțeles pe dată cum e, ce s-a întâmplat. Dar ei n-
au ținut seamă.

— Bătrânul! a răs fata Tariței. Ferește-te din cale,
moșnege. Ce?

Tu nu vezi? Paltiș acum i-al meu...

— Ferește-te! a mai răcnit și Paltiș. Și înțelege, tată,
că nu voi ține seamă de tine, de nu fugi!

— Nu plec! striga bătrânul. Decât să pustiiască
balaurul Biharia, mai bine mor aici, călcați-mă-n picioare!

De crâncnă durere s-a gârbovit Andrei. Parcă ar fi
fost pe moarte.
Simțea că s-a sfârșit cu viața lui întreagă. Avea lacrimi în
glas. Iar părul ce-i fusese cărunț mai înainte, i-a albit dintr-
o dată.

Brizana râdea însă; și Paltiș tot la fel. Fiara zbura la
vale, urlând prin munte și doborând tot codrul; lovind și

apăânspumată, care a pornit pe dată să fiarbă în prăpăstii...

Brizana, pe balaur, nu se pierdea cu firea, văzând năpasta ce se abătuse peste Paltiș; ea n-avea altă țință decât să pustiască Biharia, așa precum îi poruncise Tarița, mama ei. Și mai întâi de toate, voia să ducă în zbor balaurul peste palatul lui Brițeu, acel ce-i răpusese pe zmei, și să-l părăduiască.

A întors deci iară frâul, gonind către Aleul...

Gruieș, văzând pe Paltiș, pierdut fără scăpare, știind-o pe Brizana călare pe balaur, în drum către Aleul, a pornit după ea.

Cerbul zbura mai iute și în puțină vreme l-a ajuns pe balaur. L-a ajuns chiar pe valea unde stătuse înainte de strajă Paltiș, la Boleasa. Și cum l-a ajuns, Gruieș a ridicat toporul, a dat cu însetare în fiara ce făptuise atâta pustiire și rău. A mai lovit o dată, și înc-o dată, mai tare, tot mai tare...

Balaurul a încercat să-l prindă în gheare pe flăcău, să-l facă mici fărâme; dar Gruieș era sprinten și cerbul lui la fel. S-au rotit cu iuțeală. Și iar a lovit Gruieș, până ce vidma s-a prăbușit. A căzut jos pe munte; acolo și-a dat duhul.

Brizana a încercat să fugă. Gruieș i-a aruncat însă toporul drept în față. Toporul n-a lovit-o; dar ea, de frică, a înghețat ca piatra, s-a prefăcut ca și Lăstuș în stană.

Gruieș a prins pe urmă și iapa prin hățișuri; a zăvorât-o iar lângă cerb, în casa lor de piatră. Numai balaurul pierise; da-n locul lui, au năvălit pe urmă alte vânturi rele să-i bată pe munteni...

Bătrânul a rămas cu mintea tulburată de durere mult timp după aceea. Umbla prin munte uneori, strigând la cină pe feciorul său cel mare, uitând că a murit.

— Hai, Paltiș... Vină, Paltiș! Hai, lasă supărarea... Vină la masă și hodină...

Așa-I striga. Alte ori însă și-amintea; și atunci plângea cu lacrimi mari în barbă.

De-atunci a trecut vreme... Oho!... Ce multă vreme!...

Pe urma

102

întâmplării acesteia de groază și durere a rămas însă pentru totdeauna căderea cea mai mare de ape din toți munții, ce izvorăște chiar din stânca unde s-a prăbușit feciorul cel mai mare al lui Andrei.

Și-n vuietul de ape din valea Bohodeiul răsună până astăzi și glasul de mânie al lui Gruieș, și țipătul de spaimă al lui Paltiș, și ruga lui Andrei.

Așa cred mai ales bătrânii de prin munte... Dar multe cred bătrânii... Nu știm de-o fi așa!...

103

VĂLUL MIRESEI

Era iar pace-n munte... Brițeu, împăratul, ocârmuia în tihnă.

Iar soața lui, Drăgana, îi dăruise și o copilă frumoasă, bună, blândă, ca să le fie mulțumirea mai deplină.

Crescuse mare fata. Și nu era ca ea, pre cât se povestește, niciuna mai frumoasă pe lume, mai harnică; de inimoasă, barem, nici nu e de vorbit!

Și-apoi Lia - căci Lia se numea - era într-adevăr o fată vitează de muntean. Știa să călărească la fel ca un flăcău; ba mânuia și spada; știa să aridice și-n mâini un buzdugan. Era gingașă fata; dar și vitează tare.

Adesea, împăratul se așeza-n pridvor, privea crestele înalte și învăluite-n ceață și se gândea astfel:

«De și-ar găsi copila asta și vreun voinic de-al nostru, care s-o îndrăgească; să le las moștenire la rându-mi dragostea pentru munții ce ne-au lăsat strămoșii, ce fericit aș fi!...»

Nu-i vorbă că primejdii nu mai erau ca cele de pe vremuri.

Zmei nu se mai aflau, afară de Tarița, sora temutului Lăstuș pe care-l biruise chiar Brițeu. De ea nu se știa decât că stă într-o văgăună, ascunsă, înfricoșată. Și de punea ceva la cale sau ba, nu mai putuse nimeni afla.

În acest timp, se ducea însă vestea-n lume despre copila
lui

Brițeu.

La curți, pe-alte meleaguri, pe unde erau tineri feciori de crai și regi bătrânii-i sfătuiau:

— Să ne aduceți nore așa cum este Lia, copila lui Brițeu!

Numai că împăratul Brițeu nici nu voia s-audă să i se ducă fata pe alte meleaguri. Nu-i vorbă că nici ea n-ar fi plecat; nu s-ar fi despărțit de munții din Biharia de bună voie.

104

Dar craii, ce, voiau să știe de-așa ceva? Trimeteau mereu vorbă, soli, crainici sau răvașe și cereau fata...

Ea într-acestea umbla pe munți, călare, îmbrăcată ca flăcău, când era singură; și în rădvan, când se plimba cu măică-sa.

Umbla, ca să-i cunoască bine pe pădureni și pe bouari, să vadă fiecare colțișor de munte.

Umbla... Și cum e vorba din popor, că nu aduce anul ce-aduce ceasul, s-a întâmplat o dată să plece Lia cu maică-sa, Drăgana, într-un rădvan, încolo spre Murgașul, unde nu ajunsese fata să vadă, să cunoască...

Au umblat ele toată dimineața, trecând pe la Stâna de vale, văzând cascada Ghialumer; au poposit la casa unui pădurean, de-au ospătat ceva pentru amiază, pe urmă iarăși au plecat la drum.

Era o vreme însorită. Treceau prin văi și peste ape. Avea
împăratul
Brițeu rădvan și niște cai cum nu se mai văzuseră vreodată. Zburau ca zmeii peste râpe, peste creste...

Munți, și câmpii, și ape erau scăldate într-o lumină dulce. Și nu se săturau împărăteasa și cu Lia să se tot plimbe și să tot privească la stânci și la poiene înverzite.

Și iată că înserarea pornise să le învăluie pe nesimțite în mantia-i albastră și înstelată. Caii alergau pe crestele de munte, urcau și coborau, iar noaptea se făcea tot mai adâncă. Căutau să afle calea de înapoiere și n-o găseau. Nu o găseau, pentru că vizitiul se rătăcise, greșise drumul, și-n loc să măie caii către casă, se depărta

gonindu-i dimpotrivă...

l-a tot gonit; și-au tot călătorit pe alte drumuri decât acelea pe care le căutau, până ce au urcat pe-un povârniș de piatră. Aci, pe când urcau, au zărit dreptân față, niște cărbuni aprinși, lucind în noapte.

— Să mergem într-acolo! a poruncit împărăteasa Drăgana vizitiului.
Poate'or fi niscai oameni poposiți, ce au aprins un foc.

A dat deci vizitiul bici la cai. Daḃ ce vedeau lucind nu erau nici cărbuni, nici oameni poposiți. Era o ceață de urși ce veneau mormăind. Caii, simțind dihăniile cum se-apropie, s-au și speriat. înfiorați, cu coamele zbârlite, s-au ridicat în câte două picioare: au nechezat și-au început să sară prin munte, înnebuniți, în fulgere albastre de copite.

Au răsturnat rădvanul și, rupând șleaurile, au pierit prin pădure, târând cu ei vizitiul ce ținea încă bine hățurile în mâini, tot vrând să-i potolească, pierzându-i cine știe unde, prin ce stânci.

105

— Să ne apărăm! Să ne luptăm cu urșii! a strigat Lia, izbind cu umărul în ușa cea mare a rădvanului, ca s-o deschidă, văzând că-s singure în munte și n-au altă scăpare.

Amândouă au pus după aceea degrabă mâinile pe câte un lemn

— pe care le-a rupt Lia, fata voinică a lui Brițuiu, din ușa împodobită a rădvanului - și au fost gata pentru apărare. Urșii se apropiau. S-au repezit, unul drept către fată, altul spre împărăteasă.

Așa a început lupta.

Lia lovea cu vitejie, dar maică-sa, Drăgana, nu mai avea putere, era gata să cadă...

Când, iată, dintr-o dată s-a auzit un zgomot; și, ca prin farmec, ursul, ce se lupta cu fata, a căzut într-o parte, lovit parcă de trăsnet. A căzut după aceea și cel pe care-l înfrunta Drăgana.

Ce se întâmplase oare? De sus, de pe o stâncă, un

prea voinic flăcău, care umbla prin munte, văzuse întâmplarea, caii fugind încolo, rădvanul răsturnat și urșii ce săreau cu amenințare. Văzuse tot și-n grabă mare se apropiase de locul unde sta rădvanul.

Și cum venea pe sus, pe coasta pietroasă, fără să piardă clipite prețioase sărise de pe-o stâncă, de-a dreptul în spinatea ursului. Și îl izbise cu un topor de piatră. Lovise și pe celălalt. Și cu toporu-n mână gonea urșii.

Viteaz flăcău și zdravăn! N-a trecut multă vreme și-a risipit toți urșii, i-a dat de-a rostogolul la vale, prin prăpăstii. A pus după aceea mâna și-a ridicat rădvanul de unde căzuse, poftind pe împărăteasă și pe Lia înlăuntru, ca să-și petreacă noaptea sub privegherea sa...

Le-a dat apoi și ținura ce o purta-n spinare, să se învelească ele. Și să aștepte astfel dimineața, când el o să pornească să caute alți cai, să poată porni iară rădvanul mai departe.

S-au luat apoi la vorbă. Și mult s-a bucurat împărăteasa aflând despre acel ce le scăpase viața că nu e altul decât Gruieș, feciorul lui Andrei, care venea în noaptea ceea cu treburi de peste munte.

El iar, la rândul său, s-a înveselit, aflând că are-n fața lui pe împărăteasa lui Brițeu și pe copila lui, pe Lia.

Și Gruieș, plin de voieșie cum era, le-a tot spus glume, ele au râs, pe urmă au cântat, și noaptea a trecut pe neștiute.

Când ziua s-a ivit de peste creste, au auzit și-un corn din depărtare. Era Brițeu ce-și căutase înfrigurat, întreaga noapte, soața și copila, și-acuma ajungea-n aceste locuri.

106

Gruieș tocmai dusesse apă împărătesei, ca să-și clătească obrazul și să și-l răcorească. Lia îl însoțise până-n vale și el o sprijinise să sară peste pietre, cu toate că era copila la fel de sprintenă ca ciuta.

Ce șiretlic nu caută însă o fată, când simte că i-e drag un tânăr?

S-a lăsat sprijinită, deși nu avea de trebuință.

Și el, flăcăul!... A înțeles asemeni că a îndrăgit-o pe copilă; că fără ea i-ar fi nespus de greu să-și ducă viața singur mai departe...

A venit dară împăratul și soața lui, Drăgana, i-a arătat pe Gruieș zicând:

— El s-a luptat cu urșii și i-a răpus, scăpându-ne cu viață... E fiul lui Andrei.

Și-apoi l-a luat Brițeu împăratul în brațe pe flăcău, l-a sărutat cu dragoste pe frunte și i-a grăit astfel:

— De astăzi înainte ești, Gruieș, pentru mine, ca și copilul meu...

Fără de tine nu aș mai fi avut nici soață, nici pe Lia. Cere-mi orice răsplată și îndată ți-o voi da!

— Măria ta, a glăsuț și Gruieș, de vreo răsplată n-o să fie vorba, că noi pe-aici prin munte, așa cum bine știi, suntem deprinși cu fiara, încolo am de toate, și tată-meu la fel... Simt numai mulțumirea că ți-am dat ajutor...

A plecat după aceea împăratul, luându-și cu el împărăteasa și pe Lia. S-au dus!... Din drum a mai întors o dată fata capul către Gruieș. Și-așa cum l-a privit atunci, în dimineața ceea, Lia, el n-a putut să uite niciodată. Nici ea nu mai putea să-l uite pe flăcău. A început să fie îngândurată copila lui Brițeu. Și tot privea încolo, peste munte, parcă aștepta pe cineva... Și nu știa că uneori flăcăul dădea târcoale palatului împărătesc de la Aleul, dar nu îndrăznea să se apropie.

—M-o fi uitat!... socotea el cu întristare. Și ea în sine își zicea la fel:

— Nu-și mai aduce el aminte de o fată ce-a întâlnit-o într-o noapte... N-a înțeles cât mi-e de drag!

Amândoi gândeau astfel, visau unul la altul, dar nu mărturiseau.

Și solii-n vremea asta veneau din țări străine, veneau de cereau fata...

Putină vreme mai era și Lia trebuia să hotărască; dar nu-i plăcea niciunul dintre craii care-o peșteau!...

Sta fata tot mâhnită și se uita în zare. Privea spre trecătoarea care ducea din muntele Aleul încolo către o

pădure, unde aflate ea că locuiește Gruieș cu tatăl său.

— Ce e cu tine, fată? o întreba Drăgana. Ce s-a întâmplat?

Răspunde-mi! Pe cine tot aștepti?...

107

Și astfel i-a tot vorbit împărăteasa, și pe încetul, mai întâi o vorbă, pe urmă alta și alta, a spus copila tot. A spus că-i este drag flăcăul.

— Bine! Dar el? El te îndrăgește? a vrut să știe împărăteasa, zâmbind cu îngăduință.

— Nu știu... Și teamă mi-e că m-a uitat! a murmurat copila suspinând.

Tot cam pe-atunci, Andrei, care-și vedea și el feciorul umblând pe drumuri fără rost, vorbind în dodii câteodată, asemeni l-a întrebat:

— Cu tine ce este, măi băiete?

— Ia, ce să fie, i-a răspuns flăcăul. Am îndrăgit pe fata lui Brițuiu împăratul. Ea nici nu știe.

Și i-a spus tot bătrânului cum s-a întâmplat atunci, în noaptea

ceea.

l-a povestit și de privirea ce-i aruncase la despărțire copila împăratului

Brițuiu, privire care l-a săgetat în inimă. Numai că ea, pesemne, nici nu-și mai amintește de flăcăul pe care l-a zărit numai o dată sus în munte...

— O să vedem! a spus Andrei, și, luând toiagul de drumeț, a pornit către palatul lui Brițuiu.

— Unde te duci? a strigat Gruieș.

— Să stai aici de strajă! i-a răspuns Andrei. Mă duc după bucate peste munte.

Și a plecat. Îl mai rodea și acum pe moș Andrei durerea că pe feciorul său cel mare, pe Paltîș, îl pierduse, pentru că îl vrăjise Brizana, fata Tariței! Voia să vadă de-astă dată cu ochii lui de nu-l pândește vreo amărăciune și pe feciorul său cel mic.

A mers Andrei... Mergea încet, că nu mai era sprinten

ca

înainte.

Și a ajuns a doua zi pe seară la Aleul.

Se hotărâse să se sfătuiască întâi cu împăratul. S-a dus dară în fața lui și i-a vorbit scurt, muntenește. l-a povestit despre feciorul său, care a îndrăgit pe Lia, dar nu cutează să-i mărturisească. Și l-a rugat să îi arate verde, deschis, ce crede el despre asemenea întâmplare? Se mânie? Sau are de bucurie?

A ascultat Brițieu cuvântul lui Andrei și mult s-a înveselit.

Așadar, iată, toate-s bune: la rândul lui i-a povestit bătrânului

Andrei, cum doar puțină vreme mai-nainte, mărturisise Lia mamei sale că l-a îndrăgit pe Gruieș. Și tocmai era gata împăratul să-i trimită olăcari în Bohodeiul, să vină, să grăiască împreună, ca niște cuscri buni cum or să fie.

— Și-apoi, dacă-i așa, a zis la urmă împăratul, ce fel de tineri sunt

108

aceștia, așa sfioși? Să nu cuteze ei să-și spună unul celuilalt focul ce-i arde? De... Parcă noi am fost cam altfel, la vremea noastră! Ce zici, Andrei?

— Pădurile tăcute sunt și mari. Și lacurile-n care nu se vede fundul, sunt cele mai adânci!... a zis în loc de alt răspuns bătrânul. Iubirea, care nu strigă cu glasul tare la răspântii, e cea mai trainică...

— Așae! a încuviințat Brițieu. Și fiindcă tu îmi ești tovarăș vechi de luptă, Gruieș al tău e un viteaz și fata-mi este dragă ca ochii mei din cap, eu zic să ne grăbim să facem nunta...

— Să ne grăbim!

Și a dat poruncă împăratul să se înfățișeze Gruieș și cu Lia înaintea lor, a celor doi bătrâni.

Au trimis dintr-o dată să vină Gruieș. în locul lui a rămas strajă la casele de piatră un oștean de la curte. Și a venit flăcăul, plecându-se în fața lui Brițieu, smerit.

— Așteaptă oleacă la o parte, băiete! a poruncit feciorului său, tatăl, bătrânul Andrei. Să vină întâi fata.

A venit și copila călcând sfioasă și toată îmbujorată.

— Poftește-aici, copilă!... a rostit de astă dată Brițieu.

lară

tu,

Gruieș, vin colea lângă fată...

S-a grăbit Gruieș să împlinească voia lui Brițeu.

—Și-acuma ascultați! a grăit împăratul. Nu știu, sau mi se pare că voi v-ați îndrăgit odată, într-o noapte... Așa am auzit.

— Da, preaslăvite! Da, tătucă! au răspuns amândoi, privind cam pe furiș unul spre celălalt.

— Și vreți să fiți alătura la bine și la rău?

— Da. Vrem, tătucă... au rostit într-un glas.

Au râs atuncea larg, în bărbi, și împăratul Brițeu, și Andrei.

— Ei, bine, dacă-i astfel, a rostit împăratul, luați-vă de mână și să fiți uniți pe viață, în cinste și credință unul față de celălalt.

Și Lia a întins mâna către dreapta unde se afla Gruieș.

Flăcăul i-a cuprins-o, i-a strâns-o binișor.

— Vă binecuvântează! a zis Brițeu.

—Și eu! a spus Andrei, uitând deodată toată durerea lui cea veche.

Atâta fericire nici nu crezuse Lia să poată să trăiască.

Și Gruieș...

Bietul Gruieș, vedea că-i lângă dânsul fata ce o visase... Fetii-i venea să plângă de bucurie. Iar Gruieș ar fi vrut s-o prindă în brațe pe Lia lui cea dragă, dar tot nu cuteza...

— Copii, a mai spus împăratul, iată, suntem bătrâni. Andrei și eu

109

*

asemeni... Ne trebuie braț tânăr să ne urmeze. Și Gruieș este vrednic. Cu el alătura de tine, Lio, nu mi-este teamă că au să vină primejdii și nu le-oți birui. Ci eu și cu Andrei vom pune totul la cale pentru nuntă!

Se spune că în clipita aceea de mare bucurie, s-a auzit însă deodată un şuier...

Șuierul a crescut. Și-acolo, lângă tron, pe trepte, în

fața Liei, s-a ivit o șerpoaică mare de un stat de om.

—SsssL. Ssss! a șuiert șerpoaica cu limbile ascuțite către Briteiu.

Te-ai bucurat degeaba, slăvite împărat...

S-a încolăcit zmeoaica, s-a răsucit o dată, și când s-a desfăcut, în fața lor era zmeoaica blestemată, Tarița, cu fusta numai zdrențe, cu părul numai șerpi.

De când pândea Tarița... De când tot aștepta să se răzbune! Și acuma ți-a:

— Heeei, Briteiu! Poate-ai uitat că te-am cerut de bărbat odatăși tu m-ai izgonit... Andrei, ce stă acolo, te-a ajutat... Ai vrut-o mai bine pe Drăgana. Și ați răpus toți zmeii în frunte cu Lăstuș... Dar uite, am rămas eu! Eu am să mă răzbun. Cum? Iată... veți vedea.

—Să pieri de-aici! a strigat împăratul.

Gruieș s-a ridicat și s-a îndreptat către ea. A vrut s-o prindă pe Tarița de coade și s-o azvârle afară, dar când a întins mâna, l-a și mușcat un șarpe din părul ei... Gruieș a căzut jos.

Tarița s-a plecat, l-a luatândată-n brațe și amândoi s-au prefăcut într-un fum înecăcios, care a început să piară pe fereastră.

S-a auzit în urma lor numai un hohot și un glas care zicea:

—Ți-am luat, Lio, pe Gruieș!... Și niciodată n-ai să-l mai revezi...

Ha, ha, ha!...

Se prăbușise Lia jos, zdrobită. Se prăbușise pe podele și plângea.

Briteiu cu Drăgana și cu Andrei căutau să-și țină firea, să nu mărească deznădejdea fetii; dar copleșise amarul tot palatul, toți munții mai pe urmă...

S-au ridicat bărbați viteji atuncea și au plecat s-o caute pe zmeoaică, să îl aducă înapoi pe Gruieș.

Au fost la văgăuna unde-și avea sălaș zmeoaica, au colindat toți munții pe de-a rândul... Mult timp au colindat zadarnic și n-au putut să afle nicio urmă...

Și-n toată vremea asta Lia a plâns și-a suspinat.
Când s-au întors bărbații și Lia a aflat că n-au găsit
pe Gruieș,

110

a început să plângă mai tare. Și toți credeau că o să-
și piardă mintea de durere...

Pe urmă însă Lia s-a gândit: cu toate că e fată, este
totuși

voinică.

Și dragostea-i va da putere și mai multă... Să plece ea mai
bine, singură, să-l caute pe acela ce trebuia să-i fie mire.

S-a sculat de pe lavița unde zăcuse plângând, s-a
șters la ochi și a venit în fața lui Brițeu, care stătea pe
tron, ascultând vestea adusă de bărbații ce colindaseră
prin munte.

— Tătuică dragă, a zis Lia, te rog să-mi îngădui să
plec eu de-astă dată, după Gruieș.

— Taci, fata mea, a spus Brițeu, cum spui tu vorba
asta? Au fost bărbați viteji, isteți și fără frică, și n-au putut
să facă nimica, darmite o copilă ca tine?

— Și alții s-au luptat s-o scape pe Drăgana, pe mama
mea, din gheara zmeului Lăstuș. Și n-au putut... Ai izbutit
doar tu. Îngăduie-mi și mie s-o caut pe Tarița și să o birui,
cum l-ai răpus tu pe Lăstuș.

La astfel de cuvinte Brițeu n-a mai avut ce spune...
Văzuse și el bine că fata lui nu prea știa de frică. Și ori de
—i va da voie, sau nu, ea va pleca...

A chemat dâră pe Drăgana, pe soața lui; i-a spus c-a
hotărât să-și lase copila să plece.

Drăgana a rugat-o și ea pe fată să rămână; dar Lia a
rămas cu totul neclintită.

— Vreau să plec chiar acuma, pe loc! a zis copila. Și
neavând ce face alta, Brițeu a dat poruncă să i se aducă
fetii calul lui murg, calul fermecat, pe care îl primise în dar
de laâmpăratul Sorin, bunicul Liei, și care-l ajutase
odinioară în lupta lui cu zmeii.

— Bine că mă mai scoateți și pe mine din grajd, că-mi
amortșiseră picioarele cu totul! a rostit murgul, când a ieșit
din grajd afară.

zăpezi; și-acuma înfloreau iar flori albastre și roșii de tămâioară și de garofițe – venise peste pajiști primăvară...

Nu știa biata Lia ce să facă; pe unde să mai umble?

Tot rătăcind așa prin munte, a urcat într-o seară copila cu calul ei pe-un povârniș de piatră; și iată c-a ajuns pe-o câmpie întinsă, ce era mărginită de-o pădure. Lia și-a amintit că e câmpia unde-i scăpase Gruieș viața de urși; acolo ei stătuseră de glume o noapte întreagă și se îndrăgiseră amândoi...

Și a simțit că o cuprinde mai tare dorul de Gruieș. A podidit-o iarăși plânsul. Și-a plâns, a plâns... A suspinat și-a stat așa mult timp gândindu-se la tot ce se întâmplase. Și cum se făcea noapte, copila a aprins un foc sub streășina pădurii și s-a culcat să se odihnească, lăsând murgul de strajă. De-ar fi venit primejdie de undeva, murgul pe dată necheza și-o trezea din somn, să fie gata pentru luptă.

S-a culcat Lia încă suspinând. De obosită ce era a și furat-o îndată somnul. A adormit. Și-n somn a început să viseze un vis ciudat. Venise-n fața ei un omuleț cu trupul mic, cu capul mare și o barbă albă, lungă. Și se făcea că omulețul o mângâia pe cap.

112

— Nu fi mâhnită, Lia, zicea el, Gruieș al tău trăiește...

— Trăiește? Unde-i? îl întreba fata prin somn pe omuleț. Iar omulețul îi zâmbea și-i arăta cu degetul încolo, către muntele Buteasa.

— L-a preschimbat Tarița într-o scoică, l-a așezat pe fundul râului Drăganul.

— De ce? De ce-a făcut zmeoaica asta? se frământa prin somn copila lui Brițeu.

— Pentru că știe o taină Tarița, i-a răspuns omulețul. De va putea să ție în stăpânirea ei vreme de șapte ani pe unul dintre aceia ce-au biruit pe zmei – așa cum este Gruieș – și în acest răstimp să facă vrăji asupra lui, de va putea apoi să-i ia și viața, Lăstuș va învia... Cu zmeii lui, va pune iară stăpânire peste Biharia!

— Și-n care parte a râului se află Gruieș? a întrebat prin vis copila.

—Acolo unde apa curge în dreptul morii zmeilor! a grăit omulețul.

—Tu cine ești, a vrut să știe fata, de ești atât de bun și ții cu mine?

— Sunt spiridușul munților, a rostit omulețul, și-a început să râdă:
Hi, hi, hi, hi... Și de-ai să ai nevoie, eu iar am să te-ajut...

Fata atunci s-a deșteptat din somn. Era spre dimineață. Din spiriduș nu rămăsese nicio urmă, doar niște brumărițe cântau sus în copac, dând slavă zilei:

— Cirip, cirip, ciripi...

«Să fie doar un vis deșert, sau spiridușul mi-a făcut un semn, mi-a arătat într-adevăr taina zmeoaicii? s-a întrebat în sine Lia. Orișice-ar fi, eu trebuie să-ncerc!...»

S-a limpezit pe chip cu apă rece dintr-un izvor care curgea acolo mai în jos. Și-a pus la brâu toporul ce îl purtase înainte Gruieș, a încălecat pe murgul fermecat și-a poruncit:

— Hai, murgule, să mergem spre moara zmeilor.

— Cum să te duc, stăpână? a întrebat-o murgul. Pe munte cu piciorul sau prin văzduh cu aripi?

— Prin văzduh, murgule! S-ajungem mai degrabă. Murgul și-a întins aripi și a-nceput să zboare. N-a zburat mult... Cum au trecut de lacul zânelor, a și văzut copila ieșind dintr-o poiană un fum înalt și gros.

«Arde pădurea, s-a gândit copila. Să mă cobor și să sting focul!...»

A dat poruncă murgului să se coboare; dar când au ajuns pe poiană, fumul acela gros și înecăcios s-a prefăcut în fiară, s-a prefăcut în râs. Și râsul s-a repezit spre gâtul calului, cu colții gata s-o sfâșie

113

pe copilă. Ea nu s-a înspăimântat. A ridicatân sus toporul lui Gruieș. Și când a dat odată cu sete, a și tăiat râsul în două.

Numai că fiecare parte a prins viață, și dintr-un

singur răs s-au făcut doi. Unul a sărit dintr-o parte la ea și altul din cealaltă...

Nici de astă dată nu și-a pierdut Lia curajul. A lovit cu iuțeala într-o parte și într-alta. A tăiat râșii amândoi în jumătăți.

Dar jumătățile au crescut și s-au făcut patru râși. I-a tăiat și pe aceștia. S-au făcut opt; și s-au înmulțit de două ori pe atâta și ei... De patru ori, de opt ori... Și tot așa... Țâsneau din toate părțile. Săreau de prin copaci. De jos și de pe lături, din față și din spate... O înconjuraseră pe Lia... Și ea lovea, lovea... Se lupta bărbătește, dar râșii hohoteau, țipând în jurul ei; și-o năpădeau cu ghearele și colții.

Oricât se lupta de vitejește Lia, după puțină vreme fiarele ar fi sfâșiat-o.

Atuncea și-a dat și fata seama că este acolo mână de zmeoaică...

Și-ntr-adevăr, Tarița făcuse vrăji. Văzuse pe Lia că vine către locul unde-l ținea pe Gruieș și, prefăcându-se în răs, se repezise înainte-i, s-o răpună.

Deodată Lia și-a amintit că are cununița fermecată pe care o primise la plecare de la măicuța sa. Și, înțelegând că de-o să lupte mai departe o să fie biruită, și-a pus pe creștet cununița...

S-a făcut nevăzută cu cal cu tot! A stat așa un timp, până ce râșii care o năpădiseră s-au risipit. Și-a luat pe urmă cununița de pe creștet, a dat poruncă murgului să zboare mai departe.

Au mai călătorit așa o vreme; dar n-au călătorit prea mult... Și abia trecuseră de Stâna de vale, c-a văzut Lia de astă dată nu fum, ci foc adevărat într-o pădure...

A coborât să-l stingă.

Când colo, iată, focul s-a preschimbat într-o năpârcă. Năpârcă mare, groasă cât un copac.

S-a repezit la fată suierând! Și-a dat pe dată seama Lia că năpârca e tot Tarița; dar n-a vrut să se dea bătută. Putea, ce-i drept, să-și pună iar pe frunte cununița, să scape de orișice primejdii. A vrut însă copila vitează a lui

Brițeu s-o înfrunte pe zmeoaică, s-o biruiască. Și a tăiat-o în două cu toporul pe năpârcă. Dar tot ca întâia oară, cele două părți au crescut și s-au făcut două năpârci. Le-a tăiat iar în două. S-au făcut patru, opt... Foia pădurea de năpârci ce șuierau, se încolăceau. Se îndreptau către fată cu limbile otrăvite.

114

Nu voia Lia să se lase; tot mai nădăduia ca să le nimicească. Și se lupta.

S-a tot luptat zile și nopți în șir. Numai când a văzut că o să fie înghițită de năpârci dacă o să lupte mai departe și-a pus pe frunte cununița de la Drăgana; s-a făcut nevăzută...

A stat un timp așa până ce toate năpârcile acelea s-au risipit... A pornit apoi mai departe, poruncind murgului în acest fel:

— De-acuma, murgule, orișice fum, orișice foc o să zărim prin munți, să știm că nu-i decât vreo videnie a zmeoaicii. Și noi o să ne vedem de cale mai departe. S-ajungem mai degrabă la moara zmeilor.

— Bine, stăpână! a răspuns calul și a pornit ca vântul și ca gândul spre locul poruncit.

Pe drum au văzut fumuri și focuri; știa însă că nu-s decât înșelăciuni de-ale Tariței.

Au tot zburat, până ce în vale a început să se zărească fâșia sclipitoare a râului Drăganul. Deasupra râului plutea un nor; dar norul s-a învălătucit și din mijlocul lui s-a repezit o pasăre de pradă către Lia.

Nu era însă o pasăre ca orișicare. Era un vultur mare cât un urs, cu ghearele ca niște cângi, cu ciocul lung, tăios ca paloșul.

S-a năpustit s-o smulgă pe copilă de pe cal. Ea nu a vrut să fugă de luptă nici acum. A ridicat toporul. A lovit pasărea aceea uriașă ce croncănea înverșunată și a tăiat-o în două. Știa prea bine că-i zmeoaica, dar tot nădăduia măcar de data asta s-o biruiască. Și-a primit lupta.

La fel ca râsului, la fel ca și năpârcii, iar i s-au împlinit și păsării acesteia de pradă cele două jumătăți...

Și-n fața Liei au fost două păsări. Pe urmă patru, opt, o sută... Atâtea păsări se roteau, că se înnegrise parcă pe deasupra fetei cerul.

— Ce să fac, murgule? a întrebat Lia calul fermecat. De n-am să birui nici acuma, nu pot să mă cobor la râu, nu mai ajung să-l văd pe Gruieș niciodată.

— Ehei, stăpână, a zis calul, de când aștept eu să măântrebi! Uite, între păsări, vezi una mai mare decât celelalte, cu ochii verzi și răi, strălucitori ca de jăratice?

— O văd! a răspuns Lia.

— Aceea e cu adevărat Tarița...

— Și celelalte, murgule, ce sunt?

— Sunt numai umbre de-ale ei, însuflețite prin vrăjitorii.

115

— Și ce să fac, cum s-o lovesc? a vrut fata să știe, luptându-se fără încetare.

— În pasărea cea mare să izbești, dar nu s-o tai în două, ci doar să-i retezi capul...

Așa a făcut Lia. A tot luptat. Pasărea cea mare se repezea la fată în vâjâit de aripi, căutând s-o prindă-n gheare, s-o zvârle de pe cal, sau s-o lovească în cap cu ciocul și s-o omoare.

Lia nu se lăsa nici ea. Lovea cu îndârjire. Murgul se avânta în zbor ca gândul. Deodată, nu știu cum, tocmai pe când simțea copila că-i sunt puterile aproape pe sfârșite, i-a venit pasărea mai la îndemână, a izbutit să-i dea o lovitură măiestrită. Nu a putut să-i taie capul, așa cum socotise ea; dar a izbit-o drept în creștet.

Și pasărea a dat un țipăt. Iar glasul i-a sunat ca al zmeoaicei. S-a preschimbat apoi în nor precum fusese. În nori s-au prefăcut și păsările celelalte. Și vântul cum bătea, risipea norii. Îi ducea peste munte...

— Nu ai răpus-o încă pe zmeoaică, a spus calul, dar ai lovit-o bine, a trebuit să fugă.

— Să coborâm dară pe țarm, s-a veselit copila lui Brițuiu.

— Să coborâm!... Numai să bagi de seamă, zmeoaica are să se întoarcă...

Și calul a-nceput să zboare lin către pământ. A pus Lia piciorul în locurile acelea, unde știa că se găsește Gruieș.

Răzbise cum răzbise până aicea; dar ce să facă oare mai departe?

Nu mai știa nici calul să-i dea sfat.

Cum putea oare să găsească în fundul râului Drăganul o scoică, între atâtea mii și mii de scoici, ba încă s-o cunoască de e sau nu mirele ei?

Și totuși a intrat în apă Lia, lăsându-și pe țărm murgul. S-a cufundat sub unde, a căutat printre pietre și prin nisip, a strâns grămezi de scoici. Dar ele stăteau mute. Și fetei nu avea cine să-i spună dacă se află Gruieș printre ele.

Prin apă pluteau pești. Pești mulți, nenumărați, tot fulgerau prin unde. N-avea altă scăpare copila decât să roage peștii s-o ajute.

A început să-i roage, să le spună tot păsul care-l avea, povestea ei cea tristă. Iar peștii săgetau în apă, prin fața ei, nu se oprea însă niciunul s-o asculte. Și nu îndrăzneau să vină către maluri; și auzind glasul Liei mai rău se înspăimântau.

116

A tot stat astfel fata pe țărm zile lungi, nesfârșite. Ce n-a făcut, să-l afle pe dragul ei? De pești cât s-a rugat, cât a înotat prin apă, cât nu a scotocit, prin maluri, pe sub unde!...

Degeaba totul...

Atâta drum făcuse, luptă și osteneală, pentru nimic.

Tot Tarița, zmeoaica, era mai tare...

Și cât era Lia de îndrăzneată, de vitează, până la urmă era și ea tot o copilă!... A început să plângă. Și-a plâns, o zi, o lună, un an. Atâta a plâns, că se muiau și pietrele de mila ei, de fierbințeala lacrimilor sale.

Și-a plâns atât de mult copila lui Brițuiu, că, până la sfârșit, izvorul lacrimilor i-a secăt, și Lia și-a pierdut

lumina ochilor ei albaștri și senini.

Dar chiar așa, cu ochii stinși, ea rămăsese acolo, pe țarm, jelind încetinel. Și se gândea că stă pe țărmul apei, unde Brițuiu, tatăl său, îl bătuse odinioară pe Lăstuș și-și câștigase dragostea Drăganei. Iar ea, copila lui Brițuiu, sta azi neputincioasă în fața blestematei de zmeoaice.

Sta fata și plângea fără vedere; și numai glasul sorei lui Lăstuș, al Tariței, se auzea:

— Credeai, Lio, că m-ai răpus, lovind în mine cu toporul în văzduh. Credeai c-ai să-l găsești pe Gruieș. Amarnic te-ai mai înșelat. Eu te-am lăsat numai să suferi și să plângi. Și-acum a venit vremea să pieri!

A auzit copila glasul cel rău și ascuțit: a vrut să pună mâna pe toporul pe care-l avea încă la ea și să se apere dacă va fi nevoie; dar Tarița a îmbrâncit-o în apă... și fata a căzut sub unda rece, tocmai în locul unde apa se izbește de niște pietre înalte și rotunde și curge mânioasă către vale...

S-a lovit Lia rău de pietre; și și-a pierdut simțirea... Apa a luat-o-n jos... Și poate că s-ar fi sfârșit cu viața Liei, de nu ar fi fost peștii...

Ei au văzut-o pe zmeoaică îmbrâncind pe fata care plânsese atât pe țarm...

Peștii s-au repezit cu toții și-au înjghebat o punte lucitoare din trupurile lor. Și, luând pe fata, ce se afla în nesimțire, pe-această punte, au plutit iute și fără niciun zdruncin către palatul împăratului cel mare al peștilor.

Cum au ajuns la porțile palatului, o mreană, ce se afla în frunte, a bătut tare să i se deschidă. Un lipan cu mustață lungă, care era atunci străjer, a deschis poarta. Mreana i-a povestit ce s-a întâmplat; și-atunci străjerul le-a dat voie să treacă.

118

În sala tronului, clădită toată din pietre prețioase, pe-un jilț înalt, cioplit dintr-un smaragd, sta însuși împăratul, un pește mare, cu solzii lați de aur.

Peștii au adus fata și-au așezat-o încet pe trepte, în fața tronului împărătesc. Mișcând din aripioare, au început să povestească apoi cu toții dintr-o dată cum au văzut-o pe zmeoaică zvârlind copila-n apă.

A ascultat în liniște împăratul ce-i povesteau supușii; s-a gândit apoi bine și-a poruncit:

— Duceți-văân grabă la marele paharnic. Am eu la el un șip cu o licoare vrăjită. Să umeziți buzele fetei cu acea licoare ce se află-n șip. Și n-o să aibă nicio suferință pentru că se găsește-n apă...

O lostriță s-a repezitândată la marele paharnic. A adus în bot șipul, mreana l-a răsturnat cu aripioarele dibace și a umezit puțin buzele Liei.

Atunci obrații palizi ai copilei au început să capete din nou culoare și să se rumenească.

Au umezitâncă puțin buzele Liei cu acea licoare minunată și inima copilei a început să bată iute, iar pieptul să-i palpite...

S-a auzit și un oftat. Și Lia, care nu vedea nimica, a început să întrebe ușor de tot în șoaptă:

— Unde-am ajuns? Cine se află lângă mine?

— Acuma ești sub apa râului Drăganul, i-a răspuns cu blândețe împăratul, dar nu te înspăimânta. Peștii, supușii mei, îți duc de grijă. Să ne spui însă, pentru ce te-a aruncat zmeoaica jos în râu?

Și a început sărmana Lia să povestească tot ce i se întâmplase de când pornise de acasă, căutând pe dragul său. Și pe măsură ce asculta povestea, se mânia împăratul tot mai tare. Când a rostit copila cea din urmă vorbă, s-a ridicat chiar împăratul de pe tron și-a dat poruncă:

— Voi, mreane, lostrițe, lipani, păstrăvi și orice fel de pești, ce vă aflați aci în apă, plecați pe dată și căutați tot râul... Să nu vă întoarceți până n-oți afla pe pădureanul preschimbat în scoică și pe zmeoaică, pe Tarița, ce-l veghează!

Au plecat peștii înotând; și-au scotocit prin apă, pe sub pietre, în gropi; au străbătut tot râul cât este de lung,

vreo șapte zile...

Către sfârșitul zilelor acestora, s-a adunat, în fața tronului cel verde de smaragd al împăratului, întreg poporul peștilor. Duceau cu ei o scoică și un rac mare, roșu întunecat, cu foarfece ascuțite.

119

Au povestit după aceea peștii cum au scotocit ei fiecare ungher al râului și cum au prins racul acesta roșu, căutând s-ascundă scoica sub o piatră. Au întrebat racii din râu; și ei au spus că racul acela mare nu e altceva decât zmeoaica prefăcută... Au întrebat și scoicile, și ele au spus că scoica ceea mică e doar un pădurean, ce-a fost schimbat prin vrajă de zmeoaică.

Așa au adus, iacătă-i pe unul și pe celălalt, în fața împăratului, la judecată.

A dat poruncă împăratul să fie pusă vrăjitoarea la cazne, ca să mărturisească.

S-au grămădit toți peștii și au pus racul cel roșu sub menghina de pietre. Și-atuncea racul a început să spună că el este într-adevăr zmeoaica Tarița, care-l ținea sub apă pe Gruieș, preschimbat în scoică.

— E timpul, așadar, să dăm dreptate copilei! a spus rar și cu înțelepciune împăratul cel mare al peștilor. Tu, zmeoaică, să prefaci iară scoica în pădurean, precum a fost, de unde nu, aci îți sfârșești viața sub menghina de piatră...

—Asta nu am s-o fac, orice ar fi să se întâmple, s-a înverșunat Tarița.

Având astfel răspuns, a făcut împăratul semn peștilor să strângă la menghină și să tot strângă... Din când în când întreba pe zmeoaică:

— Ce zici, Tarițo? Te supui? Ai să prefaci la loc pe scoică în pădurean?

— Nu mă supun! zicea Tarița.

— Nu?... Bine... De-i astfel, strângeți iară la menghina de piatră!

Și peștii tot strângeau, strângeau mereu, până ce nu știu cum, a pleznit inima Tariței. Și așa s-a înnegrit de-acea

otravă, ce era strânsă-n sângele zmeoaicei...

Când undele s-au limpezit și s-a văzut ce este-n preajmă, a luat iar împăratul peștilor cuvântul:

— Dreptatea s-a împlinit! a rostit el. Zmeoaica, ce-a făcut atâtea rele pe lume, a pierit!

— Dar Gruieș? a întrebat Lia, cu ochii stinși. Gruieș al meu pe unde este?

Abia atunci a văzut împăratul că s-a pripit strângând în menghine prea tare pe zmeoaică. Doar ea, care-l schimbase pe flăcău în scoică, putea să-l facă iarăși om la loc precum fusese!...

«Ce este acuma de făcut?» se întreba cu supărare împăratul.

Și, ca să poată lua o hotărâre înțeleaptă, a poruncit să i se adune-n

120

jur curtenii: un păstrăv, un lipan, o mreană și-o lostriță, bătrână, dar isteată. S-au sfătuit...

S-au sfătuit o zi, o noapte, și iar o zi... Și nu puteau să ia o hotărâre.

Până la urmă și-a amintit tot lostriță bătrână că a văzut nu prea de mult pe spiridușul cel bun al munților plimbându-se pe țărmul râului Drăganul. Și ar fi bine, poate, să-l întrebe, de vreme ce i-a făgăduit

Liei că are s-o ajute la nevoie.

Au luat dar hotărârea să-l întrebe pe spiriduș. Și l-au căutat, l-au tot căutat zile și nopți, până la urmă l-au găsit. Se așezase pe o piatră mare, ce se afla în josul râului, pe țărm, și sta la soare.

l-au spus în grabă peștii întâmplarea, l-au întrebat ce trebuie să facă.

Iar spiridușul, mângâindu-și barba, le-a grăit:

— Să plece fata până la Alina, să-i ceară ajutorul. Acolo, în lacul zânelor, sub ape, cresc florile iubirii. Și poate va afla cu ele zâna leac, să-i vindece durerea Liei!...

Și au plutit ca vântul peștii până-n palatul împăratului cu solzi de aur. Au povestit ce-i sfătuisese

spiridușul. Atâta i-a trebuit copilei lui Brițuiu să audă! A cerut peștilor să o călăuzească afară din apă. Și l-a rugat pe împărat să-i dăruiască scoica în care preschimbase zmeoaica pe fiul lui Andrei.

— Afară mă așteaptă murgul fermecat! a mai spus Lia. Și el o să mă ducă-n zbor până la lacul zânelor.

Dar murgul nu era pe mal. El așteptase ce-așteptase apoi, crezând că fata s-a înecat în apa râului, plecase să-l vestească pe Brițuiu.

A strigat dară Lia murgul; l-a tot strigat o vreme. Când a văzut că nu-i răspunde, a înțeles că a plecat să ducă vestea celor de acasă.

Dar chiar așa, fără de cal, nu și-a pierdut curajul. A mers, a mers pe jos, fără vedere, trecând toți munții și întrebând din om în om, încotro este drumul spre lacul zânelor.

Și, ce e drept, mereu, mereu întâlnea fata câte un om, vreun pădurean sau vreun bouar, care o ajuta să meargă mai departe, sprijinind-o de mână, călăuzind-o printre munți.

Ea nu știa însă că oamenii care-i ieșeau în cale, și-o tot călăuzeau era de fapt unul și același: spiridușul, ce-și schimba mereu glasul, voia să vadă cât de tare-i fata.

Așa a ajuns ea până la lac. Acolo s-a plecat deasupra apei, a strigat-o pe Alina. Până la miezul nopții nu i-a răspuns din apă nimeni.

121

Numai la miezul nopții s-a ridicat Alina, plutind deasupra apei.

Era împreună cu dragul ei Midvei.

Ei au ieșit din unde și s-au urcat pe țărm. Au luat-o amândoi pe Lia de câte-o mână, au dus-o până la un jilț scobit în trunchiul unui brad.

Aci au așezat-o pe copilă. A sărutat Alina ochii stinși ai fetei îndurerate; și-a scos după aceea zâna din păr o floare și i-a atins cu ea pleoapele obosite. N-a trecut mult și mai întâi ușor ca-n ceață, pe urmă tot mai bine, a zărit

Lia cu ochii lumina sidefie a lunii, l-a zărit pe Midvei și pe Alina.

Cum i-a văzut, a sărit de pe jilt, a căzut înaintea zânei și a-nceput s-o roage:

— Alino, fie-ți milă! Și tu ai suferit pentru Midvei... Ajută-mă să-l pot preface-n om pe Gruieș din scoica asta rece... Ajută-mă!...

— Aș vrea să te ajut, a spus Alina, numai că-i tare greu, copilă...

Nimic nu e mai greu decât să sfărâmi vraja ce-a ticluit zmeoaica, făcându-l pe flăcăul lui Andrei o scoică...

— E tare greu, surioară, a rostit cu mâhnire și Midvei, ar trebui să treci printr-o primejdie de moarte...

— Nimic nu mă-nspăimântă, a mai spus Lia, înfrunt orice...

— Mai află dar, a grăit zâna, mângâind părul fetei ce îndurase atâtea suferințe, c-ar trebui s-aprind aicea în poiană șapte ruguri, sunt cele șapte ruguri ale iubirii, și până-n zori să arzi cu mâna ta la para lor scoica aceasta pe care-o ai în palmă. Numai că tare mi-este teamă pentru tine, Lio...

—Aprinde rugurile, zâno, a rostit Lia, sunt gata să pătrundân flăcări.

A vrut s-o înduplece la rându-i și Midvei, spunându-i c-ar putea să-și piardă viața; dar Lia s-a rugat din nou:

— Aprinde focurile, Alina!

— Te înțeleg, copila mea, a spus Alina, așa e când iubești cu adevărat...

Și zâna și-a desprins atunci din păru-i alte șapte flori, le-a azvârlit în cerc pe toate șapte.

Și-au început să ardă șapte ruguri mari în vâlvătaie.

Ardea-n vâlvori parcă poiana întreagă; și limbi de foc se încolăceau, dar Lia nu le-a luat în seamă. A alergat spre rugul cel dintâi și a întins palma; la cel de-al doilea pe urmă... Simțea cum focul o cuprinde. Nu s-a lăsat zdrobită de dureri. A mers și către cel de-al

dat puteri. S-a îndreptat spre celelalte trei. Și a ajuns la cel din urmă...

Când a ajuns și-aici s-a prăbușit. Trecuse toiu noptii.
Alina
Midvei nu mai erau.

A ridicat-o însă-n brațe Gruieș, pentru că vraja se sfârșise și scoica se schimbase în flăcău.

A ridicat-o Gruieș și a dus-o pe draga lui mireasă prin munți ca pe-o povară scumpă până la Stâna de vale. A dus-o la izvorul de gheață și i-a stropit cu apă chipul și brațele. Astfel Lia s-a trezit, izvorul minunat de gheață o lecuise.

Tocmai veneau atunci prin munte Brițeu, împăratul, cu soața lui Drăgana, și cu Andrei. Lor le dusesese vestea murgul fermecat. Și-apoi plecaseră părinții laolaltă să lupte cu zmeoaica, să-i scape de sub gheara ei pe Lia și pe Gruieș.

Erau trudiți pentru că îi căutaseră prin munte peste tot, dar oboseala li s-a risipit când i-au văzut pe Gruieș și pe Lia cea frumoasă, teferi și sănătoși, iubindu-se mai mult ca orișicând.

Și după cum se poate lesne închipui, a pus la cale împăratul numaidecât și nunta. O nuntă mare pe câmpia unde-o văzuse întâia oară Gruieș pe copilă și unde se-ndrăgiseră amândoi.

A fost o nuntă așa de mare, cum nu se mai văzuse-n lume. Și surle, trâmbițe și ceteri porniseră să sune, să vestească această mare bucurie. Aflaseră toți pădurenii de întâmplare și hăuleau voioși prin codri. Țară bouarii așa se veseleau, că zguduiau cu jocul lor toți munții.

Și masa de nuntă a fost întinsă, după obiceiurile străbune, trei zile și trei nopți... Către sfârșitul ospățului, se zice însă că împăratul peștilor, care fusese și el poftit, s-a apucat să închine o cupă cu vin în cinstea mirilor.

A ridicat dară-n sus cupa, ținând-o bine cu-o aripă; dar cum el nu era obișnuit cu vinul - și cum era și-oleacă amețit - i-a lunecat deodată cupa pe solzii cei lucioși de aur. Cupa era de sticlă și-a pornit zăngănind să se rostogolească pe-un povârniș de piatră. Vinul a început să

curgă din cupa sfărâmată.

Mesenii au tăcut. Era o vorbă veche, care spunea că de se sparge o cupă-și mai ales la nuntă-ar fi semn rău... Iar împăratul peștilor, de teama relei prevestiri, a amuțit cu închinăciunea...

«Să nu urmeze vreo nenorocire!...» se gândea fiecare.

Numai că tot atunci, precum se povestește, s-a sculat de la

123

masă zâna Alina, ce sta alături de dragul ei Midvei. Îi ajutase spiridușul munților să poată veni și ei la nunta Liei!...

Alina a făcut semn zânelor, ce se aflau și ele la ospăț, să înceapă danțul pe câmpie. Și-n timp ce zânele danțau, Alina a desprins vâlul de mireasă de pe capul Liei. Și vâlul l-a aruncat întins deasupra cupei sfărâmate.

Îndată de acolo a țâșnit un izvor, a cărui apă dulce era albă de spumă, și se asemta în noapte cu vâlul de mireasă al Liei.

— Urzesc ca apa izvorului să fie fermecată, a spus zâna Alina. Și aceluia ce se îndrăgostesc cu adevărat, băieți și fete, și-nr_ bea di asta, eu le urez să aibă numai fericire... Și să rămână de-a pururi împreună...

— Să fie fericiți și să rămână de-a pururi împreună! au strigat laolaltă nuntașii înveseliți de vorbele Alinei.

— Iar apa o numesc Vâlul miresei! a mai grăit Alina.

— Așa să se numească! s-au bucurat cu toții. Și fiecare a sorbit din apa cea limpede. Așa a fost... Gruieș și Lia lui au trăit după aceea laolaltă ani mulți, îndelungați. Zile-au avut senine... Mulțime de copii au venit mai târziu, unul mai drag și mai frumos ca altul...

Brițeu, când a îmbătrânit, nu a mai vrut să fie decât bunic.

A lăsat dară scaunul lui Gruieș, lui Gruieș împăratul.

Iară-n câmpia unde a avut loc nunta au tot venit pe urmă, precum zice legenda, în anii ce-au urmat, tineri ce se îndrăgeau. Veneau să soarbă apa urzită de Alina, să dea

noroc iubirii.

Și apa cea vrăjită le aducea noroc în dragoste și fericire. Așa se povestește...

Bătrânii spun însă și astăzi că adevărul se află întotdeauna în tâlcul din legende... Și cine vrea îl poate afla...

124

SFÂRȘIT DE POVESTE

De cum a trăit cântărețul legenda cea din urmă s-au tulburat iar apele oglinzii fermecate. S-a auzit un zgomot mare. Și el s-a pomenit deodată la poalele aceluia munte, de unde pornise, pe o poiană înflorită, în vreme ce deasupra, pe stâncile ascuțite ale Bihariei, se aprindea focul de aur al revărsatului de zori.

De sus, din munți, se coborau, ținând lăutele pe umeri, alți cântăreți. Erau aceia care fuseseră schimbați în bolovani cu mult timp înainte, și cărora acum moșneagul le dăduse iarăși viață.

l-au mulțumit cu toții lui Șipot pentru cântecul lui ce-i făcuseră să scape de pedeapsa moșneagului. Iar Șipot... Șipot și-a înstrunat lăuta și a început să povestească.

A început să cânte legendele Bihariei, așa cum le trăise în peștera moșneagului, așa cum le văzuse și le auzise-n oglinda fermecată.

în jurul lui s-au adunat bouari și pădureni, l-au socotit de-al lor...

— Dacă a avut moșneagul în tine credință, dacă ți-a arătat oglinda fermecată, au zis ei clătinându-și pletele pe umeri, înseamnă că ești de-al nostru.

Și a plecat Șipot în lume, povestind legendele ce le trăise în oglinda fermecată, acestea și altele, ce noi nu le mai știm...

Oamenii-I ascultau. Și nu se săturau să tot audă poveștile de odinioară, precum le cânta el.

Voiau să-l răsplătească pentru aceasta, să-i dea ce-aveau mai scumpi...

El nu lua decât zâmbetele acelor ce se îndrăgeau și

mult se bucura când îi vedea fericiți.

125

A colindat lumea întreagă Șipot, cântând legendele străvechi ale Bihariei. Poveștile de dragoste ale Bihariei...

Acuma cântărețul nu mai e... De mult nu mai e... S-a dus și el, unde se duc toți cei care viețuiesc pe pământ. Glasul lui Șipot s-a stins, lăuta lui s-a spart și strunele s-au risipit!

Numai legendele Bihariei pe totdeauna au rămas...
Le duce vântul înserării printre brazi...

Le ciripesc păsările prin copaci... Le poartă-n inimi oamenii din munți!

126

CUPRINS

Poveste despre Șipot 5

Fulg-de-nea 14

Moara zmeilor 37

Ghialumer 62

Lacul zânelor 76

Căderea lui Paltiș 90

Vălul miresei 104

Sfârșit de poveste 125

Tipar executat de S.C. Inkasprint S.R.L.

127